

Úvodník

JUDr. Karel Čermák: Situační etika, mravní nauka právní a Miloš Jakeš 3

Články

Petr Hajn: Může nebo musí soud přiznat přiměřené zadostiučinění? 6

Ludovít Šoltýs: Divergencie v občianskom práve v ČR a v SR
(III. část) – O. s. p. a o. s. ř. 14

Libor Nedorost: K některým otázkám přezkumu správních
rozhodnutí soudy 21

H. Gaertner: Několik poznámek o tom, jak lze zamezit zbytečnému
zastavení řízení dle § 43 o. s. ř., a tím urychlit projednání
občanskoprávních sporů před soudy ČR 24

Z judikatury

29

Z České advokátní komory

1) Informace o schůzi představenstva ČAK ve dnech 18. a 19. 9. 1997 40

2) Dohoda o spolupráci mezi ČAK, prezidiem Jednoty českých
právníků a Pražským sdružením Jednoty českých právníků 42

3) Informace o novém jednacím řádu katastrálních úřadů 44

4) Substituční zastoupení advokáta v daňovém řízení 46

5) Výzva advokátům k poskytování bezplatné právní pomoci 47

Z kárné praxe

48

Z minulosti české advokacie

Stanislav Balík, Petra Piková: Podíl advokátů v Čechách na výkonu
práva chudých v letech 1869–1914 53

Názor

Podnět k diskusi ohledně opožděného vyplácení odměn a náhrad
výdajů advokáta při povinných obhajobách (Jiří Švec) 66

Spolupráce ČAK s Jednotou českých právníků (Drahoslav Sojka) 67

Sbírka útěchy

Poločas rozpadu? (Stanislav Balík) 69

„Tajuplný soud“ 69

Víte, že...

(Stanislav Balík) 70

Obsah

Ze zahraničí

J. Munková – V. Papež: K otázce způsobů rozhodování civilních sporů (kanadské zkušenosti)	71
Obsah Bulletinu slovenské advokacie č. 4/97	77
„Nejlepší advokáti“ (Václav Král)	77

Mezinárodní vztahy

Světová asociace právníků a její 18. mezinárodní konference (Alexander Bělohlávek)	78
Dny slovinských advokátů (Zdeňka Juráková)	80
Návštěva delegace české advokacie v Polsku (Václav Mandák)	80
Stáž v Německu (Milan Zápotočný)	82

Recenze, anotace

Šámal, Král, Baxa, Púry: Trestní řád	84
Pavel Vantuch: Obhajoba obviněného	85
Lubomír Grúň, Jozef Králik: Základy finančního práva na Slovensku	85
Jiří Příbáň: Hranice práva a tolerance	88
Karel Marek: Smluvní typy II. hlavy třetí části Obchodního zákoníku	89

Z odborných časopisů

Tisk o advokacii

Různé

Možnost pojištění advokátů – správců konkurzní podstaty	103
Sportovní hry advokacie	104
II. turnaj advokacie ve squashi	105
Nové zahraniční časopisy v knihovně ČAK	106
Zajímavý pokus o spojení teorie s praxí	106

Inzerce

*Redakce Bulletinu advokacie
přeje svým čtenářům
příjemné prožití Vánoc
a všechno nejlepší do nového roku.*

Situační etika, mravní nauka právní a Miloš Jakeš

Motto:

„Právo tedy neoznačuje nic jiného, než to, co je spravedlivé. Výstižněji to však lze vyjádřit negativně, než pozitivně, tedy tak, že právo je to, co není nespravedlivé.“

(„Jus hic nihil aliud, quam quod justum est, significat, idque negante magis sensu, quam ajente, ut jus sit, quod injustum non est.“) Hugo Grotius.

Triviální antická definice práva jako „suum cuique tribuere“ (dát každému, co jeho jest) se kritizovala odedávna; a uvádělo se, že to, co něčí beztak jest (život, majetek, čest, svoboda, jiná hodnota), mu netřeba dávat, nýbrž je třeba mu to nebrat, což, jak vidno, vrtalo hlavou ještě i Hugo Grotiovi, který se také přikláněl k negativní definici práva. Ale co Grotius; nakonec i takový Schopenhauer, empirik par excellence, považoval pojem „bezpráví“ za aktivní, a tudíž klíčový pro zkoumání pasivního pojmu „spravedlnost“, jež není podle něho ničím jiným než nepřítomností bezpráví. Jestliže tedy pozitivní právo směřuje pouze k pasivní ochraně proti bezpráví (tím, že definuje ty metody obrany proti bezpráví, které samy bezprávím nejsou), aktivní roli poučování o tom, co je spravedlivé, a výchovu ke ctnosti spravedlivosti, přiděluje Schopenhauer mravní nauce právní. Ta musí zejména také kvantifikovat míru spravedlivosti a bezpráví v různých případech, když co do kvality jsou tyto pojmy vždy stejné. Zvláště závažné jsou případy dvojitého bezpráví. Ty souvisejí zejména s porušením povinnosti ochrany. Bezprávím je již opomenutí povinnosti k ochraně příslušné hodnoty; dvojitým bezprávím pak je aktivní útok na hodnotu, k jejíž ochraně jsem byl povinen. Dvojitě bezpráví se nazývá zrada. Zrada hodnot, jež jsou majetkem, ba existenční podmínkou celých společností, je velezrada.

Nu, a jsme u svého problému. Jsme u Miloše (dejte mu už pokoj s tím Miloušem, jakkoliv ho snad má v křestním listě; je to už skoro tak trapné, jako s doktrátý) Jakeše a spol.

Právní myšlení v této postkomunistické zemi zdecimovali za posledních sedmdesát let právní pozitivisté, nacisté a komunisté; i poslední jmenovaní si v právním pozitivismu náramně libovali a už oni jej vydávali za právní stát. Immo vero, vedoucí úloha strany byla prostě v ústavě a s tím až do dneška žádný právní pozitivista nemůže hnout ani o píď a je v pohodě. To všechno by ještě tak nevadilo, kdybychom se po tom sedmdesátiletém právním bezvědomí neprobrali do světa, z ně-

hož jsme si už tradičně nedokázali vybrat nic lepšího než nenáročnou ideologii postmoderního relativismu, v níž samozřejmě zase nemá místo nějaká mravní nauka právní, která by nás v různých oborech poučila o bezpráví a spravedlivosti a vedla tak i zákonodárce a justici k podobným úvahám. Náš dnešní právník je zase už přesvědčen, že platit dluh, nepodvádět, nekrást, neloupit, nevraždit, nesnižovat čest, udržovat stát, není požadavek stálé spravedlnosti, nýbrž toho či onoho paragrafu jakéhosi v nějakém čase platného, kontroverzního a vždy děravého zákona, a to ještě jen v té míře, v níž jsou pozitivním právem připuštěné metody obrany proti bezpráví vůbec použitelné a účinné. Co nad to jest, od dábla jest - i zkuste si něco s mravní naukou právní a všichni vás utlučou dnes módní situační etikou, která praví, že tomu, kdo nechal sto bezprizorných turistů na Kypru, nemá kdo co kázat o morálce, a tak nepřipustně zužovat šíři jeho vlastního svědomí.

Mravní nauka právní – kdyby směla existovat – by ovšem musela zradu zase znovu označit za dvojité bezpráví a zradu na svěřeném státu, směřující až k jeho neexistenci, jako velezradu; a to všechno bez ohledu na to, co o tom říkalo pozitivní právo kdysi či říká dnes. Mravní nauka právní by jako bezpráví přece musela kvalifikovat také stav, kdy obrana proti bezpráví se stane nemožnou uplynutím času ne proto, že napadený v čase k obraně nepřistoupil, nýbrž proto, že mu to rušitel spravedlnosti znemožnil. Dočkáme se ještě toho, že dlužníci budou své věřitele koncem promlčecí doby věznit ve sklepě nebo deportovat do amazonských pralesů?

Asi ano, ledaže nám, prý nezávislým právním pozitivistům, zákonodárce nebo aspoň Ústavní soud hezky polopatě doplní příslušné palagráfky o nějakou bezcennou kazuistiku, která ovšem stejně bude nepoužitelná ex tunc, takže první věznění či deportování věřitelů stejně ostrouhají mrkvičku a před účinností novely se deportace věřitelů změní v masový jev, což však na druhé straně povede k oživení v sektoru cestovních kanceláří a charterových letů. Rovněž paní ministryně spravedlnosti aby si rvala vlasy, protože slovo spravedlnost nebo bezpráví vůbec nesmí vyjít z jejich úst, nýbrž po celonočních bděních, které jí již zcela znemožní osobní komunikaci s kýmkoliv, vyjdou z její kanceláře hutné písemnosti, nazvané stížnosti pro porušení zákona, v nichž se zajisté řádně pozitivisticky dovodí, že ve sklepě a v amazonských pralesích dosud platí obecný zákoník občanský, podle něhož „promlčení nemůže se počítati proti nezletilým, šíleným nebo blbým“ (§ 1494) – a jenom blbec se mohl dát zavřít do sklepa - a dále, že se promlčení staví, je-li „zastaveno přisluhování právem, jako např. v čas moru nebo války“ (§ 1496); a jelikož mor a válka jsou uvedeny pouze příkladmo, a ježto přisluhování právem bylo u nás zastaveno v důsledku nezávislosti soudců, což také byla morová rána, lze usoudit, že zákon byl porušen ve shora uvedených ustanoveních o. z. o.

V logice se kdysi říkalo *causa causae est causa effectus*, tj. příčina příčiny je příčinou účinku, což věděl i každý průměrný právník. Tím zde chci říci, že příčinou

účinku (promlčení) není nikdy uplynutí času, nýbrž nečinnost ve vymezeném čase; je-li však příčinou příčiny (nečinnosti) bezpráví, nemůže mít samotný běh času žádný účinek. Jinými slovy: spravedlivost či bezprávnost příčin a jimi způsobených účinků by také byla předmětem zkoumání mravní nauky právní, kdybychom ji směli mít. Mravní nauka právní, jak patrně, musí, byť snad převlečena a maskována bůhví jak, ovlivnit nejen tvorbu, ale i aplikaci pozitivního práva jinak než jen jakýmsi podezřelými ekonomickými, politickými či sociologickými úvahami.

Ostatně i to naše slavné ministerstvo má pořád ještě něco společného, alespoň podle názvu, se spravedlností, negativně a lépe definováno (viz shora) s bezprávím; i mohlo by se i ono zabývat morální naukou právní a třeba se přejmenovat na ministerstvo proti bezpráví (samozřejmě, že žertuji), ačkoliv v souvislosti třeba s Romy by nám taková nauka pomohla s vízy v Kanadě a Anglii jistě víc, než inflace 0,00001 %. Toho, že by se ministerstvo přejmenovalo na ministerstvo pro politické a ekonomické přísluhování právem se snad už ani neobávám.

Ale vraťme se k těm tuplovaným bezprávím zvaným zrada. Není jich najednou i statisticky trochu moc? Hlídač má chránit pánův majetek a krade, ba i loupí ho; banky a fondy tunelují svěřené hodnoty; zdravotník, místo aby léčil, vraždí; státní úředník za úplatek zrazuje zájem státu, hráč fotbalu zájem svého klubu, soudce požadavek spravedlnosti, notář nestrannosti a i ten taxikář, místo co by vás znavené dovezl bezpečně domů, vyhodí vás z auta někde v lese a ještě vás zmlátí, když mu nechcete zaplatit 800 Kč za kilometr. A u advokátů?

Prævaricatio byla odporným zločinem advokátů už ve starověku. Šlo o spojení s protistranou za zády klienta, samozřejmě že doprovázené jistými finančními či jinými efekty. Víím, že je dost případů, kdy advokáti páchají bezpráví na svých klientech tím, že opomenou pečlivě a svědomitě plnit své povinnosti vůči nim. Porušit však nadto ještě povinnost věrnosti ke klientovi – prevarikovat – to je dvojité bezpráví, to je zrada. Ať na mne v těchto věcech nikdo nechodí se situační etikou nebo s pozitivismem. Prevarikátoři do advokacie prostě nepatří. Tak praví mravní nauka právní.

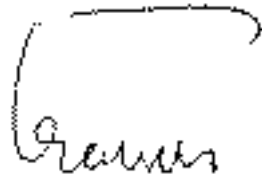
Když to tak vezmu, oni ji měli už ti staří Římané. Vííte, co říkali?

Neminem laede, immo omnes, quantum potes, iuva.

Nečiň nikomu bezpráví, ba každému, pokud můžeš, pomoz.

Docela hezký nápis na erb každého advokáta.

Karel Čermák

Říjen 1997.

Prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc.,
Právnická fakulta MU, Brno

Může nebo musí soud přiznat přiměřené zadostiučinění?

Redakce Bulletinu advokacie mi nabídla možnost, abych se vyjádřil k polemickému příspěvku JUDr. Jany Liškové „Úvaha nad povahou přiměřeného zadostiučinění jako právního prostředku ochrany proti nekalé soutěži“. Jestliže tuto příležitost využívám, není tomu tak proto, že bych vehementně hájil každý svůj názor a chtěl mít v každé debatě poslední slovo. Většinou ponechávám na čtenáři (a v našem oboru také na soudcích), aby rozhodli o výsledku myšlenkového sporu. Článek Jany Liškové však obsahuje vedle názorů, s nimiž nemohu souhlasit, řadu postřehů nepochybně správných. Obě tyto kategorie úvah, zjištění a návrhů bude užitečné od sebe oddělit. Ostatně i tam, kde se podle mého názoru autorka mylí, patří její omyly k rodu těch plodných, kterým je užitečné věnovat pozornost. Lze z nich vytěžit některá teoretická i praktická poučení, byť občas jiná, než k jakým autorka dospívá. Navíc její článek nabízí vhodnou příležitost, abychom se zamysleli obecněji nad úpravou přiměřeného zadostiučinění v našem právním řádu, nad nedostatky současné legislativy i její možnou budoucí podobu.

I.

Autorka si především správně povšimla toho, jak různé jsou formulace, jejichž pomocí jednak Obchodní zákoník (dále jen ObchZ) a jednak některé další předpisy upravují přiměřené zadostiučinění (zejména v jeho peněžitě formě) a stanoví podmínky nutné k tomu, aby bylo soudem přiznáno. Nejpřísnější z takových podmínek uvádí zák. č. 35/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Tento předpis (dále jen „AZ“) ve svém § 32 odst. 1 přiznává autorovi, jehož autorské právo bylo porušeno, přiměřené zadostiučinění v peněžitě částce, jestliže

- a) porušením práva vznikla **závažná** újma nemajetkové povahy;
- b) přiznání jiného zadostiučinění by se nejevilo postačujícím.

Méně náročné podmínky pro přiznání přiměřeného zadostiučinění uvádí § 15 odst. 3 zák. č. 137/95 Sb. o ochranných známkách (dále jen „ZOZ“). Podle to-

hoto ustanovení právo na přiměřené zadostiučinění vzniká, jestliže zásahem do práv z ochranné známky byla způsobena nemajetková újma; přiměřené zadostiučinění může spočívat v peněžitém plnění. Neklade se požadavek závažnosti nemajetkové újmy. Na rozdíl od AZ by v režimu ZOZ mohlo být peněžité plnění poskytnuto dle úvahy soudu zřejmě i tehdy, kdyby se zadostiučinění v nepeněžní formě jevílo dostatečným. (Povšimněme si i toho, že subjekt, jemuž byla zásahem do práva k ochranné známce způsobena nemajetková újma a jenž může uplatňovat nárok na přiměřené zadostiučinění, je v § 15 odst. 3 ZOZ označen za „poškozeného“).

V § 75 odst. 2 zák. č. 527/90 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (dále jen „ZOV“) nalézáme formulaci velmi blízkou té, jakou obsahuje již zmíněné ustanovení ZOZ. Nejde však o formulaci zcela totožnou, neboť podle § 75 odst. 1 ZOV „byla-li tímto zásahem (rozuměj zásahem do práv chráněných v ZOV – poznámka P. H.) způsobena nemajetková újma, má poškozený právo na přiměřené zadostiučinění, které může spočívat i v peněžitém plnění“. Ten rozdíl v písmenku „i“ by mohl být vykládán tak, že v režimu ZOV lze za konkrétní nemajetkovou újmu přiznat společně jak nepeněžité, tak peněžité zadostiučinění, zatímco v režimu ZOZ se musí soud rozhodnout pro jedno nebo druhé; na možnost takového výkladu – při existující různosti formulací – jen upozorňuji, aniž bych jej doporučoval.

Pomiňme již úpravu v dalších předpisech, upravujících práva k průmyslovému vlastnictví, a povšimněme si úpravy přiměřeného zadostiučinění v § 53 ObchZ. Zde se uvádí, že „osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena“ mohou mj. „požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích“.

Zde skutečně – jak Jana Lišková uvádí – není výslovně uvedena existence nehmotné újmy jako zákonný předpoklad k tomu, aby bylo přiznáno přiměřené zadostiučinění v té či oné formě. Podmínky pro jeho přiznání jsou tak v úpravě nekalé soutěže – ve srovnání s ostatními dosud uváděnými předpisy – nejvolnější a poskytují soudu nejvíce možností k úvaze.

Můžeme se však domnívat (a nebudeme zřejmě daleko od pravdy), že uvedené formulační rozdíly nebyly vedeny snahou o jemné odlišení různých situací a že jde spíš o důsledek (v našem právním řádu není zdaleka ojedinělý) malé koordinace legislativních prací. Tomuto názoru svědčí i skutečnost, že AZ v § 32 odst. 1 mluví o „právu na zadostiučinění v peněžité částce“, § 15 odst. 3 ZOZ zase o zadostiučinění, „které může spočívat v peněžitém plnění“ (tataž formulace je uplatněna v § 75 odst. 1 ZOV), zatímco § 53 ObchZ uvádí, že přiměřené zadostiučinění „může být poskytnuto i v penězích“. Není tu rozumný důvod k výkladu, že tyto odlišné formulace ohledně přiměřeného zadostiučinění v penězích vedou k odchýlným právním důsledkům; nebyl ovšem také žádný rozumný dů-

vod k tomu, aby v různých zákonech byly použity odchylné formulace, když zákony měly zřejmě na mysli stejné právní účinky.

Pokud však jde o problém, který nás tu zajímá, jsou věci složitější. Při interpretaci práva bychom se měli řídit tak zvaným předpokladem racionálního zákonodárce – to je takového zákonodárce, který použije-li rozdílné formulace, má také na mysli rozdílné věci, rozdílné právní režimy, rozdílné podmínky k přiznání toho či onoho nároku.

Nelze se proto autorce článku, s nímž tu polemizujeme, divit, když se snaží z rozdílných formulací vyvodit i rozdílné podmínky pro přiznání přiměřeného zadostiučinění v penězích jednak v právu proti nekalé soutěži a jednak v různých úpravách práv k nehmotným statkům. Neznamená to ovšem, že by byl správný její úsudek o „nezamítnutelnosti nároku na přiměřené peněžní zadostiučinění“. Podrobnější argumentaci obsahuje další text našeho příspěvku; nejdříve si však musíme povšimnout úpravy přiměřeného zadostiučinění, kterou obsahuje Občanský zákoník (dále jen „ObčZ“) tam, kde upravuje ochranu osobnosti fyzických osob (§ 11 a násl. ObčZ) i ochranu názvu a dobré pověsti právnické osoby (19b odst. 2 a 3 ObčZ). Stranou našeho zájmu zůstane § 444 ObčZ, kde je regulováno odškodnění bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění při škodách na zdraví; tu se jedná o specifickou problematiku, odlišující se od toho, co je zde předmětem našeho zájmu.

II.

Ustanovení § 13 ObčZ a § 53 ObchZ nejsou skutečně ve vztahu úpravy obecné a zvláštní, neboť se týkají odchylných právních institutů.

Formulační pestrost při úpravě přiměřeného zadostiučinění (a možnost, že z těchto odlišností budou vyvozovány interpretační závěry) se tu však opět vyskytuje. Podle § 13 odst. 1 ObčZ má fyzická osoba dotčená neoprávněným zásahem do práva na ochranu její osobnosti mj. právo, aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. O povaze tohoto zadostiučinění se zde nic nepraví, na jeho nepeněžitou povahu lze však usuzovat na základě systematického srovnání s odst. 2 téhož ustanovení. Zde se uvádí: „Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.“ Z uvedené formulace je nepochybné, že přiměřeným zadostiučiněním v penězích se tu vyvažuje nemajetková újma, a to jen v případech, kdy zásah do práva na ochranu osobnosti měl závažnější následek a nejeví se postačujícím zadostiučiněním nehmotné. (Na okraj poznamenejme, že v podmínkách tržní společnosti se bude nepeněžní zadostiučinění jevit méně často postačujícím, než tomu bylo v dobách dřívějších.) Nárok na přiměřené zadostiučinění se v odst. 2 § 13 ObčZ přiznává ovšem jen fyzické

osobě; to je další argument svědčící o tom, že jde o ustanovení nepoužitelné při rozhodování soutěžních sporů v režimu ObchZ.

Za zmínku stojí i skutečnost, že v odst. 1 § 13 ObčZ se mluví o přiměřeném zadostiučinění a v odst. 2 téhož ustanovení o právu fyzické osoby (tedy nikoliv poškozeného) na „náhradu nemajetkové újmy v penězích“. Lze si pak klást otázku, proč zákonodárce nemluví o přiměřeném zadostiučinění v penězích (jak to činí v některých jiných předpisech) a zda se v této formulační odlišnosti skrývá nějaký zvláštní záměr. Ať však interpretujeme § 13 ObčZ jakkoliv, vždy dospějeme k již zmíněnému závěru, že tuto občanskoprávní úpravu nelze aplikovat na řešení sporů z nekalé soutěže. Závěr, že přiměřené zadostiučinění ve věcech nekalé soutěže slouží k nahrazení nemajetkové újmy, nelze proto přímo vyvodit z ustanovení ObčZ.

Pokud si již všímáme občanskoprávní úpravy, neměli bychom zapomínat na § 19b odst. 2 a 3 ObčZ, podle něhož při neoprávněném použití názvu právnické osoby a při neoprávněném zásahu do její dobré pověsti je možné se u soudu domáhat „přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno i v penězích“. Opět tu máme roztomilou formulační odlišnost („je možné se domáhat u soudu“ na rozdíl od „je možné požadovat“); odvážný interpretátor by z této odlišnosti vyvodil, že v jiných případech přiměřeného zadostiučinění, kde zákon o soudu nemluví, lze sice přiměřené zadostiučinění požadovat, ale nelze se ho domáhat u soudu. (Ani takovou interpretaci ovšem nedoporučujeme.)

Jinak jsou si formulace v odst. 2 § 19b ObčZ a v § 53 ObchZ velmi podobné a naopak se odlišují od úpravy přiměřeného zadostiučinění při zásazích do práva na ochranu osobnosti u fyzických osob. Jak v úpravě ochrany názvu a dobré pověsti právnických osob, tak ve věcech nekalé soutěže není předpokladem k tomu, aby bylo přiznáno přiměřené zadostiučinění v penězích, ani závažnost zásahu do chráněných práv, ani se zde nemluví o vyvažování nehmotné újmy. Setkáváme se tu však s dalším formulačním rozdílem: zatímco podle odst. 2 § 19b ObchZ je možné se domáhat mj. přiměřeného zadostiučinění, které může být **požadováno** též v penězích, podle § 53 ObchZ lze požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být **poskytnuto** i v penězích.

Přes tyto rozdíly má úprava v § 19b ObčZ mnohem blíže k úpravě nekalé soutěže v ObchZ (a také k úpravě obchodního jména v tomto předpise) než k úpravě ochrany osobnosti fyzických osob v ObčZ. Lze si tu pak s větším oprávněním klást otázku, zda § 19b ObčZ a úprava obchodního jména a nekalé soutěže v ObchZ nejsou v poměru úpravy obecné a zvláštní. Platí to tím spíš, že nekalá soutěž často spočívá v dotčení obchodního jména (tedy jedné z podob názvu právnických osob) či pověsti soutěžitele. Protože však uvedené občanskoprávní a obchodněprávní úpravy jsou si dost podobné, nemá odpověď na uvedenou otázku zvláštní význam pro naše úvahy.

III.

Dospěli jsme k závěru, opět shodnému s postřehem Jany Liškové, že úprava přiměřeného zadostiučinění v rámci nekalé soutěže (§ 53 ObchZ) musíme vykládat především z tohoto ustanovení samotného a nikoliv z úprav, obsažených v jiných právních normách. Právě na základě takové interpretace lze však vyvrátit názor Jany Liškové, že „jediným předpokladem k tomu, aby se soutěžitel B domohl přiznání nároku na zaplacení přiměřeného peněžního zadostiučinění proti soutěžiteli A je zjištění, že soutěžitel A svým nekalosoutěžním jednáním porušil nebo ohrozil práva soutěžitele B. Soud nemůže takový nárok zamítnout, může pouze posuzovat výši uplatněného nároku“.

Opakujeme znovu formulaci v § 53 ObchZ, podle níž „osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena mohou“ mimo jiné... „požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích...“.

Především **obecná** možnost požadovat přiměřené zadostiučinění, (ať v té či oné formě), neznamená ještě, že toto právo musí být soudem vždy přiznáno. Formulace zákona je tu stejná jako u požadavku na náhradu škody, kde také nikoliv každý požadavek na náhradu škody je soudem přiznán. Platí to mimo jiné proto, že nekalá soutěž spočívá nejen ve způsobení újmy soutěžitelům nebo spotřebitelům, ale již v pouhé způsobilosti takovou újmu přivodit. Jestliže se někdo chystá zveřejnit nekalosoutěžní reklamu a včasným zásahem (například předběžným opatřením, uplatněním nároku na zdržení se jednání) dojde ke zmaření tohoto jeho záměru, pak tu nebude většinou dán ani věcný ani právní důvod k poskytnutí přiměřeného zadostiučinění.

Ze skutečnosti, že nekalá soutěž může mít povahu pouhého ohrožení, vyplývá i rozdíl mezi úrokem z prodlení s plněním peněžitého závazku a přiměřeným zadostiučiněním, jak s jejich srovnáním Jana Lišková také argumentuje. Dojde-li k prodlení z plnění peněžitého závazku, dochází u věřitele prakticky vždy k újmě v podobě úrokové ztráty.

Z textu § 53 ObchZ pak vůbec nelze vyvodit „úsudek o nezamítnutelnosti nároku na přiměřené peněžní zadostiučinění“. V tomto textu pomíjí Jana Lišková formulaci, podle níž přiměřené zadostiučinění **může být** (zdůraznil P. H.) poskytnuto i v penězích. Tato slova znamenají, že přiměřené zadostiučinění sice může (ale také nemusí) být soudem přiznáno v penězích. Nemusí být přiznáno vůbec, nebo může být přiznáno jen v nepeněžní podobě. K opačnému závěru nelze dospět ani na základě systematického srovnání s odst. 2 § 55 ObchZ. Uveřejnění rozsudku má, pravda, jistý satisfakční účinek. ObchZ v § 55 upravuje však tento institut v souvislosti s veřejností řízení; klade tedy spíš důraz na jeho obecně informační úlohu.

I hledisko právní komparace nás poučí o tom, že ve vyspělých státech je přiměřené zadostiučinění v peněžní formě možným, nikoli však nutným důsledkem

nekalé soutěže. Takové řešení má svůj dobrý věcný důvod. Řada případů nekalé soutěže je postihována podle generální klauzule proti nekalé soutěži a často soudy jednotlivých instancí dospívají k různým závěrům ohledně toho, zda určité jednání znamenalo nekalou soutěž či nikoliv. Tím spíše si soutěžitel nemusí vždy uvědomovat, že se nekalé soutěže dopouští. (Právní teorie rozlišovala¹⁾ a stále ještě rozlišuje mezi soutěží subjektivně nekalou a objektivně nekalou.) Často až pravomocné soudní rozhodnutí „dotváří“ právo nekalé soutěže a sděluje soutěžitelům, co je a co není v hospodářské soutěži dovoleno. V takových případech by uložení přiměřeného zadostiučinění v penězích bylo samo málo přiměřené a zahraniční i naše soudy při jeho ukládání postupují zdrženlivě.

Jana Lišková není netečná k těmto skutečnostem. Doporučuje, aby se v řadě případů ukládalo symbolické přiměřené zadostiučinění ve výši „1 Kč“. Sám jsem přítelem oné typicky „britské“ sankce ve výši „půl penny“; pokládám ji – v určitých situacích – za účelné a elegantní právní řešení, které by nemělo chybět ani v instrumentariu našich soudů. Elegance a účelnost tohoto řešení je však podmíněna tím, že s ním bude nakládáno jako s příslovečným šafránem. Navíc britští i další soudci symbolické tresty většinou aplikují v jiných situacích, než jaké má autorka na mysli. Pomocí nepatrné sankce „postihují“ takové jednání, pro které mají zvýšenou sympatii, právo je však nutí k jeho sankcionování.

Situace, za níž by všechny případy nekalé soutěže byly postihovány sankcí v podobě přiměřeného zadostiučinění v penězích, přičemž míra přiměřenosti této sankce by častěji byla vyjádřena částkou „1 Kč“ či podobně bagatelními sumami, by v sobě obsahovala stín směrnosti.

IV.

Obtížněji se argumentuje proti názoru Jany Liškové, že přiměřené zadostiučinění ve věcech nekalé soutěže nemá být vázáno na existenci nehmotné újmy. Zákon tu skutečně nic takového neříká, zatímco v jiných, výše uvedených, úpravách přiměřeného zadostiučinění požaduje (pomocí různých formulací) existenci nehmotné újmy a někdy i určitý stupeň její intenzity.

Argumentovat by se dalo obecnějším významem slova „zadostiučinění“, které se používá tehdy, když mají být vyrovnány újmy na pověsti, dobrém jméně, cti a tomu podobných nehmotných hodnotách, neboť k vyrovnání újem hmotných slouží institut náhrady škody. Jestliže jiné právní předpisy – pokračovala by argumentace – výslovně stanoví nemajetkovou, nehmotnou újmu jako předpoklad přiměřeného zadostiučinění v peněžité formě, činí to poněkud nadbytečně, neboť uvádějí samozřejmost obsaženou již ve slově „zadostiučinění“. Pokud ObchZ (ve své úpravě nekalé soutěže vůbec formulačně úsporný) tuto samozřejmost neobsahuje, nelze z toho vyvozovat, že by se přiznání nároku na přiměřené zadostiučinění v penězích nemělo opírat o existenci určité újmy nehmotného charakteru.

Přimlouvám se ovšem za to, aby přiměřené zadostiučinění bylo v záležitostech nekalé soutěže poměrně široce aplikováno.²⁾ Nejde o úkol tak nesnadný i v případě, že za předpoklad přiměřeného zadostiučinění (zvláště v jeho peněžní formě) budeme pokládat existenci nehmotné újmy. U řady skutkových podstat nekalé soutěže (zlehčování soutěžitele, parazitování na pověsti, vyvolání nebezpečí záměny) lze snadno existenci tohoto druhu újmy dovozovat. Dochází tu k poškození identity soutěžitele, která představuje významnou nehmotnou hodnotu. Také podplácení v obchodních vztazích, narušování obchodního tajemství se mj. dotýká soudržnosti podnikového kolektivu. I tu jde o významné nehmotné hodnoty.

Jestliže kdosi pod vlivem klamavé reklamy či klamavého označení učinil špatné nákupní rozhodnutí, znamená to pro něj nejen ekonomickou ztrátu, ale i snížený pocit sebeúcty. I ta představuje v podnikání významnou nehmotnou hodnotu.

Můžeme také poukázat na běžné srovnání hospodářské soutěže se soutěživými sporty. Každý, kdo je provozoval, ví, že podlehnout v nich tehdy, když soupeř používal nečestný způsob boje, se stává zdrojem intenzivní duševní trýzně. Ta nebývá o nic menší (a někdy bývá i větší), než bolest způsobená materiální ztrátou.

Jinak řečeno: hmotné újmy způsobené nekalou soutěží bývají velice často provázeny újmami nehmotnými a také naopak.³⁾ V takových případech přiměřené zadostiučinění v penězích (byť bude požadováno a přiznáno jen s odvoláním na nehmotnou újmu) pomáhá překonat důkazní nouzi, v níž se zpravidla ocitne ten, kdo z důvodu nekalé soutěže požaduje náhradu škody. Ještě dále jde ve své úvaze J. Munková, když tvrdí, že „peněžní forma“ (rozuměj přiměřeného zadostiučinění ve věcech nekalé soutěže – poznámka P. H.) by mohla být jakousi kompenzací za neprokazatelné ztráty, které postižený utrpěl.⁴⁾

V.

Prvý závěr z předchozích úvah se týká vlastního problému, o němž píše Jana Lišková. Právní úprava v § 53 ObchZ (ať již bereme nebo nebereme v úvahu jiné úpravy přiměřeného zadostiučinění v českém právním řádu) neposkytuje dostatek argumentů pro názor, že by přiměřené zadostiučinění v penězích mělo být požadováno a přiznáváno ve všech případech nekalé soutěže. Takové řešení by nebylo ani do budoucna účelné.

Na druhé straně v uvedené kategorii sporů by přiměřené zadostiučinění v penězích mohlo a mělo být požadováno i přiznáváno poměrně často. Takové požadavky a taková rozhodnutí se však musí opírat o nějaký důvod; nejpřirozenějším z takových důvodů bude existence nehmotné újmy, když k vyrovnání újem hmotných slouží náhrada škody.

Je rozumný požadavek soudů, aby ten, kdo se domáhá přiměřeného zadostiučinění (zvláště v jeho peněžní podobě), uvedl a dokázal existenci nehmotné újmy a její určitou intenzitu. Nepůjde o požadavek nespílitelný, jak jsme se výše snažili naznačit. V řadě případů půjde jen o to, aby si aktivně legitimovaný subjekt (resp. jeho právní zástupce) poněkud „potrřpil hlavu“ a uváděl i dokazoval skutečnosti mluvící pro jeho nárok na přiměřené zadostiučinění v peněžích. To by ostatně musel činit i tehdy, kdyby byla přijata koncepce Jany Liškové, pokud by nechtěl, aby mu bylo přiznáno přiměřené zadostiučinění jen v symbolické peněžní částce. Povaha věci si ovšem vyžádá, aby tu častěji než jindy (a shodně se zahraniční praxí) byl uplatňován „důkaz z obecné lidské zkušenosti“.

•••

Závěr druhý se týká obecnější problematiky různých úprav přiměřeného zadostiučinění v našem právním řádu. Existující formulační pestrost v různých právních předpisech (a snad by se dalo mluvit i o „formulačním folklóru“) není zcela zřejmě odůvodněna nějakými hlubokými analýzami a snahou stanovit pro různé případy i různý právní režim. Jeden z úkolů připravovaného občanského zákoníku by měl spočívat v tom, že společně (a proto formulačně jednotně) upraví takové obecné instituty, k jakým patří přiměřené zadostiučinění. Ostatním předpisům ponechá pak k jejich úpravě to, co je specifické pro různé oblasti života a právního řádu (například práva k nehmotným statkům či úprava nekalé soutěže).⁵⁾ Článek Jany Liškové pro tento závěr nabízí nejeden argument a již proto stálo za to, že byl napsán a uveřejněn.

Poznámky:

- 1) Hamann, L., Drábek, J., Buchtela, R.: Soutěžní právo československé, Linhart Praha 1938, str. 55.
- 2) Podrobněji viz Hajn, P.: Jak jednat v boji s konkurencí, Linde Praha, 1995, str. 145 a nsł. Srovnej též Macek, J.: K právním prostředkům ochrany proti jednání nekalé soutěže, Obchodní právo 5/93, str. 16 a nsł.
- 3) Podobně Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Úvodní a obecná část, Soutěžní právo, Beck Praha, 1995, str. 264 a nsł.
- 4) Munková, J.: Právo proti nekalé soutěži, Beck Praha, 1996, str. 96.
- 5) Tento názor autor podrobněji rozvedl v materiálu, který – společně s advokátkami JUDr. Olgou Peřinovou a JUDr. Hanou Heroldovou – zpracoval v rámci připomínek ČAK k návrhu nového občanského kodexu.

JUDr. Ludovít Šoltýs
Krajský súd v Prešove

Divergencie v občianskom práve v ČR a v SR

III. (dokončenie)

(O. s. p. a o. s. ř.)

Dedičské konanie

1. Novelou uskutočnenou zákonom č. 232/1995 Z. z. boli zavedené zmeny do rozhodovania o vyrovaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len BSM) po smrti jedného z nich v dvoch smeroch:

- a) rozšírením aj na prípady, keď došlo k zániku BSM nie smrťou, ale ešte za života poručiteľa niektorým zo spôsobov zániku BSM; podmienkou však je, že nedošlo za života k vyrovnaniu BSM alebo k podaniu návrhu na začatie konania o vyrovanie BSM,
- b) majetok v BSM sa môže vyrovať dohodou medzi pozostalým manželom (a zrejme aj exmanželom poručiteľa) a dedičmi.

Ad a)

Pôjde o spôsoby zániku počas života poručiteľa a to zrušením súdom z oboch možných dôvodov podľa Občianskeho zákonníka, uložením trestu prepadnutia majetku alebo vyhlásením konkurzu, ale aj rozvodom manželstva. Okruh účastníkov je tu daný spôsobom zániku BSM: pozostalý manžel (prípadne bývalý manžel) a dedičia, štát a dedičia alebo správca konkurznej podstaty a dedičia. To všetko za predpokladu, že k platnému vyrovnaniu BSM nedošlo už za života poručiteľa alebo nebol za života poručiteľa podaný návrh na vyrovanie BSM.

Ad b)

Forma dohody o vyrovaní BSM je zákonom stanovená. Účastníci môžu uzavrieť dohodu len písomne alebo ústne do súdnej zápisnice.

Problém je tu v spojitosti s ustanovením § 26 ods. 2 zák. č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovaní v znení neskorších predpisov, podľa ktorého dohoda o vyrovaní BSM je správca oprávnený uzavrieť len vo forme zmieru schváleného súdom. Domnievam sa, že schodnou cestou je také riešenie, že ak došlo k zániku počas života poručiteľa vyhlásením konkurzu a správca konkurznej podstaty ani pozostalý manžel ešte nepodali návrh na vyrovanie BSM, dohoda musí mať formu súdom schváleného zmieru. Keďže však zmierovacie konanie môže uskutočniť ktorýkoľvek súd, dohodu vo forme zmieru schvaľuje procesný súd pre konanie o dedičstve.

Pre obsah dohody a rozhodnutia súdu o vyrovnaní BSM platí ustanovenie § 175l ods. 3 O. s. p. Dohoda o vyrovnaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo rozhodnutie súdu o vyporiadaní majetku podľa odseku 2 obsahuje vymedzenie rozsahu majetku poručiteľa a jeho dlhov s údajom o cene majetku a určenie, čo z majetku patrí do dedičstva a čo patrí pozostalému manželovi.

2. Zjednodušenie priniesla uvedená novela aj pri rozhodovaní súdu o dohode o vyrovnaní dedičstva. Súd, ktorý neschváli takú dohodu, nečaká na právoplatnosť, ale potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov *uno actu*. Nemôže tak postupovať, ak neschváli dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.

3. Tzv. dodatočné prejednanie dedičstva je v o. s. r. viazané na návrh. Tak to bolo aj v O. s. p. do novely zákonom č. 232/1995 Z. z., v ktorej sa rozšírila možnosť na konanie *ex officio*. Ustanovenie § 175x ods. 2 ustanovuje, že v odôvodnených prípadoch, najmä na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy, môže súd o majetku uvedenom v odseku 1 začať konanie aj bez návrhu.

4. Novotou je vydávanie osvedčení v konaní o dedičstve. Zavedenie tohto inštitútu spôsobil zjavne neutešený stav vo vybavovaní dedičskej agendy. Nezodpovedá zámeru tohto príspevku poukazovať na klady a zápory takého legislatívneho počinu. V každom prípade k očakávanému zlepšeniu stavu agendy šťasti došlo.

Prejednanie dedičstva je skončené a) nadobudnutím právoplatnosti uznese-
nia vydaného podľa § 175p a § 175q O. s. p. alebo g) vydaním osvedčenia o dedičstve za podmienok uvedených v § 175zca O. s. p.

Notár poverený súdom (§ 38 ods. 1 O. s. p.) vydá osvedčenie o dedičstve, ak

- a) dedičstvo nadobudol jeden dedič,
- b) dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, prípadne štátu,
- c) dedičia sa vyporiadali medzi sebou dohodou,
- d) dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.

Osvedčenie o vydaní dedičstva obsahuje najmä

- a) označenie súdneho komisára,
- b) označenie dedičskej veci,
- c) označenie účastníkov a ich zástupcov,
- d) vyhlásenie dedičov o spôsobe a obsahu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov zaniknutého smrťou poručiteľa,
- e) obsah osvedčovanej skutočnosti,
- f) ak ide o spoluvlastníkov, výšku ich spoluvlastníckych podielov vyjadrených zlomkom z celku,

- g) ďalšie údaje, najmä údaje potrebné na zápis právnych vzťahov k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľnosti a údaje nevyhnutné na zistenie základu dane podľa zákona č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, darovania a z prevodu a prechodu nehnuteľností v znení neskorších predpisov,
- h) podpisy účastníkov a ich vyhlásenie, že súhlasia s obsahom osvedčenia,
- i) poučenie o tom, že účastník konania môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z O. s. p.,
- k) miesto a dátum vydania osvedčenia o dedičstve,
- l) odtlačok úradnej pečiatky notára a jeho podpis.

Pri vydávaní osvedčenia o dedičstve sa postupuje primerane podľa § 175b až 175q O. s. p. Osvedčenie o dedičstve vydá notár prítomným účastníkom alebo ich zástupcom.

Účastník môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z. Ak žiadosť nie je včas podaná, osvedčenie o dedičstve nadobudne účinky právoplatného uznesenia o dedičstve (§ 175q ods. 1 písm. a) až c), § 175l a § 175o); včas podanou žiadosťou osvedčenie o dedičstve stráca platnosť a súd pokračuje v konaní bez zreteľa na jeho vydanie.

Na opravu osvedčenia o dedičstve sa primerane použijú ustanovenia § 43 ods. 2 zákona č. 323/1992 Zb. (Notársky poriadok).

Tu načim uviesť najmä to, že svojou povahou sa toto osvedčenie líši od osvedčenia vydávaného podľa § 56 až § 64 Notárskeho poriadku. Ak žiadosť o pokračovanie v konaní nebola podaná včas, má osvedčenie o dedičstve účinky právoplatného uznesenia o dedičstve. Ak žiadosť je včas podaná, hľadá sa na osvedčenie, akoby nebolo vydané. Panujú názory, že podania žiadosti sa možno platne vzdať. Oprava chýb osvedčenia nie je časovo obmedzená, preto možno požiadať o opravu aj keď sa chyba ukáže o niekoľko rokov. Notár však nemôže meniť osvedčenie obsahovo. Oprava sa vykoná tak, že notár, ktorý osvedčenie vydal, postupuje podľa § 56 ods. 1 písm. h), ods. 3 Notárskeho poriadku. Uznáva sa, že opravu možno vykonať aj na návrh toho, kto nie je účastníkom, ale má na oprave naliehavý právny záujem. Vydá sa nové osvedčenie a doručí sa tým, ktorých sa oprava týka. Ak niektorý účastník s opravou nesúhlasí, má právo domáhať sa na súde vyslovenia neplatnosti osvedčenia, ktorým sa vykonala oprava a to v lehote podľa odseku 4.¹⁾

5. Ak nedôjde k vydaniu osvedčenia o dedičstve, a notár pripraví poklady pre rozhodnutie súdu, došlo k zmene aj v tom smere, že súd môže vrátiť notárovi s príslušným pokynom vec aj vtedy, ak je návrh na uznesenie po vecnej stránke nesprávny. Pokyn sa týka doplnenia konania alebo zmeny návrhu na uznesenie súdu.

Konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti

Zákonom č. 40/1994 Z. z. s účinnosťou od 1. apríla 1994 bola skrátaná lehota podľa § 191b ods. 4 O. s. p. zo siedmich na päť dní pre rozhodnutie, či došlo k prevzatiu zo zákonných dôvodov.

Pri doručovaní tohto uznesenia nastala zmena v tom, že umiestnenému a ústavu sa uznesenie doručí do 24 hodín od rozhodnutia, najneskôr však v lehote piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a. Ak sa rozhodnutie umiestnenému nedoručuje, musí byť v ustanovenej lehote doručené jeho zástupcovi (opatrovníkovi).

Obchodný register

Tu je jediný dodatok na základe zákona č. 59/96 Z. z. Podľa neho Národná banka Slovenska pri výkone bankového dohľadu je oprávnená nahliadať do listín, ktoré boli podkladom pre zápis do obchodného registra, a robiť si z nich výpisy a odpisy. Zdá sa, že ide pri zreteľne vyjadrenej zásade publicity obchodného registra o superfluum.

Konanie o niektorých otázkach obchodných spoločností a družstiev

O diferencii oproti o. s. ř. bola už reč pri vecnej príslušnosti. Na konanie o vymenovanie likvidátora, na jeho odvolanie alebo nahradenie inou osobou, ako aj na rozhodovanie o odmene likvidátora je príslušný registrový súd, v obvode ktorého je právnická osoba zapísaná.

Konanie vo veciach voličských zoznamov zostalo upravené v § 200f a § 200g O. s. p. Podobné právne úpravy, aké sú v o. s. ř. v § 200i až 200n O. s. p. nemá.

Konanie vo veciach ochrany osobnosti

V O. s. p. novelou vykonanou zákonom č. 232/1995 Z. z. pribudla šiesta hlava obsahujúca – sit venia verbo – trocha kurióznou úpravu konania o ochranu osobnosti. Kurióznou je preto, lebo je v rozpore s princípmi, ktoré ovládajú ostatné inštitúty občianskeho súdneho konania. Obsahuje akúsi odrodu koncentračnej zásady bez ďalšieho legislatívneho dotvorenia jej dôsledkov. Zdá sa, že táto úprava sústredená do ustanovenia § 200i O. s. p. je „šitá“ na situácie kedy sa ochrana osobnosti týka výrokov v masových médiach. Tieto obsahujú totiž tézu a žalobcovi stačí formulovať v žalobe antitézu. Dôkazy tézy musí formulovať žalovaný v presne ustanovenej lehote, inak ho stihne procesný neúspech. Čo však napríklad nova v odvolacom konaní?

Avšak tu sa žiada tiež uviesť, že veci ochrany osobnosti majú rozmanitý charakter a negatívny dôkaz bude robiť žalovanému mnohokrát ťažkosti, ba často bude ho nemožné podať.

V ďalšom sa uvádza len znenie ustanovenia § 200i bez komentára.

Súd je povinný vo veciach ochrany osobnosti konať o veci samej najneskôr do 30 dní od podania žaloby.

Žalovaný je povinný do 30 dní od doručenia žaloby (§ 79) vyjadriť sa k nej a navrhnúť súdu prípadný dôkaz pravdy. Ak to žalovaný neurobí, súd pri rozhodovaní o žalobe vychádza z tvrdení žalobcu uvedených v žalobe. O tomto následku musí súd žalovaného poučiť.

Súd je povinný rozhodnúť vo veci ochrany osobnosti najneskôr do jedného roka od podania žaloby.

Odvolanie

V novele k O. s. p. je na rozdiel od českej úpravy zakotvená tiež nemožnosť podať odvolanie proti rozsudku na základe vzdania sa nároku.

V spojitosti so zavedením exekučného konania a činnosti exekútorov bolo nutné do § 202 O. s. p. začleniť ustanovenie, že odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu v exekučnom konaní podľa osobitného zákona, ak tento osobitný zákon neustanovuje inak. Túto novotu upravil sám osobitný zákon č. 233/1995 Z. z. o exekútoroch a exekučnej činnosti.

Nepripustnosť odvolania je uvedená aj pre rozhodnutie, ktorým sa vyhoveľa návrhu podľa § 153c ods. 1 O. s. p. Podľa tohoto ustanovenia ak žalovaný z ospravedlniteľného dôvodu alebo prítomný na prvom pojednávaní, na ktorom súd rozhodol rozsudkom podľa § 153b ods. 1, môže do nadobudnutia právoplatnosti rozsudku podať návrh na jeho zrušenie. Ak súd návrhu vyhovie, zruší rozsudok uznesením a začne vo veci konať.

Podľa novely vykonanej zákonom č. 40/1994 Z. z. bolo ustanovené, že ustanovenie § 43 ods. 1 sa nepoužije, ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu podľa § 174 ods. 3. To je dôsledok koncentračnej zásady. Ako bolo už skorej povedané, odpor musí obsahovať dôvody majúci za následok nespokojnosť žalovaného, inak súd odpor zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie, ktoré však musí byť odôvodnené, inak bude odvolacím súdom odmietnuté. Z toho logicky plynie, že ustanovenie § 43 ods. 1 nemožno použiť pri odvolaní smerujúcom proti rozhodnutiu podľa § 174 ods. 3 O. s. p.

Ustanovenie § 214 ods. 2 O. s. p. neobsahuje alineu h), ktorú § 214 ods. 2 o. s. ř., že pojednávanie nie je potrebné nariaďovať, ak odvolanie smeruje proti rozsudku pre uznanie alebo proti rozsudku pre zmeškanie. Nazdávam sa však, že taká úprava je nadbytočná, lebo ak je odvolanie proti týmto rozsudkom prípustné, niet inej možnosti ako zrušiť rozsudok a vec vrátiť súdu prvého stupňa.

Tam postupuje odvolací súd tiež bez nariadenia pojednávania (písm. e) odseku 2).

V ustanovení § 218 ods. 1 O. s. p. samozrejme pribudla alinea d). Odvolanie odvolací súd odmietne aj vtedy, ak nebolo v odvolacej lehote riadne odôvodnené a smeruje proti rozhodnutiu podľa § 174 ods. 3.

Obnova konania

Česká úprava umiestnila prípustnosť obnovy konania proti právoplatným uzneseniam v konaní o dedičstve všeobecnejšie priamo do ustanovenia § 228 ods. 1 o. s. ř. V slovenskom O. s. p. je novelou zák. č. 232/1995 Z. z. dodaný doplnok k § 231, podľa ktorého návrhom na obnovu konania možno napadnúť aj rozhodnutie vydané v konaní o dedičstve s výnimkou tých rozhodnutí, ktorých zrušenie alebo zmenu možno dosiahnuť podľa tohto zákona inak. Tento doplnok je konkrétny, vzťahuje sa len na uznesenia v konaní o dedičstve.

Dovolanie

V slovenskej úprave nebola prijatá taká úprava, ktorá by zohľadňovala prípustnosť dovolania v závislosti od peňažného substrátu. Niet ani obdobnej regulácie ako v o. s. ř. v ustanovení § 238a, hoci v niektorých smeroch sa potrebnosť takej úpravy na Slovensku pociťuje.

Naďalej je prípustné dovolanie ak ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia podľa § 268 ods. 1 písm. g) a h).

V O. s. p. došlo k zmene v otázke legitímácie na podanie dovolania. Ustanovenia toho sa týkajúce hodno odcitovať:

§ 214a

(1) Ak právoplatné rozhodnutie súdu má po právnej stránke zásadný význam alebo ak to vyžaduje zabezpečenie jednotného výkladu zákona, môže predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podať dovolanie.

(2) Ak právoplatným rozhodnutím prvostupňového alebo odvolacieho súdu bol porušený zákon, dovolanie môže podať aj minister spravodlivosti Slovenskej republiky a generálny prokurátor Slovenskej republiky.

(3) Dovolanie podľa odsekov 1 a 2 možno podať na Najvyššom súde Slovenskej republiky do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozhodnutia súdu.

Pod č. 281/1996 Z. z. bol uverejnený nález Ústavného súdu SR. Podľa neho ustanovenia § 241a ods. 1 a 2 O. s. p. nie sú v súlade s ustanoveniami čl. 1, čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Dňom vyhlásenia nálezu (tj. dňom 4. októbra 1996 strácajú

tieto ustanovenia účinnosť a, keďže neboli uvedené parlamentom do súladu s Ústavou SR, dňom 4. apríla 1997, aj platnosť.

Takto sa zažehnala hrozba návratu k sťažnosti pre porušenie zákona.

Pokiaľ ide o konanie o dovolaní platí zásada, že o dovolaní proti uzneseniu rozhoduje dovolací súd vždy bez pojednávania. V českej úprave to výslovne uvedené nie je.

Správne súdnictvo

Rozdielnosti v právnej úprave správneho súdnictva možno zhrnúť do týchto bodov:

1. V SR nie je zriadený hlavný (česky „vrchní“) súd. Vecná príslušnosť Najvyššieho súdu SR je upravená tak, že je vecne príslušný na preskúmavanie rozhodnutí

- a) ústredných orgánov štátnej správy
- b) orgánov štátnej správy s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky,
- c) iných orgánov s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky, ktorým zákon zveruje rozhodovanie v oblasti štátnej správy, ak príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ustanoví osobitný zákon,
- c) iných orgánov s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky, ktoré vykonávajú štátnu správu v rozsahu stanovenom osobitným zákonom,
- d) orgánov záujmovej samosprávy a ďalších právnických osôb, ktorým zákon zveruje rozhodovanie v oblasti verejnej správy, ak príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ustanoví osobitný zákon.

2. Pri určovaní miestnej príslušnosti platí doplnok k ustanoveniu § 246a. Podľa neho namiesto súdu príslušného podľa odseku 2 je na konanie príslušný súd, v obvode ktorého je nehnuteľnosť, ak sa konanie týka práva k nej.

3. Povinné zastúpenie nie je predpísané v O. s. p., ak aj ide o konanie vo veciach žiadateľov o priznanie postavenia utečencov.

4. Prokurátor môže podať žalobu, ak nevyhovelo jeho protestu v správnom konaní do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým nebolo vyhovené protestu, najneskôr však do jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia správneho orgánu.

Záverom hodno uviesť, že zmeny v oblasti exekúcie sa v SR udiali vydáním zákona č. 233/1995 Z. z. o exekútoroch a exekučnej činnosti. Preto je nutné venovať týmto otázkam pozornosť v samostatnej stati.

(Dokončenie)

Poznámky

- 1) BAJCURA, A. a kolektív: Občiansky súdny poriadok, Komentár, I. diel. EUROUNION, Bratislava 1996, s. 306.

Mgr. Libor Nedorost, Dr.

advokát, Telč

Právnická fakulta MU, Brno

K některým otázkám přezkumu správních rozhodnutí soudy

Přezkoumání správních rozhodnutí soudem ve smyslu ust. § 70 správního řádu představuje velmi specifický způsob přezkumu správních rozhodnutí. Základním hlediskem přezkumu správních rozhodnutí je jejich zákonnost, přičemž jedině toto kritérium je rozhodující pro to, zda žaloba bude zamítnuta anebo napadené rozhodnutí zrušeno. Proto z toho důvodu představuje porušení jakéhokoliv zákona správním aktem takový nedostatek, na který by měl soud při své kontrole zákonosti reagovat a působit k jeho nápravě. Souvisejícím problémem je řešení otázky, zda pojem „zákonost správního rozhodnutí“ ve smyslu ust. § 247 odst. 1 v sobě zahrnuje i použití jiných norem než zákona. Je logické, že v případech, kdy sám zákon právě na takové podzákoné normy odkazuje, nevyvolává řešení této otázky žádný problém, neboť aplikací související sekundární právní normy dochází k aplikaci toho zákonného ustanovení, které na ni odkazuje. Problém však nastává v případě, že sekundární předpis buď přesahuje rámec zákonného zmocnění, anebo v případě, že jeho obsah není v souladu se zákonem. I když ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy poskytuje obecným soudům možnost posoudit soulad norem sekundárních se zákonem, nelze s ohledem na ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. b Ústavy řešení této problematiky spatřovat pouze v rovině soudnictví obecného. Je tomu tak proto, že pouze Ústavní soud je oprávněn tento nesoulad řešit a případný rozpor svým rozhodnutím odstranit.

Určitým problémem se může stát skutečnost, že zatímco při rozhodování správního orgánu ve správním řízení je záležitost posuzována komplexně, přičemž vedle hledisek právních jsou rozhodnutím zohledněna i hlediska další, při postupu správních soudů tomu tak není.¹⁾ Mám za to, že výklad ust. § 244 odst. 1, podle kterého správní soud zkoumá pouze hledisko zákonosti správního aktu a otázkami skutkovými se nezabývá vůbec, je neudržitelný. Je tomu tak proto, že jestliže je předpokladem vydání správního rozhodnutí ve správním řízení, v souladu se zásadou objektivní pravdy a požadavkem skutečného a správného zjištění stavu věci obsažených zejména v ust. § 3 odst. 4 správního řádu náležitě zjištění skutkového stavu, nelze pak pochybovat o tom, že soudní kontrola zákonosti správních aktů bude ve vztahu k těmto principům obsahovat přezkoumání nejen právních otázek, ale i otázek skutkových. V této souvislosti se pak je-

ví jako nanejvýš problematické ustanovení § 250i odst. 1 o. s. ř., podle kterého se neprovádí dokazování a pro soud je rozhodující skutkový stav, který existoval v době vydání napadeného rozhodnutí a ustanovení a § 250g odst. 1. V praxi však vznikají situace, kdy je soud nucen, aby si zjednal vlastní a nezprostředkované poznatky o skutkových okolnostech, má-li ve shora naznačených souvislostech pochybnosti o správnosti skutkových závěrů, které učinil správní orgán. Mám za to, že jestliže se soud bude zabývat ve smyslu ust. § 250g odst. 1 vyžádanými podklady, případně i dalšími písemnými vyjádřeními účastníků, které jsou v tomto smyslu nepochybně důkazními prostředky, bude zvažovat v rámci kritéria zákonnosti správního aktu i skutkový stav, a to právě s ohledem na požadavek skutečného a správného zjištění stavu věci obsažený v ust. § 3 odst. 4 správního řádu.

V případě nepravomocných rozhodnutí orgánů veřejné správy jde ve své podstatě o přezkumné řízení, které se provádí namísto řízení odvolacího tam, kde příslušné právní předpisy namísto odvolání jako opravný prostředek předepisují návrh na přezkoumání rozhodnutí soudem. Teprve v případě rozhodování o žalobách proti pravomocným rozhodnutím správních orgánů se dostáváme ke správnímu soudnictví v klasickém smyslu, tedy k těm případům, kdy po vyčerpání řádných opravných prostředků ve správním řízení dochází k soudnímu přezkoumání správních rozhodnutí. V tomto případě jde tedy o přezkoumání již pravomocných rozhodnutí správních orgánů, a proto jde svou povahou o mimořádný opravný prostředek ve správním řízení. Nutno podotknout, že současná právní úprava umožňuje ochranu pouze proti vydaným rozhodnutím, a to těm, která nejsou z tohoto režimu vyloučena. Správní rozhodnutí, která podléhají možnosti soudního přezkoumání, jsou v zákoně charakterizována zejména v ustanovení § 244 odst. 2 o. s. ř., a to výčtem orgánů, které je vydaly. Takto stanovený rozsah rozhodnutí je však vzápětí v § 244 odst. 3 o. s. ř. zúžen zásadním věcným hlediskem, totiž požadavkem, aby se rozhodnutí týkalo veřejného subjektivního práva. Ustanovení § 248 o. s. ř. je pak svým negativním výčtem toto vymezení doplňuje. Podle tohoto ustanovení soud nepřezkoumává rozhodnutí předběžná, procesní nebo pořádkové povahy. Tak lze shrnout, že přezkoumání soudem podléhají pouze rozhodnutí meritorní povahy, která zakládají, mění nebo ruší oprávnění a povinnosti fyzických nebo právnických osob. Soudní kontrole tedy nepodléhají obecně správní rozhodnutí deklaratorní povahy, i když jsou rozhodnutí tohoto druhu ve správní činnosti značně frekventovaná. Posouzení otázky soudní přezkoumatelnosti správních aktů bude v tomto ohledu vždy záležet na jejich konkrétním obsahu. Půjde-li totiž o akt, jehož existence je nutná k uplatnění práva, anebo o osvědčení, jehož obsah zasahuje do pozice strany v soukromoprávní sféře, lze mít za to, že takové akty budou vyhovovat podmínkám ust. § 244 odst. 3 o. s. ř., a proto také budou soudem přezkoumatelné. Naproti tomu

v případě aktů osvědčujících určitou skutkovou okolnost nebo událost, které tuto povahu nemají, nebude soudní přezkoumání možné.²⁾

Řízení ve věcech přezkoumání správních rozhodnutí soudem je tedy svou povahou soudním řízením sporným, které probíhá v podmínkách plně rozvinutého kontradiktorního procesu. Předmětem každého takového soudního řízení je procesní nárok, který je vymezen přesně formulovaným žalobním návrhem, obsahujícím také právní důvod, tedy základ žaloby. Předmětem řízení ve věcech přezkoumávání správních rozhodnutí soudem není přímo a bezprostředně samotné rozhodnutí správního orgánu, ale žalobcem uplatněný nárok na úplné nebo částečné zrušení administrativního rozhodnutí na základě určitého, právem uznávaného důvodu.³⁾ Tomu odpovídá i vymezení účastníků řízení v ustanovení § 250 o. s. ř., kteří jsou označováni jako žalobce a žalovaný.

Proti rozhodnutí soudu o žalobě nejsou přípustné opravné prostředky. Soud nezákonné správní rozhodnutí zpravidla nejen zruší, ale současně správní orgán také svým právním názorem zaváže při jeho novém rozhodování ve věci.⁴⁾ Právní názor soudu sice zavazuje správní orgán jen v určité a konkrétní věci, ale současně dává najevo, jak bude správní soud takovou právní otázku při obdobných skutkových okolnostech posuzovat i v jiných případech. Proto ve správním soudnictví hraje mimořádnou úlohu operativní a pružná zpětná vazba, kdy výkonná moc musí brát právní názory správního soudu soustavně na vědomí a instruovat své orgány tak, aby rozhodovaly v souladu s těmito právními názory, nebo se právními prostředky snažit, aby správní soud svůj názor změnil.⁵⁾ Současná úprava však neřeší situace, kdy správní orgán po zrušení svého rozhodnutí soudem nebude respektovat právní názor soudu a rozhodne zcela stejně. Proto by možná bylo účelné z tohoto důvodu, v případě nerespektování právního názoru soudu, právo soudu reformovat rozhodnutí orgánu veřejné správy.

Poznámky:

- 1) Macur J.: Správní soudnictví a jeho uplatnění v současné době, Prf MU Brno 1992, str. 37 a násl.
- 2) Zoulík F.: Některé problémy řízení o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů, Právo a zákonnost, ročník 1992, č. 10, str. 599
- 3) Macur J.: Správní soudnictví a jeho uplatnění v současné době, Prf MU Brno 1992, str. 53
- 4) viz ust. § 250j odst. 3 a ust. § 250r o. s. ř.
- 5) Mikule V.: Ještě ke správnímu soudnictví a jeho organizaci, Právní praxe, ročník 1994, č. 4, str. 194

JUDr. H. Gaertner
právní poradce v SRN

Několik poznámek o tom, jak lze zamezit zbytečnému zastavení řízení dle § 43 o. s. ř., a tím urychlit projednání občanskoprávních sporů před soudy ČR

(k diskusi)

V poslední době jsem několikrát jednal ve vlastních záležitostech před českými soudy, resp. jsem podal k okresnímu, resp. obvodnímu soudu žaloby. Přitom mi několikrát Okresní soud v Karlových Varech řízení – dle mého názoru bezdůvodně – zastavil, a to mne přimělo k několika zásadním úvahám, které jsou předmětem mého článku.

Jak již bylo nesčetněkrát – zejména v tisku – kritizováno (asi z velké části pravem) pracují české civilní soudy často velmi pomalu. A k velkým, dle mého názoru často *zbytečným*, průtahům dojde tehdy, zastaví-li soud řízení dle § 43 o. s. ř., potrefený účastník sporu se odvolá ke krajskému soudu a v řízení se pokračuje poté, co nadřízený soud na odvolání proti zastavení řízení kladně rozhodl.

Rozhodnutí o takovém odvolání ale také trvá poměrně dlouho – dle mých zkušeností přes půl roku.

Nyní k věci:

Obecné náležitosti, které musí podání mít, jsou uvedeny v § 42 odst. 4 o. s. ř. a jsou to:

- musí být z podání patrné, *kterému* soudu je určeno
- *kdo* je činí,
- *které věci* se to týká,
- *co* sleduje,
- podání musí být *podepsáno* a *datováno*.

Dále se praví v nové větě:

- podání je třeba přeložit s potřebným počtem stejnopisů a přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal *jeden stejnopis*, je-li to *třeba*.

Na tento paragraf navazuje další *paragraf 43*, kde se praví:

(1) *Předseda senátu* vyzve účastníky, aby *nesprávné* nebo neúplné podání bylo *opraveno* nebo *doplněno*. Poučuje účastníky, také jak je třeba opravu nebo doplnění provést (viz § 5 o. s. ř.).

(2) Není-li přes výzvu předsedy senátu podání opraveno a doplněno a v říze-

ní nelze pro tento nedostatek pokračovat, **soud řízení zastaví**. O těchto následcích musí být účastník poučen.

§ 42 odst. 4 o. s. ř. ovšem poukazuje i na další náležitosti než ty, které jsou v něm výslovně jmenované slovy „pokud zákon pro podání *určitého druhu* nevyžaduje další náležitosti“. Náležitosti *žaloby*, zde jmenované „návrhem na zahájení řízení“ např. uvádí § 79 odst. 1, které musí mít navíc k náležitostem dle § 42 odst. 4 náležitosti dle § 79 odst. 1 o. s. ř.

Dle toho musí návrh kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat:

- *jméno, povolání* (sic) a *bydliště* účastníků
- u *právnícké osoby* její obchodní jméno nebo název a sídlo firmy
- dále popřípadě jméno, povolání a bydliště zástupců stran
- vylíčení rozhodujících skutečností (skutkového děje)
- označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává
- musí být z něj patrné, *čeho* se navrhovatel domáhá

Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů (= obchodních věcech) *musí* návrh dále obsahovat:

- IČO *právnícké osoby*, resp. další údaj potřebný k její identifikaci a
- údaj o tom, zda některý z účastníků je zapsán v obchodním rejstříku.

V mé úvaze se chci nyní – nikoliv vyčerpávajícím způsobem – zabývat otázkou, kdy soud – pro nedostatek některé z jmenovaných náležitostí, musí zastavit řízení, dále kdy je to *nutno* učinit a kdy ne a kdy lze řízení dle zákona sice zastavit, ale jeví se to *málo účelné* a spor to jen *zbytečně protahuje*.

I. Předně by se mohlo uvažovat o tom, zda požadavky dle § 79 o. s. ř. jsou tak kogentní jako předpisy § 42 odst. 4 nebo zda se snad jedná jen o nějaké doporučené náležitosti, jejichž nedostatek v zásadě soud *neopravňuje* k tomu, aby zastavil řízení. Dále jestli všechny v § 79 uvedené požadavky jsou ještě aktuální a účelné poté, co došlo k jistým změnám v o. s. ř., na které berou zřetel.

Poněvadž § 43 o zastavení řízení následuje po § 42 odst. 4, tak by se ze systematicky zákona mohl zdát správný názor, že řízení lze zastavit *jen*, když podání *nemá náležitosti* dle § 42 odst. 4 a soud nemůže pro tento nedostatek v řízení pokračovat. Nestačí tedy samo o sobě, že nějaká jmenovaná náležitost schází, ale musí ze být situace, kdy soud *nemůže* (nelze) pro *nedostatek* náležitosti v řízení pokračovat. Nestačí tedy samo o sobě, že nějaká jmenovaná náležitost schází, ale musí zde být situace, kdy soud nemůže (*nelze*) pro nedostatek náležitosti v řízení pokračovat.

Předbíhaje trochu dalšímu výkladu zastávám názor, že *jediný* opravdu kogentní důvod řízení zastavit je, když podání *nemá* náležitosti umožňující *doručením* podání nebo žaloby odpůrci, resp. odpůrcům *spor zahájit*. Jelikož název soudu asi bude stěžít na podání scházet, tak by zde přišel v úvahu nedostatek úda-

jj o odpůrci návrhu např. když *schází* jeho jméno a adresa (nebo jsou nesprávná) a *nelze* mu proto podání doručit, a tak spor zahájit.

Všechny ostatní záležitosti se totiž nejlépe dají vyjasnit *při prvním jednání*, kde soud může vše s účastníky, pokud se dostavili, probrat a případně je poučit o tom, které nedostatky mají odstranit a jak ev. své podání upravit po formální stránce, aby vyhovovalo zákonným požadavkům. (Soud samozřejmě nemůže žádné straně dávat rady, *jak* má své podání přímo co nejučelněji formulovat atd., protože by se pak vystavil nebezpečí, že bude viněn z podjatosti (viz § 14 násl.). Jinak vcelku požadavky § 42 odst. 4 na obsah a náležitosti podání považují za oprávněné a také za oprávněnou možnost řízení dle § 43 zastavit, když nějaká ta náležitost chybí a podatel ji nedoplní dle *poučení* soudu.

Není ale možné, jak se mi také stalo, aby soud jen uvedl, že podání nemá patřičné náležitosti, opomenul ale uvést, *které to jsou*, pro jejichž nedostatek řízení hodlá zastavit, resp. zastavuje.

Sporné je dle mého názoru ustanovení o nedostatku „potřebného počtu stejnopisů s přílohami“, protože takové stejnopisy (i když třeba bez podpisů) je ev. možné u soudu zhotovit velmi *snadno* na náklady podatele a není nutno kvůli tomu řízení s dalekosáhlými důsledky pro navrhovatele kvůli tomu zastavit.

(Poznámka: Když třeba běží – jako např. při restitucích – zákonná lhůta pro uplatnění nároku u soudu, tak může mít takové zastavení dalekosáhlé důsledky pro navrhovatele, které nejsou v žádné rozumné relaci s jeho opomenutím, proč se zastaví řízení. Takový postup by asi také odporoval příslušným předpisům Ústavy ČR a Listiny.)

II. Podívejme se nyní na předpisy § 79 odst. 1.

Osobně jsem toho názoru, že tyto předpisy nejsou kogentní, nýbrž jen doporučením (německy *Soll-Vorschrift*), takže nedostatek některé tam uvedené náležitosti soud k zastavení řízení *neopravňuje*. Některé ty požadavky jsou také neodůvodněné a změnami o. s. ř. překonané, každopádně však neúčelné. K tomu k jednotlivým požadavkům § 79 kriticky asi toto:

a) Uvádět *povolání* je dle mého názoru *zbytečné*, protože pro spor je to zpravidla zcela irrelevantní a navrhovatel také často ani nezná povolání odpůrce a není zde viditelný žádný rozumný důvod, proč by musel vynakládat námahu, aby tento pro spor zpravidla *zcela bezvýznamný* údaj pracně zjišťoval.

b) Co se týče „osobních údajů“ právnické osoby, je nutno tyto uvést jen v tom rozsahu, aby žalobu bylo možno doručit. Pokud ale navrhovatel ty údaje *při podání* žaloby řádně uvede v tom rozsahu, jak je k doručení žaloby potřeba, tak podle mého názoru – jak to některé soudy požadují – nemusí již uvádět tyto údaje *znovu* (např. nový výpis z obchodního rejstříku), když soud teprve *po dlouhé* době žalobu doručuje nebo nařídí řízení.

(Poznámka: Jsem názoru, že důvod pro zastavení řízení také není dán, když jméno a adresa odpůrce, kterému se má návrh doručit, nejsou zcela správné, ale navrhovatelem míněný odpůrce potvrdí, že mu žaloba byla doručena (i kdyby například adresa nebo číslo domu nebyly docela správné nebo třeba název odpůrce na návrhu ne zcela správný, např. Bohemia a. s. místo Bohemia Lázně a. s. ap.)

c) Co se týče jména a bydliště zástupců stran, je věc u právnických osob také problematická. Navrhovatel nemusí znát údaje o statutárních orgánech, ale na druhé straně, pokud přikládá výpis z obchodního rejstříku ohledně firmy odpůrce, tak tyto údaje z toho vyplývají. Kvůli tomu zastavovat řízení je tudíž neúčelné, zbytečné, a proto asi také neoprávněné, resp. nepřípustné.

d) Vylíčení skutkového děje je sice potřeba, ale ev. to lze také doplnit při prvním ústním jednání stejně tak jako výslovnou formulaci žalobního petitu. Zpravidla ale ze žaloby bude vyplývat, *co vlastně* navrhovatel od odpůrce chce, *jaký nárok proti němu vznáší* atd.

e) Velmi pochybné se mi zdá ve světle změn o. s. ř. předpis o nutnosti *označit důkazy* a ev. předložit *již při zahájení sporu* důkazní listiny.

Tím se podání návrhu či žaloby jen ztěžuje a opatření důkazních listin je často spojeno se *značnými náklady* (např. překlad cizojazyčných listin nebo ověřování listin, vypracování posudků atd.).

Existuje přece řada případů, kdy soud může případ *rozhodnout bez* obsáhlejšího důkazního řízení, a proto není na začátku sporu jisté, jestli bude nějakých důkazů, resp. důkazního řízení k rozhodnutí sporu vůbec třeba. Požadavek na uvedení a předložení důkazů je proto již při podání zbytečný. Nakonec dle zásad private autonomie navrhovatel může dle své úvahy nějaké nebo některé důkazy nabídnout, nebo ne. Nedokáže-li svoje nároky, tak se případně vydává nebezpečí, že jeho žaloba bude zamítnuta. Důvod pro zastavení řízení to však není.

Případy, kdy může soud rozhodnout i bez uvedení důkazů nebo důkazního řízení, jsou např. tyto:

- § 120 odst. 4, kdy soud žádné důkazy provádět nemusí a „může vzít za svá skutková zjištění *shodná tvrzení účastníků*“,
- § 121 dle kterého některé tam uvedené skutečnosti není třeba vůbec dokazovat!,
- § 153 a) „rozsudek o uznání“, který se vydává zpravidla *bez* důkazního řízení,
- § 153 b) „rozsudek pro zmeškání“, kde soud také rozhoduje bez důkazního řízení dle přednesu (tvrzení) žalobce,
- a případně i § 172 o platebním rozkazu, kde se také alespoň před jeho vydáním žádné důkazní řízení neprovádí.

Jako resumé lze říci, že požadavek předkládat při podání žaloby důkazy, resp. je uvádět, je překonaný a tudíž nedostatek podání v tomto směru neopravňuje soud hned na začátku řízení k zastavení řízení.

Nakonec je i celkem pochybné, zda v civilním procesu v ČR platí, ještě za socialismu platná, v o. s. ř. ještě zakotvená zásada materiální pravdy. Dle západního pojetí o privátní autonomii soud celkem – až na jisté případy – není povinen, ale ani snad oprávněn objasňovat věci, jejichž objasnění si strany sporu ani nepřejí.

Poté, co jsem se zabýval důvody, pro které lze nebo nelze dle § 43 o. s. ř. zastavit řízení, chci ještě říci pár slov k odvolání proti zastavení řízení.

Zde vycházím ze standardního případu, že řízení zastaví okresní nebo obvodní soud a o odvolání rozhoduje nadřízený krajský soud.

O odvolání pojednává v o. s. ř. část čtvrtá, hlava první, § 201 násl.

Jak vyplývá z § 206 odst. 1 *nenabývá*, je-li odvolání proti němu podáno včas, napadené rozhodnutí – než o něm odvolací soud pravomocně nerozhodne – právní moci.

Dále z § 211 násl. vyplývá, že o odvolání nerozhoduje soud, který napadené rozhodnutí vydal, ale nadřízený soud.

Toto ustanovení se mi jeví ve věci odvolání proti zastavení řízení jako málo účelné, a to z následujících důvodů:

a) Tím, že o odvolání musí rozhodovat nadřízený soud, tj. zpravidla krajský soud, nastanou další zbytečné průtahy a také krajský soud, který zpravidla má nejzkušenější soudce (neberu zde v úvahu soudce ještě vyšších soudů jako vrchního soudu, Nejvyššího soudu atd.) je (protože v některých věcech např. o ochraně osobnosti rozhoduje v I. instanci a má ještě i úkoly správního soudu atd.) již tak prací přetížen a musí pak rozhodovat ještě i o těchto „bagatelách“.

b) Vzhledem k tomu, že podáním odvolání nevstoupí usnesení o zastavení řízení v právní moc, zůstává stále ještě navrhovateli otevřena možnost své podání opravit a doplnit a tuto možnost, resp. toto právo má také ještě, dle mého názoru, během odvolacího řízení, než krajský soud věc usnesením rozhodne.

Jevilo by se proto o mnoho účelnější, kdyby o odvolání proti zastavení řízení mohl rozhodnout kladně již soud, proti jehož rozhodnutí odvolání směřuje sám (tzv. autoremedura) a jen kdyby nechtěl odvolání vyhovět, věc by postoupil nadřízenému soudu.

Kdyby např. navrhovatel a odvolatel (v jednom) po podání odvolání své podání řádně doplnil nebo upravil (což by se mohlo, jak již shora uvedeno, stát i při ústním jednání), bylo by možno v řízení hned pokračovat a nemuselo by se ještě dlouho čekat na rozhodnutí odvolacího soudu.

Poznámka: Zatímco náš o. s. ř. předvídá jako opravný prostředek – až na jisté výjimky – zpravidla odvolání, kterým se odkládá právní moc napadeného rozhodnutí [suspensivní efekt] a o kterém vždy rozhoduje nadřízený soud, v německém právu [ZPO] existuje jistá diferenciace mezi odvoláním [Berufung] proti

rozsudkům a stížnosti [Beschwerde resp. sofortige Beschwerde] proti usnesením [Beschluss]. Nemohu zde uvádět podrobnosti, ale rozdíl je zpravidla v tom, že Beschwerde, která není vždy vázána na striktní lhůtu, může vyhovět i soud, který napadené rozhodnutí (usnesení) vydal, kdežto sofortige Beschwerde je vázána na lhůtu a rozhoduje o ní výhradně nadřízený soud.

Závěrem lze říci, že by se jevilo jako účelné a urychlilo by vyřizování občanskoprávních sporů, kdyby stížnosti proti zastavení řízení mohl – zejména, když mezitím již odpadly důvody pro zastavení – vyhovět i ten soud, který řízení zastavil.

Dovětek: I když může být pro mnohé soudce lákavé řízení „pokud jen může“ zastavit, aby si ušetřil práci, tato praxe nijak neprospívá dobrému chodu ani jménu našeho soudnictví a měla by být učiněna i zákonná opatření, aby k zastavení řízení docházelo před *prvním jednáním* ve věci jen zcela výjimečně. Při ústním jednání lze totiž 1) závady podání nejrychleji a nejlépe odstranit (jestli účastníci to chtějí udělat) a také 2) je možno třeba i smírným jednáním (viz § 67n řízení rychle dokončit. Zastavení řízení „za každou cenu“ pak jen zbytečně zpomaluje chod naší již tak pomalu se vlekoucí justiční činnosti.

Dodatek: Nejobsáhlejší, i když poněkud neaktuální komentář k o. s. ř. Handl, Rubes a další, nakl. Panorama, Praha 1985 se zabývá zevrubně důvody pro zastavení řízení v poznámkách 1 až 17 k § 43, str. 251–254, a také s poukazem na § 5 (poučovací povinnost soudu) zastává názor, že soud se má maximálně snažit – třeba i předvoláním účastníka k soudu – aby vady podání odstranil, a tak se mohlo v řízení pokračovat a nemuselo být zastaveno. V poznámce č. 11 např. výslovně uvádí, že nedostatek potřebných stejnopisů neopravňuje k zastavení řízení a soud je má sám na náklad podatele zhotovit. Komentář vcelku potvrzuje mé závěry.

Z JUDIKATURY

1. Jestliže odvolací soud provedl dokazování nad rámec dokazování před soudem I. stupně in kamera, mimo vlastní odvolací jednání, očividně vyloučil účastníky řízení z možnosti se k provedeným důkazům vyjádřit. Takovýto postup je ve výrazném rozporu nejen s ustanovením zákona (občanského soudního řádu), ale je současně v rozporu též s Listinou základních práv a svobod, totiž s ústavně zaručeným základním právem na spravedlivý proces (čl. 38 odst. 2 al. 2 in fine).

2. Nejen veřejnost soudního jednání a právo účastníka soudního řízení být u jednání před soudem přítomen, ale – nikoli v poslední řadě – i jeho právo vyjádřit se k prováděným důkazům, náleží k základním nejen procesním, ale především též ústavním podmínkám spravedlivého procesu (čl. 36 Listiny základních práv a svobod), v němž práva mají být chráněna (čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb.).

3. Jestliže občanský soudní řád obecným soudům kogentním způsobem předepisuje náležitosti rozsudku (§ 157 o. s. ř.) a jestliže mezi ně řadí povinnost v odůvodnění rozsudku vyložit, jakými úvahami se obecný soud řídil, jestliže neprovedl i další důkazy (§ 152 odst. 2 o. s. ř.), vyplývá z toho nepřipustnost návrhy na soudem odmítnuté důkazy v odůvodnění rozhodnutí opomíjet.

4. Jestliže rozhodnutí odvolacího soudu o tom, že námitkou podjatosti dotčený soudce z projednání a rozhodování věci stěžovatele není vyloučen nebylo jako rozhodnutí (§ 16 o. s. ř.) pojato (jako samostatný výrok) do znělky rozsudku (v zásadě jde o samostatné procesní rozhodnutí, které obecně za jistých podmínek může založit překážku rei iudicatae), avšak nejen z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, ale i z obsahu spisu se podává, že takto uplatněnou námitkou se odvolací soud dostatečným způsobem zabýval, nejde o vadu, která by v posuzované věci se jakkoli dotkla ústavně zaručených základních práv stěžovatele a která by jako taková podléhala ústavnímu přezkumu Ústavním soudem.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 11. 1996 sp. zn. III. ÚS 113/96

Tímto nálezem Ústavní soud ČR zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 1. 1996 sp. zn. 19 Co 262/95, jakož i rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 31. 1. 1995 sp. zn. 4 C 128/93.

Z odůvodnění:

Včas podanou (§ 72 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb.) a formálně bezchybnou (§ 77 odst. 3, 4, § 34 zák. č. 182/1993 Sb.) ústavní stížností brojí stěžovatel proti pravomocným rozhodnutím obecných soudů (rozsudkům Okresního soudu v Prostějově ze dne 31. ledna 1995 a Krajského soudu v Brně ze dne 24. ledna 1996) a tvrdí, že těmito rozhodnutími obecné soudy jako orgány veřejné moci porušily jeho ústavně zaručené základní právo [§ 72 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb.] vyplývající především z čl. 36 Listiny základních práv a svobod

a v důsledku toho též z čl. 90 a 95 odst. 1 Ústavy České republiky; porušení již zmíněného základního ústavně zaručeného práva spatřuje jednak v tom, že oba obecné soudy v jeho restituční věci (šlo o nároky na vydání movitých věcí, případně povinnost zaplatit za ně náhradu ve smyslu zák. č. 229/1991 Sb., v současně platném znění) se dostatečným způsobem nevypořádaly s jeho důkazními návrhy, v důsledku čehož dospěly k nesprávným právním závěrům, jednak že obecný soud I. stupně rozhodoval podjatě a že o jeho námitce soudcovy podjatosti odvolací soud nerozhodl způsobem odpovídajícím zákonu.

S odkazem na náleze Ústavního soudu ve věci III. ÚS 61/94 (publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky pod č. 10 – svazek 3., vydání 1., Praha, C. H. Beck 1995) proto navrhl, aby Ústavní soud obě rozhodnutí obecných soudů jako protiústavní zrušil.

Účastník řízení o ústavní stížnosti (senát 19 Co Krajského soudu v Brně podáním své předsedkyně – § 30 odst. 3 zák. č. 182/1993 Sb.), byv k tomu Ústavním soudem vyzván (§ 42 odst. 3 zák. č. 182/1993 Sb.), se k ústavní stížnosti vyjádřil tak, že důvody, které obecné soudy vedly k vydání jí napadených rozhodnutí, jsou dostatečně zřejmé z jejich odůvodnění, proto také na toto odůvodnění jako zcela vyčerpávající odkázal a navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatele zamítl, když současně – odkázav rovněž na odůvodnění svého rozhodnutí – odmítl stěžovatelu výtku, že by se byl zákonným způsobem nevypořádal s námitkou podjatosti soudce obecného soudu I. stupně.

Obdobné stanovisko zaujal k věci i vedlejší účastník (§ 76 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb.); podle jeho názoru obecné soudy ve svých rozhodnutích vycházely z dostatečně zjištěného skutkového stavu tak, jak ten se podává z obsahu příslušného spisu, napadená rozhodnutí odpovídají zákonu včetně rozhodnutí o vznesené námitce podjatosti soudce soudu I. stupně, a proto také on Ústavnímu soudu navrhl, aby ústavní stížnost stěžovatele zamítl.

Ústavní stížnost je důvodná.

Z obsahu Ústavním soudem vyžádaného spisu obecného soudu (Okresního soudu v Prostějově, sp. zn. 4 C 128/93) Ústavní soud zjistil, že

- stěžovatel u ústního jednání před obecným soudem I. stupně dne 31. 1. 1995 (č. l. 54 v označeném spisu) učinil důkazní návrh na výslech sv. M. V.,
- usnesením označeného soudu z téhož dne bylo rozhodnuto, že „návrh na další dokazování se zamítá“,
- téhož dne byl vynesena rozsudek, jimž byl návrh stěžovatele zamítnut,
- ke svému důkaznímu návrhu se stěžovatel vrátil v opravném prostředku (odvolání č. l. 64), v němž také podrobně rozvedl, o jakých okolnostech navržená svědkyně by měla být vyslechnuta, a že pro neúplnost skutkových zjištění domáhal se toho, aby rozsudek soudu I. stupně byl odvolacím soudem zrušen.

Podle protokolu o jednání před odvolacím soudem (č. I. 27 spisu okresního soudu) odvolací soud u tohoto jednání přečetl „odvolání odpůrce z č. I. 61 až 68, čestné prohlášení na č. I. 69 (jde o písemné vyjádření sv. V. předložené patrně stěžovatelem) a podání na č. I. 96 (? – celý spis obsahuje pouze 84 očíslované listy)“ a aniž by o důkazních návrzích stěžovatele přednesených v opravném řízení rozhodl, vynesl rozsudek, jímž v průběhu opravného řízení formálně upravený návrh stěžovatele zamítl; podle obsahu tohoto protokolu jiné důkazy u odvolacího jednání dne 24. 1. 1996, v němž věc pravomocně skončila, provedeny nebyly.

Z odůvodnění rozsudků obecných soudů obou stupňů nelze zjistit, jaké důvody tyto soudy vedly k zamítnutí stěžovatelových důkazních návrhů dotýkajících se nejen sv. V. (šlo též o návrhy na provedení důkazu listinami – č. I. 77); nadto z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (č. I. 80) se podává, že odvolací soud řízení před soudem I. stupně „doplnil usnesením Okresního soudu v Prostějově ze dne 28. 6. 1995, č. j. 5 D 703/93–25, osvědčením o zápisu do evidence soukromě hospodařících rolníků Obecního úřadu v T. – Z. ze dne 1. 4. 1993 a smlouvou o uzavření budoucí nájemní smlouvy“, ačkoli, jak již řečeno, podle již zmíněného protokolu o jednání před odvolacím soudem dokazování v průběhu odvolacího jednání v tomto rozsahu provedeno nebylo; nezbývá proto konstatovat, že „doplnění řízení“, provedené odvolacím soudem a z něj plynoucí jeho skutková zjištění, nejsou v souladu se zákonem (§ 122 odst. 1 o. s. ř., § 211, § 118 odst. 1, § 123 o. s. ř.); jestliže totiž odvolací soud provedl zmíněné dokazování nad rámec dokazování před soudem I. stupně in kamera, mimo vlastní odvolací jednání, očividně vyloučil účastníky řízení z možnosti se k provedeným důkazům vyjádřit. Podle přesvědčení Ústavního soudu takovýto postup je však ve výrazném rozporu nejen s ustanovením zákona (občanského soudního řádu), ale je současně v rozporu též s Listinou základních práv a svobod, totiž s ústavně zaručeným základním právem na spravedlivý proces (čl. 38 odst. 2 al. 2 in fine).

Nejen veřejnost soudního jednání a právo účastníků soudního řízení být u jednání před soudem přítomen, ale – nikoli v poslední řadě – i jeho právo vyjádřit se k prováděným důkazům, náleží k základním nejen procesním, ale především též ústavním podmínkám spravedlivého procesu (čl. 36 Listiny základních práv a svobod), v němž práva mají být chráněna (čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb.); ostatně nejen nauka, ale i praxe obecných soudů posléze zmíněný ústavní postulát jen stvrzuje přesvědčením, že účastník využitím svého práva spolupůsobit při provádění důkazů přispívá k hodnocení provedených důkazů soudem a tedy i k závěru o pravdivosti skutkových tvrzení (k tomu srov. Bureš a spol.: Občanský soudní řád – komentář, Praha, 2. vydání).

Co do vlastních námitek ústavní stížnosti (pokud jde o stěžovatelem navržené a soudem odmítnuté důkazy), shledal je Ústavní soud ve smyslu své judikatury

důvodné; jestliže občanský soudní řád obecným soudům kogentním způsobem předepisuje náležitosti rozsudku (§ 157 o. s. ř.) a jestliže mezi ně řadí povinnost v odůvodnění rozsudku vyložit, jakými úvahami se obecný soud řídil, jestliže neprovedl i další důkazy (§ 152 odst. 2 o. s. ř.), vyplývá z toho podle přesvědčení Ústavního soudu nepřípustnost návrhy na soudem odmítnuté důkazy v odůvodnění rozhodnutí opomíjet, jak na to ostatně Ústavní soud již dříve poukázal (náleží č. 10 in: Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – svazek 3., vydání 1., Praha, C. H. Beck 1995) a jak také ústavní aspekty otázek spojených s prováděním a hodnocením důkazů v řízení před soudem podrobně vyloužil; postačí proto na tento náleží odkázat.

Naproti tomu neshledal Ústavní soud důvodné námitky stěžovatele, pokud dovozovaly pochybení odvolacího soudu stran rozhodnutí o stěžovatelově námitce podjatosti soudce obecného soudu I. stupně; nejen z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, ale i z obsahu spisu se podává, že takto uplatněnou námitkou se odvolací soud dostatečným způsobem zabýval. I když podle názoru Ústavního soudu rozhodnutí odvolacího soudu o tom, že námitkou podjatosti dotčený soudce z projednání a rozhodování stěžovatelovy věci není vyloučen, mělo být jako rozhodnutí (§ 16 o. s. ř.) pojato (jako samostatný výrok) do znělky rozsudku (v zásadě jde o samostatné procesní rozhodnutí, které obecně za jistých podmínek může založit překážku rei iudicatae), nejde o vadu, která by v posuzované věci se jakkoli dotkla ústavně zaručených základních práv stěžovatele, a která by jako taková podléhala ústavnímu přezkumu Ústavním soudem, a to tím spíše, jestliže stěžovatel ve své ústavní stížnosti věcně na své námitce netrval a pochybení obecného soudu spatřuje toliko ve formě, jak o ní bylo odvolacím soudem rozhodnuto.

Z důvodů, jak v tomto odůvodnění byly vyloženy, rozhodl proto o podané ústavní stížnosti Ústavní soud tak, jak ze znělky tohoto náleží je patrné.

Nález zaslal a právní větou opatřil JUDr. Boleslav Pospíšil, advokát v Brně

Odvolání, které bylo podáno po vyhlášení rozhodnutí, je účinné i tehdy, jestliže k němu došlo před doručením rozhodnutí a tedy před počátkem běhu odvolací lhůty.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/96

Z odůvodnění:

Okresní soud v Havlíčkově Brodě usnesením ze dne 26. 10. 1994 č. j. 7 C 630/94–17 vyslovil svou věcnou nepřislusnost k projednání a rozhodnutí té-

to věci s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Krajskému soudu v Hradci Králové. Dospěl k závěru, že věcně příslušný k projednání a rozhodnutí této věci je podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) sub aa) o. s. ř. krajský soud jako soud prvního stupně.

Odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 29. 12. 1995 č. j. 18 Co 301/94–23 jako opožděné podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Vycházel ze závěru, že usnesení soudu prvního stupně bylo žalobci (jeho zástupci) doručeno dne 22. 11. 1994 a že „poslední den odvolací lhůty nastal“ dne 7. 12. 1994. Protože žalobce „odvolání předal k poštovní přepravě“ dne 8. 12. 1994, stalo se tak po uplynutí lhůty k podání odvolání podle ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. Odvolací soud rovněž dovodil, že „jestliže zástupce žalobce hlásil po ústním vyhlášení usnesení, že podává odvolání, tak tento projev vůle neměl na počátek i konec běhu odvolací lhůty ve smyslu platného o. s. ř. vliv“.

V dovolání žalobce namítá, že není správný závěr odvolacího soudu, podle kterého podání odvolání po ústním vyhlášení usnesení nemělo vliv na počátek i konec běhu odvolací lhůty. Dovolání bylo podáno prostřednictvím zmocněnce žalobce ihned po vyhlášení usnesení dne 26. 10. 1994 ústně do protokolu, tj. způsobem uvedeným v ustanovení § 42 odst. 1, věta první a § 40 o. s. ř., a následným podáním bylo jen odůvodněno; vzhledem k tomu, že poslední den zákonné odvolací lhůty nastal dne 7. 12. 1994, bylo odvolání podáno včas. Odvolací soud dle názoru žalobce pominul skutečnost, že ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. vymezuje toliko konec zákonné odvolací lhůty, nikoliv však také její počátek. Proto je odvolání, které bylo podáno po vyhlášení rozhodnutí účinné i tehdy, došlo-li k němu ještě před doručením rozhodnutí (tedy před počátkem běhu odvolací lhůty). Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a aby věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je i podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. se odvolání podává do patnácti dnů od doručení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Bylo-li vydáno opravné usnesení, běží tato lhůta znovu od doručení opravného usnesení. Podle ustanovení § 204 odst. 2 o. s. ř. je odvolání podáno včas také tehdy, jestliže bylo podáno po uplynutí patnáctidenní lhůty proto, že se odvolatel řídil nesprávným poučením soudu o odvolání. Neobsahuje-li rozhodnutí poučení o odvolání

nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že odvolání není přípustné, lze podat odvolání do tří měsíců od doručení.

Podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. odvolací soud odmítne odvolání, které bylo podáno opožděně.

V posuzovaném případě z obsahu spisu vyplývá, že usnesení soudu prvního stupně bylo vyhlášeno při jednání dne 26. 10. 1994 a že žalobce (jeho zmocněnec advokát JUDr. Zdeněk Klouček) ihned po vyhlášení tohoto usnesení do protokolu u soudu prvního stupně uvedl, že proti tomuto usnesení podává odvolání. Písemné vyhotovení usnesení soudu prvního stupně bylo doručeno zmocněnci žalobce dne 22. 11. 1994. Zmocněnec žalobce dne 8. 12. 1994 odeslal poštou soudu prvního stupně podání nazvané „odůvodnění odvolání žalobce proti usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě z 26. 10. 1994 č. j. 7 C 630/94“.

Se závěrem odvolacího soudu, že odvolání žalobce proti usnesení soudu prvního stupně bylo podáno opožděně, dovolací soud nesouhlasí.

Odvolání jakožto podání účastníka lze učinit kterýmkoliv ze způsobů uvedených v ustanovení § 42 odst. 1 o. s. ř. Prohlásil-li tedy žalobce (jeho zmocněnec) při jednání u soudu prvního stupně do protokolu, že podává proti jeho právě vyhlášenému usnesení odvolání, učinil tak ve formě, kterou zákon připouští.

Okolnost, že žalobce učinil toto podání dříve, než ve smyslu ustanovení § 204 o. s. ř. začala plynout lhůta k podání odvolání, neznamená, že by takto podané odvolání nemělo procesněprávní účinky, které zákon s takovým projevem vůle spojuje. Ustanovení § 204 o. s. ř. totiž určuje pouze počátek běhu odvolací lhůty a její délku, nelze z něj však dovozovat, že by odvolání podané dříve, než běh odvolací lhůty započal, nemělo žádné procesněprávní účinky. Odvolání, které bylo podáno po vyhlášení rozhodnutí, je účinné i tehdy, jestliže k němu došlo před doručením rozhodnutí a tedy před počátkem běhu odvolací lhůty.

Tomu také odpovídá znění ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř., které odvolacímu soudu ukládá, aby odmítl pouze opožděně podané odvolání; odmítnout odvolání podané „předčasně“ neumožňuje.

Nejvyšší soud ČR z uvedených důvodů dospěl k závěru, že odvolání podané žalobcem (jeho zmocněncem) do protokolu u soudu prvního stupně dne 26. 10. 1994 není neúčinným procesním úkonem a že takto podané odvolání nelze odmítnout jako opožděné, neboť bylo podáno před uplynutím odvolací lhůty (tj. do 7. 12. 1994) zákonem připuštěným způsobem. Podání ze dne 8. 12. 1994 pak nelze považovat za úkon, kterým by žalobce uplatnil odvolání; ve skutečnosti šlo o podání, kterým své již podané odvolání doplnil (sdělil odvolací důvody a odvolací návrh).

Rozhodnutí zaslal advokát JUDr. Zdeněk Klouček, Praha

Důvěryhodná osoba, nabízející záruku ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu, musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou, zároveň též určitým bližším, např. rodinným, osobním, pracovním apod. vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat, v případě potřeby pozitivně ovlivňovat a měla k tomu potřebné prostředky a vliv. Obhájce obviněného takovou osobou nemůže být, aniž by se vystavil nebezpečí střetu zájmů vyplývajících z požadavků náležitého výkonu obhajoby a advokacie vůbec a zároveň plnění podmínek poskytnuté záruky za další chování obviněného. Je přitom lhostejné, zda obhájce působí na základě ustanovení soudem nebo na základě plné moci.

Usnesení Krajského soudu v Plzni z 26. 5. 1997, čj. 8 To 203/97

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením rozhodla soudkyně okresního soudu podle § 68 tr. řádu o vzetí obviněného J. K. do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr. řádu. Obviněný je stíhán pro trestné činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e), odst. 4 tr. zák.

Proti tomuto usnesení podal včasnou stížnost obviněný, namítal, že trestné činnosti se nedopustil, proto také nemá žádné důvody, aby se vyhýbal trestnímu stíhání tím, že se bude skrývat, případně, že by snad v trestné činnosti pokračoval. Vede řádný život, je poctivý podnikatel, má obchod řeznictví.

Obviněný dále učinil písemný slib, ve kterém uvedl, že bude v případě ponechání na svobodě i nadále poctivě podnikat, nebude nikterak narušovat vyšetřování, dostaví se na jakékoliv předvolání, nedopustí se žádné trestné činnosti.

Stížnost proti napadenému usnesení dále odůvodnil i obhájce obviněného JUDr. I. L. I on zdůraznil, že obviněný nemá jakékoliv důvody skrývat se před trestním stíháním či pokračovat v trestné činnosti, naopak má zájem, aby se celá věc co nejrychleji vysvětlila.

Obhájce obviněného dále vlastním jménem nabídl ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu soudu záruku za další chování obviněného s odůvodněním, že obviněný je jeho dlouholetým klientem, obhájce zná též jeho rodinu a je přesvědčen, že obviněný nemá zájem se skrývat či pokračovat v trestné činnosti a mařit tak vyšetřování.

Obhájce dále nabídl složení peněžité záruky ve smyslu § 73a odst. 1 tr. řádu, a to v rozmezí od 150 000,- do 300 000,- Kč. Domníval se, že škoda, která byla jednáním více spolupachatelů způsobena, by mohla být takto rozpočtena a odpovídala by i případnému podílu obviněného, jakožto zajišťovací opatření sloužící jako náhrada za vazbu.

Krajský soud přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. řádu správnost výroku napadeného usnesení, jakož i postup v řízení, které mu předcházelo a dospěl k následujícímu závěru.

Předně je nutno uvést, že z dosud shromážděných důkazů opatřených v průběhu vyšetřování v přípravném řízení vyplývá důvodné podezření obviněného ze spáchání výše popsané trestné činnosti. Budou-li tyto důkazy dostatečné pro závěr o vině, je věcí dalšího průběhu vyšetřování a zejména pak jejich provedení a zhodnocení v řízení před soudem. Jakékoliv závěry v tomto smyslu nyní učiněné jsou proto předčasné.

Z předchozího přístupu obviněného k probíhajícímu trestnímu stíhání bylo odůvodněno i vydání příkazu k jeho zatčení soudkyní Okresního soudu v Domažlicích dne 27. 3. 1997. Skutečnost, že obviněný se po jistou dobu nezdržoval v místě svého bydliště, jeho pobyt se delší dobu nedařilo vypátrat dostupnými policejními postupy, odůvodňovalo existenci obavy z vyhýbání se trestnímu stíhání ve smyslu § 67 písm. a) tr. řádu. Naproti tomu závěr o možném pokračování v trestné činnosti, pro kterou je obviněný stíhán ve smyslu § 67 písm. c) tr. řádu, nelze z dosud opatřených důkazů dovodit. Obviněný má prostředky ze své podnikatelské činnosti, spáchání trestné činnosti vůbec popírá, takže obava z toho, že by si opatroval prostředky k životu trestnou činností, je nepodloženou hypotézou. Krajský soud tedy dospěl k závěru, že u obviněného jsou dány toliko důvody vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu a dále se zabýval otázkou, zda lze vazbu nahradit některým z nabízených prostředků.

Pokud jde o záruku za další chování obviněného, kterou ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu nabídl jeho obhájce vlastním jménem, neshledal krajský soud dostatečné důvody pro její přijetí. Nelze jistě bez dalšího učinit paušální závěr, že advokát JUDr. I. L. není důvěryhodnou osobou, nicméně záruku za další chování obviněného může poskytnout jen taková osoba, která je schopna příznivě ovlivňovat chování obviněného, a to, že se obviněný na vyzvání dostaví k orgánům činným v trestním řízení a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu. Obhájce obviněného takovou osobou v konkrétní věci, v níž je subjektem trestního řízení, být nemůže, a to pro specifický vztah k obviněnému daný poskytováním právní pomoci, lhostejno, zda se tak děje na základě ustanovení soudem nebo na základě plné moci.

Povinností obhájce je kromě jiného poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně. Z tohoto vztahu vyplývá jistá nesvoboda a závislost obhájce na postavení a pokynech svého klienta – obviněného, která by mohla v konkrétních situacích bránit obhájci v tom, aby příznivě ovlivňoval chování obviněného. Důvěryhodná osoba ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou, zároveň též určitým bližším (např. rodinným, osobním, pracovním

apod.) vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat, v případě potřeby pozitivně ovlivňovat, měla k tomu potřebné prostředky a vliv. Obhájce obviněného v konkrétní věci takovou osobu proto být nemůže, aniž by se vystavil nebezpečí střetu zájmů vyplývajících z požadavků náležitého výkonu obhajoby a advokacie vůbec a zároveň plnění podmínek poskytnuté záruky za další chování obviněného. Proto krajský soud při posuzování věci nabídku této záruky nepřijal.

Pokud jde o písemný slib obviněného dle § 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu, zde stížnostní soud především konstatoval, že obsahuje potřebné formální i obsahové náležitosti. Obsah dosud opatřených důkazů prozatím nesvědčí pro rozhodující podíl obviněného na spáchané trestné činnosti. Výše zmíněné údaje o současných osobních poměrech obviněného ukazují na pozitivní změnu jeho postoje k probíhajícímu trestnímu stíhání. Povaha projednávané věci i osoba obviněného tedy dovolují učinit závěr o dostatečné náhradě vazby přijetím nabízeného slibu.

Právě učiněný závěr je dále podpořen složenou peněžitou zárukou. Na základě nabídky obhájce učiněné ve stížnosti určil předseda senátu její výši na 250 000,- Kč a zároveň stanovil lhůtu a způsob jejího složení. Obhájce tyto podmínky splnil a obviněný vyslovil předem s takovým postupem souhlas, oběma se zároveň dostalo poučení o důvodech, pro které peněžitá záruka může připadnout státu ve smyslu § 73a odst. 3 tr. řádu. Peněžitá záruka nahrazuje vazbu jiným způsobem než záruka za další chování obviněného, neboť obava z možného vyhýbání se trestnímu stíhání není zde rozptylována věrohodností osoby nabízející záruku, nýbrž deponováním finanční částky, jejíž výše vzhledem k okolnostem posuzovaného případu, poměrům obviněného a vztahu k jeho obhájci zajistí jeho chování a přístup k probíhajícímu trestnímu stíhání tak, aby nebylo mařeno dosažení jeho účelu.

Ze všech uvedených důvodů proto krajský soud rozhodl po zrušení napadeného unesení postupem dle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu znovu tak, že obviněného propustil z vazby na svobodu, když zároveň sice nepřijal záruku za jeho další chování nabízenou obhájcem dle § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu, nicméně přijal jím nabízený písemný slib ve smyslu § 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu a také peněžitou záruku dle § 73a odst. 1, jejíž výši určil a kterou složil za obviněného obhájce.

Právní věta redakce

Přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 151 odst. 3 tr. ř. může být ustanovenému obhájci na jeho návrh poskytnuta i po pravomocném skončení trestního stíhání, jestliže již vydané usnesení

o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného obhájce, které mu mají být hrazeny státem (§ 151 odst. 2), 3) tr. ř.), dosud nenabýlo právní moci a je-li to odůvodněno závažnými důvody.

V případě, že návrh obhájce na poskytnutí přiměřené zálohy je důvodný a jsou splněny zákonné podmínky pro její poskytnutí, je možno o ní rozhodnout opatřením, nikoliv usnesením.

Usnesení Městského soudu v Praze z 21. 3. 1996 sp. zn. 7 To 101/96, z něhož vyplývá uvedená právní věta, otiskl časopis **Soudní rozhledy v č. 2/97**. Městský soud takto rozhodl na základě stížnosti obhájce, který žádal obvodní soud, aby mu byla poskytnuta záloha, což tento soud odmítl s tím, že trestní stíhání bylo pravomocně skončeno, přičemž zálohu ustanovenému obhájci lze poskytnout dle § 151 odst. 3 tr. ř. jen v případech, kdy trestní stíhání ještě pravomocně skončeno nebylo.

Městský soud napadené usnesení zrušil a obvodnímu soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl, když vycházel z právního názoru, že citované ustanovení tr. řádu nevylučuje, aby záloha byla poskytnuta i po skončení trestního stíhání, neboť v citovaném ustanovení je zdůrazněno, že záloha může být na návrh obhájce poskytnuta „ještě i před“ skončením trestního stíhání. Při tomto výkladu je třeba vycházet z účelu tohoto ustanovení, kterým nepochybně je, aby obhájce byl za vykonanou práci alespoň zálohově odměněn, neboť jako obhájce ho ustanovil stát a obhájce má nárok na odměnu za vykonanou práci jako jiný občan.

V konkrétním případě bylo trestní stíhání pravomocně skončeno již v roce 1992, o odměně a náhradě hotových výdajů bylo rozhodnuto usnesením z 10. 2. 1993. Odměna nemohla být vyplacena tedy pouze proto, že usnesení o výši odměny a náhradě hotových výdajů, kterou je povinen zaplatit obhájci stát, nebylo dosud doručeno odsouzenému a nenabýlo tak právní moci. Se zřetelem na tento dlouhý časový odstup od vykonané práce za situace, kdy je na obhájci nezávislé, kdy rozhodnutí nabude právní moci, jde nepochybně o závažný důvod k vyplacení zálohy, tak jak to předpokládá ust. § 151 odst. 3 tr. řádu.

Žádosti o opravné prostředky může obhájce obviněného podávat vlastním jménem jen tehdy, jde-li o řízení proti uprchlému nebo je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena. Pokud tak obhájce činí i v jiných případech, jde o žádost nebo o opravný prostředek podaný osobou k tomu

neoprávněnou; takovou stížností se odvolací soud nezabývá a musí dojít k jejímu zamítnutí podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pob. v Liberci ze 7. 3. 1997, sp. zn. 28 To 70/97, z něhož vyplývá uvedená právní věta, bylo otištěno rovněž v časopise **Soudní rozhledy č. 3/97**.

V daném případě podal obhájce obviněného žádost o propuštění obviněného z vazby, která byla soudem druhého stupně zamítnuta – obhájce pak podal stížnost vlastním jménem. Na počátku písemného podání je uvedena pouze příslušná trestní věc a odůvodnění stížnosti je formulováno ve třetí osobě, přičemž na závěr je uvedeno jméno, příjmení a titul obhájce, jeho razítko a podpis.

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 18. a 19. 9. 1997

Devátá schůze představenstva ČAK se konala ve dnech 18. a 19. 9. 1997 v Nymburce.

Schůze začala 18. 9. 1997 kontrolou zápisu z minulé schůze a **zprávou o činnosti předsedy a členů představenstva**.

Dr. Čermák mj. informoval o jednání s ministryní spravedlnosti Dr. Parkanovou o úsporných opatřeních státního rozpočtu dotýkajících se i resortu Ministerstva spravedlnosti a nákladů za povinnou obhajobu. Dr. Čermák dále jednal s velitelem Hlavní správy vyšetřování plk. Kuběnkou o spolupráci ve věcech nutné obhajoby, projednána byla i problematika velkého množství trestního stíhání advokátů. Dr. Čermák s Dr. Klouzou jednali s předsedou Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu o novém jednacím řádu. Dr. Čermák konečně jednal s předsedou Nejvyššího soudu ČR Dr. Motejlem o problémech justice, státního zastupitelství a advokacie. Shodně vzešel návrh, aby k řešení závažných věcí byla vytvořena společná komise soudců, advokátů, státních zástupců a notářů.

Hlavním bodem programu byl **vztah kanceláře Komory k jejím voleným orgánům**. Diskusi otevřel Dr. Čermák odkazem na podrobný písemný materiál, analyzující současný stav a výhledy a úkoly v této oblasti. Námětem pro diskusi

byly otázky vzdělávání aparátu kanceláře v oblasti advokátního práva a dohledu nad výkonem advokacie a posílení kanceláře asistenty. V diskusi vystoupil Dr. Čermák, Dr. Tichý, Dr. Balík, Dr. Krčmová, Dr. Juráková, Dr. Račok, Dr. Papež a Dr. Karas. Odezněly mj. názory ve prospěch změn a profesionalizace kanceláře. Materiál byl následně vzat na vědomí. Členům představenstva bylo uloženo sdělit kanceláři návrhy na program představenstva pro r. 1998 do 30. 11. 1997. Dr. Čermákovi bylo uloženo do ledna 1998 předložit zásady pro výběr odborných pracovníků s rozpočtovými dosahy na lednovou schůzi představenstva. Dr. Klouzovi bylo uloženo předložit program dalšího vzdělávání administrativních pracovníků. V této souvislosti apeloval Dr. Čermák na zvýšení **efektivity práce představenstva**.

Následoval tento program:

Stavovská legislativa. Představenstvo schválilo usnesení představenstva ČAK, kterým se upravují některé otázky související s placením ročního příspěvku na činnost ČAK a sdělení představenstva ČAK k otázce výkonu činností neslučitelných s výkonem advokacie. Dr. Račokovi bylo uloženo zajistit publikaci usnesení a sdělení ve Věstníku.

Představenstvo zřídilo výbor pro advokátní právo a stavovskou legislativu. Odpovědným členům představenstva Dr. Račokovi a Dr. Balíkovi bylo uloženo připravit personální složení výboru se souhlasem navržených členů do příští schůze představenstva a pro lednovou schůzi připravit úkoly výboru a jejich pořadí, jakož i provedení výběru výborů, které budou s výborem pro advokátní právo a stavovskou legislativu spolupracovat.

Hospodaření ČAK. Představenstvo ČAK vzalo na vědomí zprávu o hospodaření s finančními prostředky za r. 1996 a čerpání rozpočtu za I. pololetí 1997. Dr. Račokovi a Dr. Klouzovi bylo uloženo připravit znění zprávy o hospodaření k publikaci v informativní části Věstníku. Organizační výbor připraví podrobnou statistiku týkající se příspěvkové povinnosti, jakož i výdajů při členění na reprezentační náklady a ostatní jednotlivé náklady.

Reforma výchovy. Představenstvo vzalo na vědomí zprávu o postupu prací na reformě výchovy advokátního koncipienta a uložilo Dr. Jirouskovi a Dr. Mandákoví předložit návrh usnesení o výchově a usnesení o substitučním oprávnění na listopadovou schůzi představenstva včetně případného plánu výchovy. Schůze byla pak v 19. hod. přerušena a pokračovala 19. 9. 1997 těmito body programu:

Činnost kontrolní rady ČAK. Představenstvo vzalo na vědomí zprávu o činnosti kontrolního oddělení a kontrolní rady ČAK. Uložilo Dr. Čermákovi, Dr. Račokovi a Dr. Klouzovi jednat s předsedou kontrolní rady a kontrolním oddělením o dalším způsobu vyřizování stížností a podání kárných žalob. Představenstvo vyslovilo právní názor, že počátek subjektivní šestiměsíční lhůty k podání kárné žaloby se odvíjí ode dne doručení skutkově úplné stížnosti kanceláři Komory.

Zpráva o činnosti kárné komise ČAK. Představenstvo vzalo na vědomí zprávu o činnosti kárné komise. Uložilo Dr. Čermákovi zajistit organizační podmínky pro jednotný výklad stavovského práva ve všech orgánech ČAK.

Představenstvo ČAK dále projednávalo **pozastavení výkonu advokacie** trestně stíhaným advokátům a **běžné věci Komory**, mj. vzalo na vědomí návrh rozpočtu prostředků sociálního fondu ČAK pro r. 1997, zprávu o přípravě uznávacích zkoušek ve 2. pololetí 1997, zprávu o prostředcích povodňového konta, vzalo na vědomí rezignaci Dr. Bubníka na členství ve výboru pro mezinárodní vztahy a na jeho místo jmenovalo Mgr. Stanislava Myslíla. Představenstvo pak bylo informováno o nemovitostech v Ostravě, Lhotě a Josefově Lhotě. Schůzi uzavřelo projednání **námětů členů představenstva**. Byl udělen souhlas s uveřejněním sdělení, že u zahraničních advokátů se vyžaduje tříletá praxe, Dr. Papežovi bylo uloženo zajistit vhodný způsob publikace kárných rozhodnutí ve věcech advokátního tarifu a Dr. Krčmové bylo uloženo požádat advokáty prostřednictvím Bulletinu advokacie, aby při poskytování bezplatných porad v regionech postupovali v souladu s etickými pravidly.

Příští schůze představenstva se konala 14. 10. 1997.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

2) Dohoda o spolupráci mezi ČAK, prezidiem Jednoty českých právníků a Pražským sdružením Jednoty českých právníků

Dnešního dne byla uzavřena mezi

Českou advokátní komorou (dále jen ČAK), zastoupenou jejím předsedou JUDr. Karlem Čermákem se sídlem v Praze 1, Národní tř. 16, ze strany jedné a prezidiem Jednoty českých právníků, zastoupeným jeho předsedou JUDr. Otakarem Motejlem a Pražským sdružením Jednoty českých právníků, zastoupeným jeho předsedou JUDr. Antonínem Mokřým (dále jen JČP) oba se sídlem v Praze 3, Jagellonská 5, tato

dohoda o spolupráci.

Smluvní strany jsou si vědomy toho, že spolupráce mezi profesními organizacemi a právnickou organizací sdružující právníky všech profesí je účelná a oboustranně prospěšná, uzavírají tuto dohodu, jak dále uvedeno:

Čl. 1

Spolupráce mezi smluvními stranami se bude rozvíjet zejména:

- a) v organizování a realizaci odborných seminářů v otázkách významných pro právníký vztah i veřejnost,
- b) v organizování a realizaci přednášek s právníkou tematikou,
- c) v organizování a realizaci praktických instruktáží pro začínající právníky
- d) ve vzájemném informování o aktivitách druhé strany s tím, že na realizované akce bude vyhrazen určitý počet míst pro druhou stranu,
- e) v součinnosti na společenských aktivitách, na nichž se strany dohodnou.

Čl. 2

Před uskutečněním každé společné akce bude dohodnut podíl účasti každé smluvní strany na její realizaci.

Čl. 3

Smluvní strany pro účely bezprostředních kontaktů jmenují své zmocněnce, kteří se budou scházet ke koordinačním schůzkám nejméně 3x ročně. Jména těchto zmocněnců si strany navzájem oznámí do 14 dnů po podpisu této dohody.

Čl. 4

Pro vzájemné informování budou si smluvní strany vyměňovat své tiskoviny určené jejich členům, a to ve dvou vyhotoveních.

Čl. 5

Ježto JČP nedisponuje, jakožto ústřední orgán jednotlivých sdružení, personálním vybavením schopným realizovat úkoly této dohody, zmocňuje své Pražské sdružení k plnění úkolů podle této dohody. Toto podle potřeby a možností zajistí pak plnění dalších úkolů příslušnými sdruženími.

Čl. 6

Tato dohoda se uzavírá na dobu dvou let s tříměsíční výpovědní lhůtou, danou k prvnímu dni příslušného kvartálu. V případě, že dohoda nebude ve lhůtě dvou let vypovězena, prodlužuje se o další rok.

Na důkaz závaznosti této dohody podpisy obou smluvních stran.

V Praze dne 1. března 1997

JUDr. Karel Čermák, předseda ČAK JUDr. Antonín Mokry, předseda PS JČP
JUDr. Otakar Motejl, předseda JČP

3) Informace o novém jednacím řádu katastrálních úřadů

Z podnětu advokátů projednal předseda ČAK JUDr. Karel Čermák s předsedou Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (dále jen ČÚZK) ing. Jiřím Šimou, CSc. problematiku ustanovení čl. 14 odst. 3 jednacího řádu katastrálních úřadů, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1997. Při jeho aplikaci katastrální úřady požadují na advokátech, kteří sepsali kupní smlouvu a předkládají ji katastrálnímu úřadu k provedení vkladu, aby jednak doložili ověřeným osvědčením, že jsou zapsáni v seznamu advokátů vedeném ČAK a jednak aby jejich podpisy na smlouvě, kterými potvrzují totožnost a pravost podpisů smluvních stran, byly ověřeny notářem nebo matrikou obecního či okresního úřadu.

Komora byla přesvědčena, že tyto požadavky jdou nad rámec ustanovení § 34 odst. 7 vyhl. č. 190/96 Sb., i když na druhé straně chápala důvody, které k tomuto postupu ČÚZK vedly. V minulosti totiž již došlo k zneužití hlavičkového papíru advokáta, přičemž smlouva nebyla advokátem sepsána a smluvní strana nepodepsala smlouvu před advokátem, přestože totožnost a pravost jejího podpisu byla advokátem potvrzena.

Výsledkem jednání bylo kompromisní řešení spočívající v tom, že předseda ČÚZK vydá metodický pokyn, ve kterém doporučí katastrálním úřadům, že není třeba trvat na prvním požadavku, tj. doložení ověřeného osvědčení advokáta o jeho zápisu v seznamu, neboť Komora rozesílá všem katastrálním úřadům aktualizované seznamy advokátů v ČR, z nichž lze požadované údaje ověřit.

Ustanovení § 34 odst. 7 vyhl. č. 190/96 Sb. však ČÚZK chápe jako písemné svědectví advokáta, že listinu sepsal a dosvědčil, že ji smluvní strany podepsaly. Proto ve zmíněném metodickém pokynu je dán katastrálním úřadům návod, jak postupovat při ověření podpisu advokáta s tím, že mají zvolit způsob, který je v daném případě nejehospodárnější a advokáty co nejméně zatěžuje.

Pro Vaši informaci otiskujeme v plném znění pokyn Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního z 25. 8. 1997.

*Katastrální úřady a jejich detašovaná pracoviště
Zeměměřické a katastrální inspektoráty*

V Praze dne 25. 8. 1997

Č. j.: 3260/1997–23

Vyřizuje: Mgr. Ing. Petr Baudyš

Věc: K písemnému svědectví advokáta

V řízení o povolení vkladu katastrální úřad mimo jiné zajišťuje, zda se jedná skutečně o podpisy osob, o nichž je to uvedeno na listině, která je v řízení o povolení vkladu přezkoumávána.

Dokazování v této věci je upraveno ust. § 34 a násl. správního řádu. Konkrétně ust. § 34 odst. 1 stanoví, že k dokazování je možné použít všech prostředků, jimiž lze zjistit skutečný stav věci a které jsou v souladu s právními předpisy.

Důkazní prostředky typické pro zjišťování pravosti podpisů na listinách v řízení o povolení vkladu jsou přitom uvedeny v ust. § 34 odst. 7 vyhl. ČÚZK č. 190/1996 Sb. Mezi těmito důkazními prostředky je pod písm. c) uvedeno písemné svědectví advokáta, který listinu sepsal a výslovně na ní písemně dovědčil, že tuto smlouvu před ním podepsaly smluvní strany, jejichž totožnost zjistil. Tímto ustanovením vyhlášky je rozpracováno ust. § 35 správního řádu o svědcích. Publikace JUDr. Václav Šlauf a kolektiv: Správní řád, vydal Linde v r. 1993, k písemnému svědectví v komentáři na str. 59 výslovně uvádí: „Není však vyloučeno, aby správní orgán si místo výsledku svědka vyžádal od fyzické osoby písemné sdělení o určitých skutečnostech, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Takové sdělení však nemůže správní orgán této osobě uložit.“

Ust. čl. 14 odst. 3 Jednacího řádu katastrálního úřadu katastrálním úřadům ukládá v případě, že důkaz pravosti podpisů na listině je prováděn písemným svědectvím advokáta, ověřit, zda osoba, která písemné svědectví podala, je skutečně advokátem a zda v písemném svědectví jde skutečně o advokátův podpis. Tímto postupem má katastrální úřad ověřit totožnost osoby, která podala písemné svědectví. Jednací řád katastrálního úřadu ovšem nestanoví konkrétní postup, jak má katastrální úřad totožnost advokáta podávajícího písemné svědectví ověřit.

Na jednání s představiteli České advokátní komory, které proběhlo dne 9. 7. 1997, jsme byli představiteli advokátní komory upozorněni na to, že v některých případech připouští katastrální úřad pouze určitý průkaz totožnosti advokáta jako svědka, který je pro advokáta značně tíživý, a to např. výlučně osvědčení ve formě notářského zápisu.

Bezpodmínečné trvání na pro svědka obtížném průkazu totožnosti je v rozporu s ust. § 3 odst. 3 správního řádu. Z tohoto ustanovení vyplývá, že katastrální úřady mají v řízení o povolení vkladu dbát na to, aby řízení probíhalo hospodárně a bez zbytečného zatěžování občanů a organizací. **Katastrální úřady proto sice nemají nařízen konkrétní způsob, kterým by zjistily, zda smlouvu sepsal advokát a zda podpis, kterým potvrzuje, že ověřil totožnost a pravost podpisů účastníků smlouvy, je skutečně podpisem advokáta. Musí však zvolit způsob ověření, který je v daném případě nejhospodárnější a advokáty jako svědky co nejméně zatěžuje.** Vhodný způsob se bude

lišit zejména podle frekvence styků advokáta s konkrétním katastrálním úřadem. Nejvhodnějším způsobem ověřování, zda určitá osoba je advokátem, bude zřejmě zjištění, že advokát je uveden v seznamu advokátů, který Komora doručila katastrálním úřadům prostřednictvím ČÚZK.

Pravost podpisu advokáta, pokud není ověřen zákonem předepsaným způsobem (notářem, obecním či okresním úřadem), lze ověřit např. porovnáním s ověřeným podpisovým vzorem advokáta, pokud jej má katastrální úřad k dispozici nebo tak, že se advokát dostaví na katastrální úřad a uzná pravost svého podpisu na listině.

V případech, kdy se autenticitu písemného svědectví advokáta nepodaří žádným z uvedených postupů ověřit, je možné využít dalších postupů dokazování, např. uznání pravosti podpisu účastníka smlouvy před katastrálním úřadem.

S pozdravem

Ing. Lumír Nedvídek

pověřený řízením odboru legislativy a metodiky katastru nemovitostí

4) Substituční zastoupení advokáta v daňovém řízení

V daňovém řízení docházelo k nejasnostem v případech, kdy advokáti jako daňoví poradci využívali možnosti substitučního oprávnění svých koncipientů. Komora proto požádala MF ČR o vydání metodického pokynu, který by upravil zastupování advokátů jako poradců v daňovém řízení. Pro vaši informaci otiskujeme pokyn vydaný MF ČR dne 3. 10. 1997:

Ministerstvo financí ČR

Odbor 25

čj. 252/73 674/97

Referent: Mgr. Š. Zeizingerová, I. 3225

V Praze dne 3. října 1997

Pokyn č. D-159

k zastupování daňových poradců a advokátů v daňovém řízení

Ministerstvo financí s cílem sjednotit výklad ustanovení § 10 odstavce 3 zákona č. 337/1992 Sb., o platném znění, o správě daní a poplatků, vydává tento pokyn.

Ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 337/1992 Sb., v platném znění, o správě daní a poplatků, stanoví možnost daňového subjektu mít v téže věci jen jednoho zástupce. V případě, že zástupcem daňového subjektu je daňový poradce či advokát, jsou tito oprávněni nechat se dát zastoupit jiným zástupcem (tzv. substituční zastoupení). Pro daňové řízení je třeba rozlišit vlastní zastoupení daňového subjektu a substituční zastoupení zvoleného (zplnomocněného) daňového poradce či advokáta. V žádném případě shora citované ustanovení neupravuje substituční zastupování konkrétního zvoleného daňového poradce či advokáta, ale obecné zastoupení daňového subjektu.

Zvolený (zplnomocněný) daňový poradce či advokát je oprávněn v souladu s platnou právní úpravou nechat se dát zastoupit jiným daňovým poradcem či advokátem, případně i svými zaměstnanci (tj. i koncipienty), pokud s tímto substitučním zastoupením daňový subjekt (klient) nevyjádří nesouhlas.

Nesouhlas daňového subjektu se substitučním zastoupením zplnomocněného daňového poradce či advokáta musí být správci daně předem znám. Tento nesouhlas musí být učiněn srozumitelně, určitě a závazným způsobem, tj. písemně nebo ústně do protokolu.

Substituční zástupce je povinen se správci daně prokázat plnou mocí, na jejímž základě je oprávněn zastupovat zvoleného daňového poradce či advokáta.

Správce daně veškeré úkony provádí jako by se úkonu účastnil osobně zvolený daňový poradce či advokát, přičemž uvede, že tento zvolený zástupce je zastoupen substitučním zástupcem na základě plné moci a plnou moc založí do spisu. Veškeré úkony učiněné substitučním zástupcem se považují za úkony zvoleného zástupce daňového subjektu, za které v plném rozsahu odpovídá. Veškeré úkony správce daně nadále činí vůči zvolenému daňovému poradci nebo advokátovi, popř. přímo vůči daňovému subjektu.

Náměstek ministra financí
Michal Frankl, v. r.

5) Výzva advokátům k poskytování bezplatné právní pomoci

Pravidla profesionální etiky v čl. 18 vyžadují od advokátů, aby participovali na veřejně prospěšné činnosti. U advokáta půjde vždy o činnost spojenou s výkonem jeho povolání, tedy o činnosti směřující k prosazování nebo k obhajobě lid-

ských práv. Zmíněný etický předpis upozorňuje, že tyto veřejně prospěšné povinnosti advokátů nejsou neomezené a předpokládá, že advokát bude k takové činnosti vyzván.

Na Českou advokátní komoru se soustavně obracejí různé nevládní instituce a nadace s žádostí o zajištění právní pomoci i sociálně slabším občanům. Za této situace a ve snaze přispět k uskutečňování principů demokratického právního státu představenstvo ČAK organizuje v Praze již od roku 1992 a v ostatních regionech od letošního roku bezplatnou poradenskou službu. Smyslem těchto právních porad není poskytnout žadateli právní službu v plném rozsahu, ale pomoci mu orientovat se především v tom, zda jeho nárok je po právu a kde a jakým způsobem jej může uplatnit. V podstatě jde i o krátkou informativní radu.

Obdobné činnosti pro bono publico jsou v zahraničí zcela běžné, četná zahraniční etická pravidla podobnou úpravu obsahují a výkon takovéto činnosti je pro zahraničního advokáta samozřejmostí.

Zamýšlený projekt představenstva spočívá v tom, že bezplatné právní porady budou poskytovány v jednotlivých regionech jedenkrát týdně v trvání asi dvou hodin a jejich poskytování budou zajišťovat regionální zmocněnci tím, že v abecedním pořadí vyzvou jednotlivé advokáty se sídlem v daném regionu, aby tyto porady v určeném termínu poskytli. Tímto způsobem nedojde k nadměrnému zatížení jednotlivých advokátů, neboť poskytování porad na ně vyjde asi 1x ročně.

Představenstvo ČAK se proto na Vás obrací se žádostí, abyste bez vážných důvodů tuto součinnost neodmítali a přispěli tak k projektu zpřístupnit právní službu co nejširší veřejnosti.

JUDr. Jiří Klouza
tajemník ČAK

Z KÁRNÉ PRAXE

Je v přímém rozporu s povinnostmi a etikou advokáta, jestliže nevydá klientovi finanční částku, kterou přijal do depozita.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 6. 10. 1995 ve věci K 67/95 takto:

JUDr. V. M. je vinna, že

- 1) nepředložila ČAK obsah příručního spisu své klientky M. M., ač o to byla žádána dvěma doporučenými dopisy stížnostního oddělení ČAK,

2) přes několikeré urgencye nevrátila své klientce M. M. částku 50 000,- Kč, kterou si u ní tato klientka složila do depozita,

tedy v bodě 1) porušila ust. § 24 a 26 org. řádu ČAK, v bodě 2) porušila ust. § 13 a 14 zák. č. 128/90 Sb., o advok., když se v mezích právních norem neřídila příkazy zastoupeného, nechránila jeho oprávněné zájmy a nejednala čestně a svědomitě,

čímž se dopustila závažného porušení povinnosti advokáta, stanovené zák. č. 128/90 Sb. o advokacii a ukládá se jí podle § 25 odst. 1 písm. c) tohoto zákona jako kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů na dobu jednoho roku.

Z odůvodnění:

Z obsahu kárného spisu, obsahu příručního spisu kárně obviněné, z jejího výslechu a jejího písemného vyjádření ke kárné žalobě vzal kárný senát za prokázaný tento skutkový stav:

Dne 10. 12. 1992 složila klientka kárně obviněné paní M. M. do depozita advokátní kanceláře kárně obviněné kromě čtyř certifikátů investiční banky též částku 50 000,- Kč, která byla výhradně určena na proplacení dědického podílu pana J. M., syna klientky kárně obviněné. Poté, kdy soud změnil rozhodnutí tehdejšího státního notářství tak, že dědictví převedl do podílového spoluvlastnictví klientky a nevlastního syna kárně obviněné, zastupovala kárně obviněná klientku i v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví. Když pak toto řízení v listopadu 1993 skončilo pro klientku nepříznivě a soud uložil panu J. M. vyplatit hodnotu spoluvlastnického podílu klientce paní M. M. v penězích, ztratila částka 50 000,- Kč, uložená v depozitu kárně obviněné, svůj význam.

Z dokladů předložených paní M. M. zjistil kárný senát, že tato po vynesení rozsudku soudy zpočátku ústně a později i písemně žádala na kárně obviněné vrácení deponované částky 50 000,- Kč. Kárně obviněná slíbila tuto částku vrátit po návratu z dovolené, na další urgenci pak sdělila, že dává příkaz k vrácení deponované částky klientce, k tomu však nedošlo. Částku 50 000,- Kč nevrátila pak ani po sdělení stížnostního oddělení ČAK, že bude zahájeno kárné řízení. Dokonce nepředložila stížnostnímu oddělení příruční spis klientky za účelem prošetření obsahu podané stížnosti. Naopak, jak kárný senát zjistil, vystavila 3. 11. 1994 fakturu, v níž bez souhlasu klientky kompenzovala depozitum 50 000,- Kč s nedoplatkem vystavené faktury a ani dodatečně přeplatek 10 800,- Kč klientce nevrátila.

Kárně obviněná na svoji obhajobu uvedla, že klientský spis nepředložila „z hlouposti“ a depozitum 50 000,- Kč nevrátila z toho důvodu, že pozbyl významu účel, pro který bylo složeno a začala považovat složenou částku za zálohu na poskytovanou právní pomoc. Nepopřela však, že k takovému postupu jí klientka souhlas nedala.

Kárný senát dospěl k závěru, že kárná žaloba je důvodná, je mimo jakoukoli pochybnost, že kárně obviněná nepředložila příruční spis své klientky, ač je k tomu podle organizačního řádu ČAK povinna a porušila tak zejména ust. § 24 odst. 2 org. řádu ČAK. Za mimořádně závažné porušení povinnosti advokáta považuje kárný senát skutek, uvedený sub 2) výroku rozhodnutí. Kárně obviněná nejen na ústní, ale ani na písemné výzvy k vrácení částky 50 000,- Kč nereagovala, peníze nevrátila a v rozporu s organizačním řádem bez souhlasu klientky jednostranným právním úkonem považovala složené peníze za zálohu a použila převážnou část depozita k úhradě nedoplatku účtu. Takovéto jednání odporuje nejen zákonným, ale i morálním kritériím a je v přímém rozporu s povinností a etikou advokáta. Zavrženíhodné pak byly písemné sliby o vrácení deponované částky, které kárně obviněná zřejmě neměla v úmyslu splnit. Konečně pak, ačkoli prošetřování stížnosti a kárné řízení probíhalo značně dlouhou dobu, kárně obviněná se nesnažila své pochybení, ať již vrácením částky či dohodou s klientkou napravit a záležitost nechala dojít až do stadia soudního řízení, což vrhá špatný stín na vztah advokáta ke klientovi. Kárně obviněná svým nečestným jednáním poškodila dobré jméno advokacie a vzbudila u klientky, příp. i dalších osob ji obklopujících nedůvěru k advokátské profesi.

Při úvaze o kárném opatření dospěl kárný senát k závěru, že úměrným opatřením povaze obou kárných provinění pak je vyškrtnutí ze seznamu advokátů na dobu jednoho roku, přičemž vzal v úvahu skutečnost, že kárně obviněná nebyla dosud v kárném řízení postižena a skutkově své jednání doznala. Bylo proto rozhodnuto, jak shora uvedeno.

Proti uvedenému rozhodnutí kárného senátu podala kárně obviněná návrh na přezkoumání, o němž rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem z 28. 4. 1997 č. j. 7A 193/95 tak, že rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK se potvrzuje.

Připravil Dr. Vladimír Horný

1. Výběr kárného opatření je věcí uvážení kárného senátu, jeho diskrečním právem.

2. Užití volného uvážení je soudem přezkoumatelné a orgán, který jej využívá, si s ním nemůže počínat zcela libovolně, protože meze diskrece jsou určeny zákonem. Soud přezkoumá volné uvážení pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem (§ 245 odst. 2 o. s. ř.), tj. v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy úsudku byly zjiště-

ny řádným koncesním způsobem. Pokud jsou tyto předpoklady splněny, nemůže soud s týchž skutečností vyvozovat jiné, nebo přímo opačné závěry.

3. Soud při přezkoumávání kárného rozhodnutí (v daném případě orgánu advokacie) nemůže nahradit uvážení tohoto orgánu svým vlastním a nemůže tedy dospět k závěru, že by sám na základě týchž skutečností uložil opatření mírnější nebo přísnější. Mohl by však napadené rozhodnutí zrušit, pokud by na základě důvodné námitky navrhovatel dospěl k přesvědčení, že skutkový stav nebyl kárným senátem zjištěn postačujícím způsobem, nebo že nebyly provedeny důkazy o skutečnostech, které jsou zákonnými kritérii volného uvážení.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 28. 4. 1997, č. j. 7 A 193/95–19

Jde o rozsudek ve věci, která na základě rozhodnutí kárného senátu ČAK byla popsána na str. 48–50.

Z odůvodnění:

Navrhovatelka podala včas opravný prostředek, ve kterém brojí proti nepřiměřené tvrdosti rozhodnutí. V tomto směru poukazuje na to, že odpůrce se nezabýval otázkou důvodnosti jejího postupu, kdy považovala depozitum složené klientkou po skončení sporu jako formu zálohy a částku 39 121,30 Kč započítala na dluh klientky vzniklý z titulu nezaplacení odměny za právní pomoc. Není pak správné hodnocení kárného senátu, že neměla v úmyslu peníze klientce vrátit již v době, kdy jí zaslala dopis s příslibem zaplacení, a že se s klientkou, resp. její zástupkyní, nesnažila dohodnout o vypořádání vzájemných nároků. K postupu, který volila, byla vedena nesprávným právním závěrem a nikoliv úmyslem klientku poškodit. S ohledem na uvedené má zato, že kárná komise postupovala při ukládání trestu přísně. Uvědomuje si, že porušila stavovské předpisy, samotné projednání případu a uvědomění si možných následků pro ni mělo velký výchovný a zároveň varovný efekt. Navrhuje, aby kárné rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena Komoře k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k opravnému prostředku sdělila Komora, že v případě navrhovatelky bylo postupováno v souladu se zákonem ČNR č. 128/1990 Sb., o advokacii a Stavovskými předpisy ČAK. Bylo jednoznačně prokázáno, že navrhovatelka převzala depozitum s tím, že uvedené depozitum bylo složeno za zcela jednoznačným účelem, navrhovatelka proto s ním mohla nakládat pouze tak, jak bylo dohodnuto. Pokud depozitum nebylo použito ke složenému účelu, byla navrhovatelka povinna je vydat složiteli. Nebyla však oprávněna započíst si toto depozitum na pohledávku, kterou měla za svojí klientkou. Navrhovatelka tímto postupem porušila zákon o advokacii a stavovské předpisy. Z uvedených důvodů navrhla Komora potvrzení napadeného rozhodnutí.

Soud se v souladu s dispoziční zásadou, kterou je správní soudnictví ovládáno, zabýval opravným prostředkem v těch směrech, které vymezila sama navrhovatelka; protože navrhovatelka v opravném prostředku nezapomněla zjištění skutkového stavu kárným senátem a domáhala se posouzení toliko právních otázek, rozhodl soud bez nařízení jednání (§ 250f, 250l odst. 2 o. s. ř.), přičemž v řízení postupoval s přihlédnutím k ustanovení § 62 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii.

Opravný prostředek není důvodný; o námitkách navrhovatelky soud uvážil takto:

Navrhovatelka se domáhá zrušení rozhodnutí proto, že považuje uložené opatření za nepřiměřeně tvrdé.

Podle § 25 odst. 1 zák. ČNR č. 128/1990 Sb. bylo možno za kárné provinění advokátovi uložit buď písemné napomenutí, nebo pokutu až do výše 10 000 Kč, nebo vyškrtnutí ze seznamu advokátů až na dobu pěti let. Zákon nestanovil (a obdobně je tomu i podle nové právní úpravy advokacie), že by za určitá kárná provinění bylo možno uložit jen určitá kárná opatření a nelze tedy kárnému senátu vytýkat, že za jednání, kterého se navrhovatelka dopustila, nebylo možno uložit vyškrtnutí ze seznamu. Výběr kárného opatření je proto věcí uvážení kárného senátu, jeho diskrečním právem.

Užití volného uvážení je soudem přezkoumatelné a orgán, který jej využívá, si při něm nemůže počínat zcela libovolně, protože meze diskrece jsou určeny zákonem. Determinace uvážení zákonem však neznamená jeho úplnou negaci. Soud přezkoumá volné uvážení pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem (§ 245 odst. 2 o. s. ř.), zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Pokud jsou tyto předpoklady splněny, nemůže soud z těchto skutečností vyvozovat jiné, nebo přímo opačné závěry. Rubem diskrečního oprávnění je však i povinnost rozhodujícího orgánu volné úvahy užít, tedy zabývat se všemi hledisky, která zákon jako předpoklady takové úvahy stanoví, opatřit si za tím účelem potřebné důkazní prostředky, provést jimi důkazy, vyvodit z těchto důkazů skutková a právní zjištění a poté volným uvážením, nicméně při respektování smyslu a účelu zákona a mezí, která zákon stanoví, dospět při dodržení pravidel logického vyvozování k rozhodnutí.

V tomto směru – ostatně jediném, v němž navrhovatelka své výhrady uplatnila – soud porušení zákona neshledal.

Především je zřejmé, že zákon o advokacii z r. 1990 jen velmi vágně stanovil kritéria pro výběr možného kárného opatření; z ustanovení § 25 lze usoudit na to, že takovým kritériem je intenzita závažnosti, zjevně včetně formy zavinění, a četnost kárného provinění. Těmito kritérii se kárný senát zabýval, pro jejich posouzení si zjistil potřebné skutečnosti a také se s jejich hodnocením v odůvodnění svého rozhodnutí postačujícím způsobem vypořádal. Pokud se kárný senát zabýval i dalšími hledisky, například hodnotil jednání navrhovatelky nejen z hle-

diska porušení zákonných povinností advokáta, ale i z hledisek morálních kritérií apod., nelze takový postup považovat za nezákonný, nesprávný nebo nelogický.

Soud nemůže – s ohledem na ustanovení § 245 odst. 2 o. s. ř. – nahradit uvážení rozhodujícího orgánu svým vlastním a nemůže tedy dospět k závěru, že by sám na základě týchž skutečností uložil opatření mírnější nebo přísnější. Může zajisté napadené rozhodnutí zrušit, dospěje-li na základě důvodné námítky navrhovatelky k přesvědčení, že skutkový stav nebyl kárným senátem zjištěn postačujícím způsobem, nebo že nebyly provedeny důkazy o skutečnostech, které jsou zákonnými kritérii volného uvážení. To však navrhovatelka nenamítala a soud proto tuto otázku nezkoumal. Protože pak při uložení kárného opatření nebyly zjištěny ani chyby v logickém úsudku kárného senátu, ani v překročení zákonných mezí volného uvážení, bylo namíste napadené rozhodnutí potvrdit (§ 250q odst. 2, 250f a 250l odst. 2 o. s. ř.).

Právní věta redakce

Z MINULOSTI ČESKÉ ADVOKACIE

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

advokát, Praha

Mgr. Petra Píková

advokátní koncipientka, Praha

Podíl advokátů v Čechách na výkonu práva chudých v letech 1869–1914

Představenstvo České advokátní komory před nedávnem přijalo usnesení o základních úkolech české advokacie v období po prvním sněmu ČAK.¹⁾ Jednou z oblastí, jimž je věnována pozornost, je budování právního státu v České republice. Pro tento cíl považuje představenstvo za úkol zvolených orgánů České advokátní komory mj. „v rámci možností Komory a ve smyslu zákona o advokacii zajistit podmínky pro poskytování právních služeb potřebným osobám, které si takové služby nemohou obstarat samy a iniciovat přijetí právní úpravy, která by zajistila přístup k právu a rovnost před zákonem všem, kteří ze sociálních a zejména majetkových důvodů nemohou svá práva účinně prosadit nebo obhájit.“

Citovaným usnesením představenstva ČAK se otevřel další prostor pro diskusi o tzv. právu chudých, jež zatím započala v souvislosti s úvahami o rozsahu poučovací povinnosti soudu v občanském soudním řízení.²⁾ Tentokrát však půjde o hledání řešení z pozice advokacie.

Z naznačeného pohledu se jedná do jisté míry o neprozkoumanou oblast. Jen stěží lze odhadnout, jak by změna právní úpravy ve prospěch „chudých“ zatížila jednotlivé advokáty a advokátní kanceláře. Máme proto za účelné přiblížit podíl advokátů v Čechách na výkonu práva chudých v letech 1869–1914, a to nejen k prohloubení znalostí o dějinách advokacie, ale i pro inspiraci dnešku.

• • •

Období let 1869–1914 nebylo zvoleno náhodně. Stačí vzpomenout, že v této etapě dějin advokacie vstoupily v účinnost postupně všechny základní předpisy advokátního práva, stavy advokátů se naplnily bez překážky, již byl předtím numerus clausus a advokátní komory v jednotlivých zemích Předlitavska se konstitovaly na s dneškem srovnatelné bázi.³⁾ Mohlo by se tedy na první pohled zdát, že i v oblasti přístupu advokacie k právu chudých by stačilo prosazovat pouhé recipování procesních předpisů z uvedeného časového úseku koncem minulého a počátku našeho století.

Abychom mohli o nastíněné problematice pojednat plastičtěji, je dle našeho názoru nutné opustit úzkou platformu advokátního práva resp. ustanovení § 16 zákona č. 96/1868 ř. z. V rámci dalšího výhledu se proto zaměříme na přiblížení poměrů v dobových Čechách, vysvětlení principu práva chudých v kontextu celého v Čechách tehdy platného právního řádu a dále na činnost pražské advokátní komory při výkonu práva chudých. Dříve, než příspěvek uzavřeme, hodláme čtenáři předložit i několik názorů na právo chudých vyslovovaných našimi dobovými předchůdci.

• • •

Advokáti let 1869–1914 nepraktivovali zdaleka v podmínkách srovnatelných s těmi, jaké má dnešní generace advokátů. Ze statistických údajů lze usuzovat, že zavedení tzv. advokátského sporu, resp. povinného zastoupení advokátem v určitých zákonem vymezených typech „rozepře“, nebylo v žádném případě pouze výsledkem advokátské lobby usilující o zajištění monopolu a s ním spojeného trvalého přísunu práce. Pohledme předně do údajů vyplývajících z pravidelných sčítání lidu.

První údaj, který je pro naše téma nesporně důležitý, je gramotnost. Jan Srb, úředník městské statistické kanceláře v Praze, sice v r. 1893 napsal, že „vzrůst znalosti čtení a psaní v r. 1890 na proti r. 1880 jest patrný“,⁴⁾ nicméně v r. 1880 neumělo v Čechách ani číst ani psát 6,74 % mužů a 10,13 % žen. V r. 1890 se stav zlepšil, ale stále zcela negramotných bylo 4,60 % mužů a 6,90 % žen.⁵⁾ Pre-

neseno do absolutních čísel, ještě v r. 1900 z veškerého přítomného obyvatelstva v Čechách bylo 1 160 658 analfabetů neznajících ani číst, ani psát, 64 439 osob umělo pouze číst a jen 5 093 600 osob bylo zcela gramotných.⁶⁾ Uvážíme-li, že rakouské právo institut poučovací povinnosti soudu prakticky neznalo, přenášela se odpovědnost za výsledek de facto na advokáta a není divu, že mýtus o tom, že spor bez ohledu na právo a spravedlnost vyhrává účastník, který má mazanějšího advokáta, pak přežil i dobu tzv. lidového soudnictví.

Advokáti v letech 1869–1914 se však nepotýkali pouze s naší gramotností či vzdělaností svých klientů. Dobové souzení bylo ztíženo i otázkou jazykovou. Není bez zajímavosti, že statistiky uvádějí jednak údaj obyvatelstvo přítomné, jednak domácí. V r. 1890 tak bylo např. v sumě přítomného obyvatelstva zahrnuto i vojsko v počtu 34 392 mužů.⁷⁾ Kromě obyvatel mluvících česky či německy byla tak přítomna i skupina osob, mluvících jiným úředním jazykem mocnářství, který nebyl v Čechách zdomácnělý. V procentech tak např. v r. 1880 byl poměr 62,79 % Čechů, 37,17 % Němců a 0,04 % ostatních, v r. 1900 bylo ostatních 0,06 %.⁸⁾ Z obyvatelstva při sčítání lidu v r. 1900 do jiné země na říšské radě zastoupené příslušelo 90 607 osob, do ciziny 47 685.⁹⁾ Jazyková otázka v soudním řízení zůstala až do pádu rakouské monarchie nedořešena. V typickém českém okrese lze sledovat v 70. letech 19. století souběžné používání českého a německého jazyka, úřední korespondence mezi soudem a úřady byla až do konce století vedena německy a teprve po r. 1900 byla postupně vytlačována češtinou.¹⁰⁾ Horší to bylo v příhraničních oblastech, zejména v pověstném Chebu:

„Chebský okresní soud zamítl českou žalobu bagatelní z důvodu, že tam není čeština „gerichtsublich“. Krajský soud chebský potvrdil a nejv. soud zamítl rekurs jako nepřipustný, poněvač jde o věc bagatelní“, stěžoval si ještě v r. 1909 z Vídně Dr. Prouza v dopise prof. Dr. Emilu Ottovi a dodával: „Cheb se – jak snadno pochopitelně – rozhodnutími nejv. soudu nedá mýlit a rozhoduje stále tak jako dříve. Vyvrací náhled nejv. s dv. tvrdě, že § 19 st. zák. zák. tu neplatí, poněvač by prý mohlo někomu napadnouti podati v Chebu žalobu italsky, chorvatsky, polsky nebo rusinsky sepsanou, a kabinetní list prý nebyl řádně prohlášen.“¹¹⁾

Třetím nezanedbatelným údajem je složení obyvatelstva dle profesí. Jestliže v r. 1857 potenciální klientelu 669 „právních zástupcův a notářův“ činilo mj. jenom 19 688 „obchodníkův“ z celkového počtu 4 705 525 obyvatel Čech a bylo konstatováno, že „převládá v Čechách, ač nepatrně, živnost hospodářská nad ostatními, avšak živnost průmyslnická má skorem tutěž rozsáhlost, ačkoliv slušeno nezapomenout, že v Čechách řemeslník, zvláště v menších městech, zanáší se též polním hospodářstvím“¹²⁾, bylo v r. 1900 z 6 318 697 přítomných osob v Čechách 3 225 923 „v nějakém povolání (jako svém hlavním) činných, z 983 955 bylo příslušníků nemajících vlastního povolání a 108 819 domácího služebnictva. Z osob činných bylo 940 625 samostatných, 111 560 vyšších zřízenců, 1 438 324

Z minulosti české advokacie

dělníků, 201 353 nádeníků a 534 061 spolupomáhajících členů rodiny¹³⁾. Proměna Čech z agrárního v agrárně průmyslové území byla tedy zřejmá i ze statistiky, i když neprobíhala na celém území rovnoměrně. To s sebou neslo samozřejmě i migraci obyvatelstva. Při rozsáhlosti právního řádu shrňme, že soudit se bylo obtížné. Bylo za těchto okolností v Čechách nedostatek advokátů nebo – zahrnutí platící klientelou, jsouce zajištění přívalem práce plynoucí z advokátských sporů – odmítali chudé v takové míře, že advokátní komory byly přetíženy žádostmi dle § 16 advokátského řádu?

• • •

Na otázku počtu advokátů odpovídají – jak známo – doboví sociologové advokacie v podstatě tak, že zcela odlišně vidí věc sami advokáti na jedné a klienti na druhé straně.¹⁴⁾ Pohledme však opět na statistické údaje. Následující tabulka přináší přehled o počtu advokátů a kandidátů advokacie v Čechách v letech 1869–1914. Údaje vycházejí ze zápisů z valných hromad Advokátní komory v Království českém:¹⁵⁾

Rok	Počet advokátů	Advokátů v Praze	Advokátů na venkově	Počet kandidátů advokacie	Kandidátů adv. v Praze	Kandidátů adv. na venkově
1869	282					
1870	297	112	185	260	135	125
1871	320			257		
1872	336	122	214	281		
1873						
1874						
1875						
1876	420	138	282	285		
1877	450	146	304	282		
1878	472	175	297	289	139	150
1879	493			280	138	142
1880	513	158	355	308	134	174
1881	536	160	376	306	136	170
1882	556	170	386	358	146	212
1883	588			378		

Z minulosti české advokacie

Rok	Počet advokátů	Advokátů v Praze	Advokátů na venkově	Počet kandidátů advokacie	Kandidátů adv. v Praze	Kandidátů adv. na venkově
1884	613	175	438	384	157	227
1885	640			426		
1886	652			452		
1887	681	214	467	448	187	261
1888	727	221	506	462	186	276
1889	759	229	530	486	194	292
1890	807	243	564	484	185	298
1891	836	250	586	507	193	314
1892	861	256	605	497	187	310
1893	892	270	622	510	200	310
1894	936			474		
1895	973			483		
1896	1016	326	690	452	196	256
1897	1046	326	720	418	179	239
1898	1051					
1899	1109	357	752	358	156	202
1900	1130	366	764	325	153	172
1901						
1902						
1903	1172	398	774	358	155	203
1904	1176			369		
1905	1187	420	767	384	155	229
1906	1176	419	757	430	172	258
1907	1189	427	762	478	201	277
1908	1192	437	755	517	214	303
1909	1209	439	770	529	218	311
1910	1227	440	787	564	221	343
1911	1235	439	796	604	248	356
1912	1267	451	816	642	247	395
1913	1305	471	834	665	259	406
1914	1333	483	850	690		

Z minulosti české advokacie

Je třeba zdůraznit, že vedle advokátů poskytovali právní službu legálně v některých oblastech práva notáři¹⁶⁾ a obhájci ve věcech trestních a že naopak kandidáti advokacie neměli vždy v plném rozsahu právo substituce. Pokud bychom zohlednili pouze počet „plnohodnotných“ advokátů ve vztahu k počtu přítomných obyvatel v Čechách, lze do přelomu století dospět k následujícím údajům:¹⁷⁾

Rok	Počet přít. obyvatel	Počet adv.	Počet obyvatel na 1 advokáta (zaokrouhleně)
1869	5 140 544	282	18 229
1880	5 560 819	513	10 840
1890	5 843 094	759	7 698
1900	6 318 697	1130	5 592

Je na první pohled patrné, že advokátů značně přibývalo a že obava z konkurence včetně pokoutníků vzrůstala. Dodejme, že při započtení kandidátů advokacie by v r. 1900 na jednoho právníka působícího v advokacii připadli 4 343 potenciální klienti z obyvatel přítomných v Čechách včetně dětí. Tyto informace je nutno vzít v úvahu i s vědomím, že v Čechách ještě v r. 1900 byla sídla okresních soudů, v nichž nesídlil advokát, že byla diferenciacie mezi městem a venkovem a v Praze s předměstími i mezi prestižními advokáty na „dobrých“ adresách a ostatními.¹⁸⁾

• • •

Nerovnoměrnost rozmístění advokátů, odlišnost úrovně jednotlivých regionů i rozdíly v užívání „říšských“ jazyků v jednotlivých soudních okresech i u soudů vyšších instancí byla – jak jsme naznačili – z hlediska tzv. práva chudých proměnnými faktory, relativně konstantní naopak byla dobová právní úprava.

Vzhledem k tomu, že aplikací § 16 advokátního řádu č. 98/1868 ř. z. byl vztah mezi advokátem a „chudým“ klientem až završen, obrátíme nyní pozornost k tomu, co předcházelo. Pro ilustraci podrobněji zmíníme předně právní úpravu obsaženou v civilním řádu soudním č. 113/1895 ř. z., v níž předchozí vývoj vyústil.

• • •

Právo chudých bylo upraveno v prvé části, prvním oddíle, sedmém titulu civilního řádu soudního č. 113/1885 ř. z. (dále jen „c. ř. s.“) v ustanoveních §§ 63–73. Citovaná ustanovení byla v úzké souvislosti s ustanoveními §§ 27–29 c. ř. s. upravujícími tzv. proces advokátský.¹⁹⁾ Pro další výklad je přitom podstatné, že okruh věcí, v nichž strana musela být povinně zastoupena advokátem, byl

v obecné rovině v letech 1869–1914 nepopíratelně mnohem širší než dnes a zahrnoval nejen tradiční oblast trestní obhajoby, ale též většinu věcí civilního řízení soudního.²⁰⁾

Právo chudých podle civilního řádu soudního nebylo zdaleka pouze právem na „zástupce zdarma“. Kromě této výhody v sobě zahrnovalo též mj. prozatímní osvobození od kolků a státních poplatků, osvobození od povinnosti složit jistotu za náklady řízení a „dočasné osvobození zapraviti poplatky vyslaných soudcovských úředníků a sluhů, poplatky vykonávajících orgánů, svědkův a znalců, náklady na soudní opisy protokolů a příloh i rubrik, náklady na potřebné vyhlášky a konečně potřebné hotové výdaje, které učinili zákonní zástupcové procesním soudem zřízení neb advokát nebo zástupce chudé straně daný“. Hotové výdaje byly „zástupci zdarma“ zálohově placeny ze státní pokladny (§ 64 odst. 5 c. ř. s.).

Dosáhnout povolení práva chudých nebylo – i s ohledem na to, že jeho realizace zatížila i státní pokladnu – zřejmě jednoduchou záležitostí. Ochrana zájmů eráru tak posloužila i na ochranu advokátů před případnými neoprávněnými požadavky, jejichž splnění by bylo v konečném důsledku na úkor příjmů určených „zástupců zdarma“.

Zásadně měl možnost domoci se práva chudých ten, „kdo by bez zkrácení nutné výživy, potřebné pro sebe a svou rodinu, nemohl zapraviti náklady na vedení rozepře.“ Cizozemcům mohlo být dopřáno jen pod podmínkou vzájemnosti (§ 63 c. ř. s.).

Náležitosti žádosti o propůjčení práva chudých upravovalo ustanovení § 65 c. ř. s. a prováděcí nařízení ministeria práv, věcí vnitřních a financí ve shodě s ministeriem věcí duchovních a vyučování č. 130/1897 ř. z. o právu chudých a o tom, jak se vydávají a potvrzují vysvědčení pro dosažení práva chudých.

Žádost bylo možno učinit písemně nebo do protokolu u příslušného soudu prvé instance. Nebyl-li procesní soud obecným soudem žadatele, bylo možno žádat do protokolu u okresního soudu dle bydliště nebo stálého pobytu žadatele.

Žádost o propůjčení práva chudých měla obsahovat označení „právní pře, pro kterou právo chudých má býti povoleno“. Zároveň s žádostí mělo být předloženo vysvědčení o majetkových poměrech strany, již má být právo chudých propůjčeno.

Vysvědčení muselo obsahovat údaje o příjmu, který strana měla ze svého výdělků „nebo z jiných pramenů“, označení osob, výživou na žadatelé závislých. Obecní představenstvo obce, v níž žadatel bydlel či pobýval, nebo zeměpanský okresní politický úřad v případě obcí bez vlastního statutu muselo ve vysvědčení výslovně potvrdit, že žadatel nemůže „zapraviti náklady rozepře“. Opatrovancům mohl vydat vysvědčení i úřad opatrovnický.

Procesní soud první instance pak rozhodl, zda „straně o propůjčení práva chudých žádající spolu advokát má býti dán“ (§ 66 c. ř. s.). Konkrétního advokáta určoval výbor advokátní komory.

Civilní řád soudní obsahoval i ustanovení o vyloučení práva chudých (§ 69 c. ř. s.) a o zániku tohoto práva (§ 68 c. ř. s.). Tomu, kdo si nepravdivými údaji vyloučil propůjčení práva chudých, hrozil trest za svévoli ve formě peněžitého trestu nebo náhradní vazby (§ 220 c. ř. s.). Vyloučena nebyla i trestní odpovědnost. Ten, kdo „vědomě nesprávné údaje učinil nebo nesprávné věci vědomě jako pravdivé potvrdil, ručí, jestliže právo chudých bylo propůjčeno, za částky, jež strana zapraviti prozatím byla osvobozena, za náklady případného zastoupení advokátem a za všelijakou jinak způsobenou škodu.“ (§ 69 c. ř. s.).

Právo chudých zaniklo smrtí strany, jíž bylo propůjčeno či změnami v jejich majetkových poměrech v takové míře, že původní důvody k propůjčení tohoto práva pominuly.

Stát ani advokát o své nepřišli za předpokladu úspěchu chudé strany ve sporu. Podle § 70 c. ř. s. mohly být u podlehlého odpůrce bezprostředně vybrány náklady, od jejichž placení byla chudá strana prozatímně osvobozena, i odměna a výdaje advokáta pro chudou stranu zřízeného. Také v případě, že důvody pro udělení práva chudých pominuly, strana, která „práva chudých byla požívala, k návrhu některého účastníka budiž přidržána k doplacení těch obnosů, od jejichž zapravení prozatímně byla osvobozena na základě práva chudých.“ (§ 71 c. ř. s.).

• • •

Právo chudých bylo však i institutem trestního řízení. Na rozdíl od dnes platné právní úpravy trestní řád soudní č. 119/1873 ř. z. (dále jen „t. ř. s.“) rozlišoval zázemí obhájce z povinnosti úřední a samotné právo chudých.

Podle § 41 t. ř. s. tak na jedné straně např. „pro hlavní přelíčení před soudem porotním zříditi jest obžalovanému obhájce z povinnosti úřední, nechce-li si ho sám vzítí“, na druhé straně pak, „není-li obviněný podle svých poměrů, jak soudu jsou známy, s to, aby útraty hájení z vlastního hradil, má mu na jeho žádost soud zříditi zástupce chudých k provedení určitých od něho opovědných opravných prostředků, k odůvodnění odporu proti spisu obžalovacímu od něho opovědného, jakož i pro hlavní přelíčení.“ V prvním případě bylo postupováno dle § 10 advokátního řádu č. 98/1868 ř. z. a obhajoba byla placena.

Určení konkrétního obhájce příslušelo dle § 42 t. ř. s. výboru advokátnímu, v místech, kde takový výbor nebyl, resp. nesídlil, soudu. Ustanovoval-li obhájce výbor advokátní, činil tak z řad advokátů a kandidátů advokacie. Soud mohl vybírat i z dalších obhájců ve věcech trestních, zapsaných u sborového soudu druhé stolice. Takovými obhájci se mohli stát dle § 39 t. ř. s. vedle advokátů a kandidátů advokacie též „osoby práva znalé, pro úřad soudcovský, advokacii nebo notářství zkoušené, jakož i všichni doktoři práv, kteří jsou členy učitelského sboru fakulty věd právních nebo státních, pokud tu nejsou okolnosti, které po zákonu způsobují vyloučení z úřadu soudcovského, advokacie nebo notářství.“ Pokud

obviněný, jemuž byl zřízen obhájce z povinnosti úřední, byl zároveň shledán chudým, nesl v některých případech břímě bezplatné obhajoby i jiný obhájce ve věcech trestních než advokát či kandidát advokacie.

• • •

Posuďte nyní s přihlédnutím ke shora uvedeným informacím faktický rozsah výkonu práva chudých. Zdrojem pro čerpání údajů do následující tabulky jsou opět komorní výroční zprávy. Rubrika „PRŮMĚR“ udává počet chudinských věcí připadajících průměrně ročně na jednoho advokáta, resp. kandidáta advokacie.²¹⁾

Rok	Počet adv. a kandidátů advokacie	Chudinské věci			PRŮMĚR
		trestní	civilní	Celkem	
1871	577			1350	2,34
1878	761	282	340	622	0,82
1879	773	354	454	808	1,05
1880	821	359	438	797	0,97
1881	842	323	415	738	0,87
1884	997	420	524	944	0,95
1888	1189	488	743	1231	1,04
1889	1245	269	754	1023	0,82
1890	1291	270	702	972	0,75
1891	1343	245	745	990	0,74
1892	1358	320	744	1064	0,78
1893	1402	347	704	1051	0,75
1896	1468	378	860	1233	0,84
1897	1464	486	997	1483	1,01
1899	1467	364	476	840	0,57
1900	1482	362	510	872	0,59
1905	1571	1521	784	2305	1,47
1906	1606	1928	956	2884	1,80
1907	1667	1797	941	2738	1,64
1908	1707	1937	1091	3028	1,77
1909	1738	2220	1135	3355	1,93
1910	1789	2012	1263	3275	1,83
1911	1839	1712	1207	2919	1,59
1912	1909	2034	1357	3391	1,77
1913	1970	2164	1499	3663	1,86
1914	2023	2112	1430	3549	1,76

Z uvedené tabulky plyne, že v letech, kdy bylo možno stanovit průměrný počet chudinských věcí na jednoho právníka v advokacii, s výjimkou r. 1871 nepřekročil průměr dvě věci na jednoho právníka, v devíti případech byl průměr dokonce nižší než 1. Celkový průměr v popsanych letech pak činil asi 1,24. Nárůst chudinských věcí i jejich počtu připadajícího na jednoho právníka v advokacii lze přitom zaznamenat na počátku našeho století.

Porovnejme nyní situaci v letech 1880, 1890 a 1900 s ohledem na počet v Čechách přítomných obyvatel. V r. 1880 dosáhl práva chudých každý přibližně 6 450 přítomný obyvatel, v r. 1890 každý přibližně 6 011 přítomný obyvatel a v roce 1900 každý přibližně 7 246 přítomný obyvatel.

Doboví advokáti – přes jen zdánlivě jasná čísla – mnohdy oprávněně považovali situaci za neúnosnou. Známy pražský advokát a následně i prezident Advokátní komory v Království českém Eduard Koerner tak např. v r. 1904 napsal:

„Advokáti právem nařikají, že jest jich nadbytek a méně majetné a nemajetné třídy – rovněž právem – si mohou stěžovati, že odborné právní pomoci je nedostatek. Jest sice nad potřebu pohotových sil k poskytování právní ochrany, leč tato při organisaci advokacie na zásadách soukromohospodářských stala se zbožím pro mnohého konsumenta příliš drahým.“²²⁾

Problém v praxi přinášela též aplikace ustanovení procesních předpisů ukládající výběr advokáta z místa, kde probíhá soudní řízení (§ 67 c. ř. s., § 42 t. ř. s. apod.).

„I když tedy výbor komory stejně jako soudové – u nichž ovšem vyskytují se někdy výjimky – se snaží postupovat při rozdílném zastupování a obhajování chudých dle zásady stejnoměrnosti, objevuje se přece při souborném přehledu veškeré činnosti na tomto poli jistá nesouměrnost potud, že na advokáty v sídlech některých soudů připadá daleko více oficiálních zastupování, než na advokáty v sídlech jiných soudů. Zvláště přetížení jsou advokáti při krajském soudu v Mostě, Chebu, Jičíně, Litoměřicích a Hoře Kutné, z nichž každý ustanoven byl v roce 1905 ve 4–5 případech civilním zástupcem chudých a v 8–14 případech obhájcem chudých, buď před čtyřčlenným senátem nebo před porotou. Přitom nutno i to uvážiti, že právě na poli bezplatného zastupování a hájení nezřídka vyskytují se právní záležitosti velmi dojemné, obtížné a zodpovědné, vyžadující několikánásobných, často vícedenních intervencí u soudu, a že vedle toho musí ještě zástupce chudých přirozeně obstarati také rozsáhlé písemné práce, nutné k účelnému domáhání se práva. Důsledek toho pak jest, že členové komory vůbec, zvláště však ti, kteří sídlí při soudech více obtížených, nuceni jsou věnovati oficiosní činnosti velmi značnou část roku,²³⁾ podává se z výroční zprávy z rok 1905. Pro úplnost dodejme, že sborový soud v Jičíně rozdělval 82 obhajob, v Kutné Hoře 64, v Litoměřicích 96, v Mostě 108 a v Chebu 131 obhajob. Pro

srovnání v Praze s počtem 420 advokátů a 155 kandidátů advokacie bylo tehdy rozdělováno 420 obhájob.

Stížnosti mimopražských advokátů praktikujících v sídlech sborových soudů vyústily v r. 1914 v žádost, kterou zaslal výbor komory c. k. ministerstva práv ve věci práva chudých.²⁴⁾

Uvedená žádost rekapituluje, že největší zatížení právem chudých se týká advokátů v Mostě, Litoměřicích a Kutné Hoře. Nejhorší situace byla v Litoměřicích, kde sídlilo pouze 10 % advokátů z litoměřického kraje. Noví advokáti se tam obávali usadit, aby nebyli zahlceni chudinskou agendou, a dávali přednost Teplicím, Ústí n. Labem a Děčínu.

Ze žádosti dále plyne, že v civilních věcech byly nejproblémovější spory o rozloučení či rozvod manželství a o poskytování přiměřené výživy. Stávalo se také, že zástupce chudých měli oba účastníci, a tak jakákoliv perspektiva zaplacení odměny byla předem vyloučena.

Odůvodnění žádosti zároveň připouští, že byl naopak zájem o chudinské věci, v nichž se předpokládal úspěch proti solventní protistraně, např. o žaloby z povinného ručení proti železnicím a majitelům automobilů. Přesto bylo poukázováno na to, že chudinská agenda byla do jisté míry provázena „zlořádem radost z povolání kalící, že totiž časté neúspěchy ve sporech práva chudých, jež přes všechnu obětavou námahu zástupce chudých stíhají, znenáhla poškozují důvěru v jich zdatnost a svědomitost.“

Není ani divu, že po podrobném rozboru je navrhováno „odstranění jistě nespravedlnosti“ tím, aby „advokátům zastupováním chudých a ex offio obhajováním silněji stíženým předepsána byla poměrně menší daň výdělková.“

• • •

Statistické údaje nemusí být – jako ostatně ani vždy – zcela vyčerpávající a bezvýhradně výstižné. Nebylo ani možné zahrnout některé další momenty, např. vymezení počtu kandidátů advokacie s právem substituce, uvedení počtu obhájců ve věcech trestních v jednotlivých místech a konečně ani počet chudinských sporů, skončených úspěchem chudé strany a následným „zapravením“ odměny advokáta alespoň z přísudku.

I přes zmíněné drobnosti však lze shromážděné údaje pokládat dostačující k tomu, aby v celém popsaném rámci sloužily pro věrohodné závěry.

Rakouské zákonodárství let 1868–1914 znalo institut práva chudých a do přelomu století jeho úpravu dále precisovalo. Dosáhnout výhod práva chudých zůstalo ale v praxi komplikované jak z důvodů hmotněprávních, tak procedurálních. Roční počet případů, kdy bylo uděleno, nepřesáhl 4 000, v řadě let nedosáhl ani čísla 1 000. Při nerovnoměrném rozvržení chudinských věcí mezi jednotlivé advokáty lze usuzovat, že některých advokátů, zejména pražských a těch mimo-

pražských, kteří nepraktikovali v sídle sborového soudu, se chudinská agenda téměř netýkala. Přísná pravidla oné instance pro udělování a realizaci práva chudých měla zajistit, aby tohoto institutu nebylo na úkor státu a odvozeně i advokátů zneužíváno. Advokát měl i v chudinské věci nárok na náhradu hotových výdajů vůči státní pokladně či vůči protistraně svého klienta.

Troufáme si proto závěrem uzavřít, že právo chudých tak, jak bylo zavedeno do rakouského zákonodárství v minulém století, neumožnilo ve sledovaném období v širším rozsahu fakticky zajistit poskytování právních služeb potřebným osobám a – přestože mohla představovat pro úzký okruh advokátů sídlících z tohoto hlediska v nevhodném místě obtížnou až neúnosnou zátěž – všeobecné omezení placené právní pomoci ve prospěch práce zdarma neznamenalo. Ke zvýšení společenské prestiže advokátního stavu byly pravidelně publikovány údaje o vyřizování chudinské agendy určitě vynikajícím argumentem.²⁵⁾

Poznámky:

- 1) Text dokumentu je publikován in: Bulletin advokacie č. 2/1997, str. 4–6.
- 2) Srv. J. Bureš, L. Drápal, Co se změnilo na poučovací povinnosti soudu v občanském soudním řízení? Právní praxe č. 9/1994, str. 529–543; A. Winterová, Koho a o čem poučovat? (Ještě k § 5 o. s. ř.), Právní praxe č. 1/1995, str. 43–48; S. Balík, Advokátské spory a právo chudých? (Příspěvek k diskusi o ustanovení § 5 o. s. ř.), Právní praxe č. 7/1995, str. 422–426.
- 3) Blíže viz S. Balík, Česká advokacie ve světle právních předpisů z let 1868–1914 a jejich dobového výkladu, PMS, 33, 1993, str. 97–116; S. Balík, R. Keller, Tradice advokacie v českých zemích. Vybrané právní předpisy o advokacii z let 1868–1948, Praha 1995. S. Balík, Po pěti letech (črta z dějin advokacie v Čechách v letech 1869–1873), Bulletin advokacie č. 10/1995, str. 32–42.
- 4) Srv. heslo Čechy (obyvatelstvo: stav a složení jeho), Ottův slovník naučný (dále jen „OSN“), VI, 1893, str. 114.
- 5) Srv. OSN, VI, 1893, str. 114.
- 6) Srv. OSN, Doplnky, 1909, str. 197.
- 7) Srv. OSN, VI, 1893, str. 110.
- 8) Blíže viz J. Kapras, Jazykové a národnostní dějiny v Koruně české, in: Československá vlastivěda, V, Stát, Praha 1931, str. 181.
- 9) Srv. OSN, Doplnky, 1909, str. 197.
- 10) Srv. R. Keller, Okresní soud, notářství a advokacie v Blovicích (1868–1914). Diplomová práce PFUK 1994. Praha, nepublikováno, str. 9–10.
- 11) Edice dopisu z 16. 3. 1909 srv. S. Balík, Osobní korespondence prof. Dr. Emila Otta – pramen k dějinám českého právnictví za kapitalismu in: Práce z dějin ČSAV, 2, 1987, str. 244.
- 12) Srv. heslo Čechy, Riegrův slovník naučný, II, 1862, str. 343.
- 13) Srv. OSN, Doplnky, 1909, str. 197.

Z minulosti české advokacie

- 14) Blíže viz S. Balík, Obhájlí čeští sociologové advokacii? Sociologické aktuality č. 3–4/1994, str. 6–7.
- 15) Pramenem pro léta 1869–1870, 1876–1882, 1885–1896 nám byly výroční zprávy, publikované v časopisu Právník. Pro léta 1871, 1872, 1883, 1884, 1897–1900 a 1903 jsme čerpali z Národních Listů, v nichž bývala zpráva otištěna obvykle mezi 15. – 24. 2. toho kterého roku, počínaje r. 1904 se stal zdrojem Ústřední věstník advokátní komory v Království českém. Z důvodu úspornosti nebudou tyto prameny blíže citovány např. uvedením stránky.
- 16) O právní úpravě notářství v dané době srv. H. Pokorná, Právní předpisy o notářství v českých zemích v letech 1871–1914, Diplomová práce PFUK, Praha 1996. Dosud nepublikováno.
- 17) Srv. též OSN, Doplnky, 1909, str. 194, s údaji o počtu přítomných obyvatel.
- 18) Blíže srv. S. Balík, J. Pešek, Čeští advokáti 1860–1914 (pražská situace ve středoevropském srovnání), in: Profesionalizace akademických povolání v českých zemích v 19. a první polovině 20. století, Praha Archiv AV ČR 1996, str. 61–81; S. Balík, M. Fiedlerová, K rozmístování advokátních kanceláří v Čechách v r. 1925, Bulletin advokacie č. 2/1994 str. 63–68.
- 19) Srv. blíže Balík, Advokátské spory a právo chudých, str. 422–424.
- 20) Institut advokátského sporu přetrvál až do r. 1950. Ještě v půdnorovém zákoně o advokacii č. 322/1948 Sb. příslušelo právo udělit zaměstnancům národního podniku či jednotné odborové organizace oprávnění zastupovat tyto subjekty před soudy v případech, v kterých je předepsáno zastupování advokátem, ministru spravedlnosti (§ 22 zák. č. 322/1948 Sb.).
- 21) Viz též pozn. č. 15. Není zcela vyloučeno, že mezi uváděnými ex offio obhajobami jsou výjimečně počítány i mizivé případy obhajob placených. Uvádíme údaje pouze o těch letech, pro něž je možno určit „PRŮMĚR“.
- 22) Srv. E. Koerner, O postavení advokacie v ústrojí státním a společenském. Příspěvek k otázce reformy advokacie. Praha 1904, str. 9–10.
- 23) Srv. Ústřední věstník advokátní komory v Království českém, 1906, str. 8.
- 24) Srv. Ústřední věstník advokátní komory v Království českém, 1914, str. 22–26.
- 25) Za pomoc při rešerši děkují autoři studentce PF UK Petře Stupkové.

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisících oborů.

Dnes na stranách 92 – 97.

Podnět k diskusi ohledně opožděného vyplácení odměn a náhrad výdajů advokáta při povinných obhajobách

ČAK obdržela tento dopis ze dne 22. 10. t. r. JUDr. Jiřího Švece, advokáta z Milevska:

Nepochybně se mnoho mých kolegů advokátů, stejně tak jako já, seznámili se skutečností, že za služby, které poskytli fakticky na objednávku státu prostřednictvím soudů, jsou po pravomocném ukončení těchto obhajob mimořádně opožděně propláceny odměny za tyto služby, stejně tak jako náhrady nutných výdajů. Menším advokátním kancelářím to pak činí značné finanční potíže, neboť nikdo se jich neptá a nikoho nezajímá, že za rok a půl nedostali zaplacenou odměnu a náhradu nutných výdajů advokáta. Přitom jen náklady za výdaje advokáta mohou být často mimořádně vysoké, zejména když jezdí do věznic za svými klienty. Jde o stakilometrové vzdálenosti jedním směrem. To nepočítám ztrátu času strávenou na cestě, když advokát by tuto dobu mohl využít mnohem efektivněji, takže částka 50 Kč za každou započatou 1/2 hodinu se jeví směšná.

Při své praxi jsem se setkal s velice rozdílnými časovými prodlevami s placením shora uvedených palmáře a náhrad.

Za podstatu zdržení těchto náhrad považuji dvě alternativy, když se bohužel kumulují, tak poté skutečně dostanete náhradu za nutnou obhajobu i za několik let.

Prvá z těchto možností zdržení náhrady je ta, že soudní tajemnice údajně nezvládá z důvodu nedostatku času **vydání usnesení** o odměnách a náhradách hotových výdajů advokátů.

Druhá z těchto možností je ta, že mi účetní, případně i předseda soudu sdělí, že **nemají peníze** na vyplácení těchto náhrad, a to z toho důvodu, že jsme v „jedné kolonce“ se soudními znalci, a některé účetní navíc tvrdí, že by pak nezbylo na výplaty soudců. Zejména u těch soudců se mi to zdá neuvěřitelné.

Za dané situace je třeba vytvořit nátlak jako jeden stav (mám za to, že dost vlivný) na Ministerstvo spravedlnosti, aby odměny a náhrady advokátů byly včas placeny. Když si stát objedná naši službu, pak by ji měl také včas zaplatit a měl by být příkladem ostatním právním subjektům.

Za dané neudržitelné situace dávám na zvážení jak ČAK, tak do diskuse mým kolegům, zda bychom neměli využít § 369 s odkazem na § 502 obch. zákoníku a účtovat poplatek z prodlení ve výši 17–18 % p. a.

Za uveřejnění alespoň obsahu tohoto článku v Bulletinu advokacie předem děkuji. Jde o starou bolest, kterou cítí většina advokátů. Proto se divím, že dosud nebyla v našem stavovském časopisu ventilována.

S pozdravem

JUDr. Jiří Švec
advokát

Odpověď tajemníka ČAK z 29. 10. t. r.:

Vážený pane doktore,

děkujeme za Váš podnět ohledně opožděného vyplácení odměn a náhrad výdajů advokáta při povinných obhajobách. Písemnost jsem předal dr. Mandákoví k publikaci v Bulletinu advokacie.

Pro Vaši informaci sděluji, že v souvislosti s novelou advokátního tarifu ohledně 10 % snížení odměny advokáta za obhajoby ex offa projednali představitelé Komory s MS ČR i problematiku opožděných výplat vyúčtovaných odměn. Ze strany ministerstva se Komoře dostalo ujištění, že v rozpočtových položkách pro jednotlivé krajské soudy je na náklady obhajoby pamatováno. Proto doporučilo, aby konkrétní opožděné pohledávky byly projednány prostřednictvím našich regionálních zmocněnců přímo s předsedy krajských soudů. V důsledku toho byla v Bulletinu advokacie adresována i výzva advokátům, aby své konkrétní pohledávky z nákladů obhajob ex offa oznámili regionálním zmocněncům v příslušné oblasti, a ti pak s předsedou krajského soudu mají dohodnout konkrétní lhůty, ve kterých budou pohledávky advokátů uspokojeny.

Váš podnět předám všem regionálním zmocněncům s tím, aby jeho obsah projednali rovněž s předsedy krajských soudů.

Podávám tuto zprávu a jsem s pozdravem

JUDr. Jiří Klouza
tajemník ČAK

Spolupráce České advokátní komory s Jednotou českých právníků

Každý z nás cítí, že se šíří právní nihilismus, že principy etiky jsou devastovány, že mravní vědomí naší společnosti je hrubě narušeno. Možná, že na tomto stavu máme svoji vinu i my, právníci.

V březnu tohoto roku byl v rámci Jednoty českých právníků, která sdružuje právníky všech právnických profesí, vytvořen nový orgán, který přijal název Gremium Jednoty českých právníků.

Gremium Jednoty českých právníků poprvé v naší historii sdružuje zástupce ústředních orgánů, institucí, profesních organizací i zástupce dobrovolných organizací. Vzalo si za úkol napomáhat konkrétními činy budování právního státu, zvýšení etické prestiže práva, právníků i právnických institucí.

Ani advokacie nezůstala mimo tento proud. Tak došlo 1. března 1997 k dohodě o spolupráci mezi ČAK a prezidiem Jednoty českých právníků¹⁾. Byla dojednána spolupráce zejména v organizování a realizaci odborných seminářů, přednášek, instruktáží, vzájemné informování o aktivitách druhé strany a součinnosti na společenských aktivitách.

Každý z advokátů má možnost se zúčastnit této činnosti nejen pasivně, ale má možnost se stát i členem JČP.

Organizování jednotlivých akcí bude dojednáváno v regionech. Regionální zmocněnci budou informovat o akcích.²⁾ I advokáti budou mít příležitost setkávat se s kvalifikovanými zástupci jiných právnických profesí, zaujímat stanovisko k otázkám zajímavým nejen úzký okruh odborníků, ale i širokou veřejnost.

Je nepochybně mravní odpovědností vůči demokracii, státu a společnosti nás českých právníků bez rozdílu, kde působíme, pokusit se třeba dílčím způsobem o zlepšení stávajících poměrů. Advokacie nemůže zůstat stranou. Nejen proto, že každý advokát by měl být známý, ale hlavně proto, že jeho poslání je officium nobilis.

JUDr. Drahošlav Sojka, advokát
člen Jednoty českých právníků

1) Viz str. 42–43.

2) Seznam regionálních zmocněnců, Bulletin advokacie č. 8/1997, str. 49.

Poločas rozpadu?

Píší mi klienti a ptají se mne, kdy nařídí okresní soud v Mělníku prvé ústní jednání ve věci vedené pod čj. 9 C 1147/95. Žaloba byla podána v podatelně tohoto soudu dne 31. 10. 1995.

Při návštěvě Mělníka jsem zjistil, že soudní budova stojí. Zachována je i cedule s textem „okresní soud“. Mohu tam vstoupit, abych se tázal po soudu žaloby mých klientů?

Bojím se o život. Nejsem si totiž jist, zda v budově okresního soudu v Mělníku neexplodovala neohlášená neutronová bomba. Jak jinak si mohu vysvětlit fakt, že mi okresní soud po dobu dvou let neposlal předvolánku ani žádný přípis. Vždyť přece stavy soudců jsou v zásadě naplněny a podle ujištění mnohých justice řádně funguje...

Za shora uvedených okolností prosím zejména místní advokáty, aby mi napsali, zda již nastal alespoň poločas rozpadu. Nebo jsem snad v předchozích číslech Bulletinu advokacie přehlédl informaci o tom, kdy zřejmě tragicky zesnulí a nezvěstní soudci okresního soudu v Mělníku přestali komunikovat s odvolacím soudem, dle níž bych si dobu poločasu rozpadu stanovil sám?

Ještě štěstí, že bomba byla neutronová. Spis je zachován a nová generace soudců si s ním snad poradí...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

„Tajuplný soud“

Tak nazval svůj sloupek v deníku PRÁCE 19. 6. 1997 jeho autor Jaroslav Novák (autor není advokátem a bývalým ministrem spravedlnosti ČR).

Máme zato, že jde o text, který se velmi hodí do naší rubriky, proto jej nezkráceně přetiskujeme:

Tento týden se soudily loděnice s ministerstvem. Časně ráno jsem tedy bloudil po Ovocném trhu a hledal soudní budovu. Cedule nikde žádná, jen v jednom průjezdu se blýskalo okno vrátnice. Za ušpiněným oknem bylo mrtvo, ale z nástěnky se dalo poznat, že jde skutečně o soudní budovu. Na kraji chodby se v jí-

delně ládovalo několik dělníků a dál už nic. Prošel jsem kilometry chodeb a potkával podobně tápající nešťastníky. V prvním patře svítla naděje. Na zdi visel rozpis soudních líčení. To mě tam nebylo. Okolo prošla eskorta s Gejzou a Brigita na něj z přízemí křičela, ať pošle balíček. Seběhl jsem raději do bezpečí mezi civilisty v přízemí a narazil na dveře podatelny. Chvilí mě útrpně poslouchal mladý muž a pak nasměroval zpět k rozpisu. Ten je klíčem k dění v celé budově.

Až náhoda mě vyvedla na dvůr soudního paláce. Tam na druhé straně, za hromadou polámaných židlí, plechu a plesnivého kartonu visela tabule dalšího obvodního soudu. Běžím tam. Podatelna, nápis: Přijdu hned. První patro, rozpis nikde. Zpět podatelna. Přijdu hned tam stále visí, ale za dveřmi slyším hovor. Zaclepu a hlasy zmlkly. Jsem zoufalý, tak mačkám kliku. Dvě ženy civí. Po chvíli dohadů mě posílají kamsi, kde mi snad poradí. Cestou mě míjí kamery a reportéři. Soud skončil. Soudkyně si prý až po dvou letech všimla, že projednávaná smlouva je neplatná. To je výkon! Koneckonců to v tomhle baráku mohlo dopadnout ještě hůř.

VÍTE, ŽE...

- advokací prošel z československých prezidentů nejen Gustáv Husák, ale i Emil Hácha? Po promoci na právnické fakultě Karlo–Ferdinandovy university v r. 1895 působil Hácha jako kandidát advokacie v kanceláři Josefa Sobičky v pražské Křemencově ulici. Zájem o veřejné právo však Emila Háchu již v r. 1898 přivedl do Zemského výboru Království českého. O závěrečné etapě Háchova života informuje pak nejnověji kniha Tomáše Pasáka, JUDr. Emil Hácha (1938–1945), Praha, Nakladatelství Horizont, 1997.
- v dubnu r. 1937 měl premiéru film režiséra M. Friče „Advokátka Věra?“ V komedii o emancipované dceři z dobré rodiny, která sní o velkém případě, hrála hlavní roli advokátka JUDr. Věry Donátové Truda Grosslichtová. Scénář napsal podle povídky Vlasty Zemanové Václav Wasserman. Ve filmu dále hráli např. Růžena Šlemrová, Theodor Pištěk, Oldřich Nový, Rudolf Deyl st., Jaroslav Marvan, Darja Hajská a Václav Vydra ml. Promítání filmu nemělo dlouhého trvání, po r. 1945 již v kinech nebyl uveden.
- první český prezident pražské advokátní komory je pohřben na Olšanských hřbitovech? Hrob JUDr. Františka Xavera Dvorského je situován v 5. odděle-

ní II. hřbitova nedaleko vstupu u kaple sv. Rocha. Hrobka působí opuštěným dojmem, částečně je i poškozena. Nápis na náhrobním kameni hlásá, že JUDr. Dvorský byl rytířem Řádu železné koruny III. třídy, bývalým prezidentem Advokátní komory v Království českém a druhým předsedou Českého spolku advokátů. František X. Dvorský (1846–1911) byl prezidentem pražské advokátní komory krátce v r. 1904 po odstoupení JUDr. Josefa Tragyho.

- původní profesí byl advokátem i Harald Reinl, který proslul později především jako režisér slavných filmů o Vinnetuovi a Old Shatterhandovi?
- s advokátem měla vsutku dobré zkušenosti i zvěčnělá nejstarší žena na světě Jeanne Calmentová, jež zemřela v r. 1997 ve věku 122 let? Nejmenovaný kolega z Arles jí totiž před více než třiceti lety nabídl, že koupí její byt nikoliv za pevně stanovenou cenu, ale za pravidelnou měsíční rentu sjednanou až do její smrti. Sám pak zemřel v r. 1996 ve věku 77 let a dále plnit museli ještě potomci...

Stanislav Balík

ZE ZAHRANIČÍ

K otázce způsobů rozhodování civilních sporů

(kanadské zkušenosti)

Počátkem června t. r. jsme navštívili z pověření ČAK na pozvání Advokátní komory provincie Alberta Kanadu a zúčastnili jsme se jejích dvou zasedání, resp. seminářů k otázce rozhodování civilních sporů, zejména pokud jde o způsoby mimo obvyklé soudní řízení. Důvodem zavádění těchto nových metod je právě tak jako u nás potřeba pokud možno urychlit projednání nesrovnalostí mezi stranami, odstranění rozporů a zjednání nápravy. Článek je zpracován na podkladě diskusí a materiálů ze seminářů¹⁾ a věnuje se podrobněji zejména mediaci, což se zdá být v ostatní Evropě na pořadu dne²⁾ a tzv. mini-trialu, tedy jakémusi mini-řízení, které má některé zajímavé aspekty.

1) Na vypracování seminárních podkladů, z nichž bylo čerpáno, se podíleli zejména Louis Faber a R. G. McBean

2) Srv. článek Mähler/Mählerová: Urovnání sporu – věc advokátů: mediace, Právní rozhledy 9/1997

Vznikne-li mezi stranami spor z právního vztahu, je možné jej vyřešit různým způsobem. Nejčastější je ten, že se strany uchýlí k soudní při, za pomoci svých advokátů nebo bez ní snesou důkazy a očekávají, že soud po zvážení všech okolností případu vydá spravedlivé rozhodnutí. To je v Kanadě zdoluhavý a nákladný proces, tedy nejen u nás, ale zdá se, že na celém světě, který má často za následek i to, že se sporné strany v průběhu soudního procesu zneprátní více, než leckdy celá rozepře zasluhuje. Proto se hledají způsoby, kterak dospět k objektivnímu pohledu a rozhodnutí, a přitom se vyhnout všem nevýhodám, které soudní řízení mnohdy přináší.

Mimosoudní urovnávání sporů

Přestože právní systém západních provincií Kanady je založen na systému common law, jsou si problémy, s nimiž se právní život setkává, velmi podobné s evropskými. I tam je řešení sporu především otázkou, nakolik jsou sporné strany s to vyřešit problém samy nebo zda jde o rozpory natolik nepřekonatelné, že o nich musí být rozhodnuto autoritativně.

V Kanadě se na základě těchto úvah vytváří systém mimosoudního urovnávání sporů, který se sice ještě zcela neustálil, ale rozvíjí se přibližně v těchto formách:

- negociace, která je nejjednodušší: spočívá v jednání, při němž obě sporné strany dosáhnou dohodou vzájemně slušného urovnání sporu;
- mediace: je to proces, v němž se strany dohodnou na tom, že se poradí s mediátorem, který je nezávislou třetí stranou, aby jim pomohl nalézt oboustranně přijatelné řešení;
- arbitráž: je to proces, v němž si strany zvolí rozhodce, který rozhodne jejich spor na základě předložených důkazů. Rozhodce sice není vázán procesními předpisy, ale je vázán zákonem, rozhoduje v souladu s ním a přirozenou spravedlností. Strany jsou rozhodnutím vázány a jeho splnění je vynutitelné prostřednictvím soudní exekuce;
- mediální arbitráž: to je jakýsi hybrid mezi mediací a arbitráží. Strany se nejprve dohodnou, že vyřeší své problémy mediací, ale pokud se nezdaří, stane se mediátor rozhodcem a vydá ve věci rozhodčí nález, který má všechny náležitosti a důsledky arbitrážního rozhodnutí. Tento způsob je umožněn a upraven Arbitrážním řádem;
- soudní narovnání, které má následující formy:
 - a) soudce vyslechne sporné strany a pokusí se pomoci jim k dohodě,
 - b) mini-trial, při němž soudce vyslechne obě strany a vysloví názor, jak by věc rozhodl, kdyby byla předmětem žaloby a následujícího řízení, a kdyby důkazní řízení prokázalo předložená fakta,
 - c) soudní narovnání: závazné rozhodnutí vydané soudcem po neformálním jednání na základě dohody stran.

Jak patrně, jsou některé formy rozhodování sporů mimo obvyklé soudní řízení podobné našim – např. rozhodčí řízení a soudní narovnání, některé, zejména pak ty, v nichž soudce působí spíše jako zprostředkovatel a rádce, se od našeho přístupu k této materii značně liší. Zvláště pak v tom, že tuto zprostředkovací činnost provádějí soudci obvykle navíc ke své práci. Co však je předmětem zvláštního zájmu, jsou dvě zmíněné formy: mediace jako taková a úloha advokátů v ní, a tzv. mini-trial.

Mediace

Vzorem pro mediaci v Kanadě slouží propracování této metody rozhodování sporů v USA, kde se touto problematikou zabývá a znalosti o způsobu provádění šíří hlavně Harvardská univerzita a rovněž American Arbitration Association, která vypracovala sumář pro výkon funkce mediátora.

Mediace se v současnosti uznává jako civilizovanější způsob řešení konfliktů a je nespornou skutečností, že se z oblasti rodinných a sousedských vztahů stále větší měrou rozšiřuje i do oblasti obchodních vztahů. Nejsou řídké případy, že se podnikatelé zavazují v případech rozporů věc nejprve předložit k negociaci a mediaci, a teprve ztroskotá-li tento způsob řešení, předložit věc k rozhodnutí soudu ve sporném řízení.

Mediace má nesporně jednu výhodu v tom, že je velmi rychlá. Jestliže se strany shodnou na řešení tímto způsobem, uskuteční se nanejvýš během několika týdnů.

Další výhoda spočívá v důsledcích toho, že mediace je zásadně proces dobrovolný. Jestliže s ní strany souhlasí a za pomoci mediátora dospějí k dohodě o tom, jak mají být vyřešeny problémy, které mezi nimi nastaly, mají také tendenci dodržet ujednání, na nichž se shodli.

Vzhledem k tomu, že mediace je – jak je neustále zdůrazňováno – procesem vysoce důvěrným, na němž se kromě mediátora zúčastňují pouze sporné strany, jsou poznatky o ní pouze zobecněné zkušenosti buď mediátorů, nebo advokátů, s nimiž se jejich klienti radí, ale nikoli bezprostřední náhled do jejího praktického provádění, jaký lze získat např. přítomností při jednání u soudu.

Úloha mediátora

Z definice mediace, kterou jsme uvedli výše a která je zřejmě nejběžnější, se podává, že mediátor je skutečně pouze zprostředkovatel mezi stranami a že nepatří mezi jeho úkoly působit jako rozhodce a vydat rozhodnutí – nanejvýše dohodu dosaženou mezi stranami sepíše. Jestliže se strany nedohodnou, je jim dáno na vůli, jak chtějí ve věci pokračovat.

Proto musí mediátor dbát na to, aby ve věci zůstal zcela nestranný. Měl by na začátku jednání stranám objasnit smysl a cíl mediace. Musí přitom dát sporujícím se stranám najevo, že je to jejich řešení a jejich vlastní rozhodnutí, k němuž při-

spěje analýzou příčin a svým zprostředkováním, ale že za ně nebude rozhodovat. Co však učinit může a musí, protože od toho velmi často závisí úspěch nebo selhání mediace, je stanovení základních procesních pravidel a pořádku pro jednání a diskuse stran. Jeho role se především koncentruje na řízení tohoto procesu.

Neutralita vůči vůli stran při hledání dohody a obsah samotné dohody není však zcela absolutní. Pokud by dosažená dohoda např. byla zjevně v rozporu se zákonem, nebo zřetelně poškozovala jednu ze stran nebo ji vystavovala nadměrnému riziku nebo byla založena na nesprávných informacích, pak by měl mediátor stranám poradit, a pokud by nechtěly jeho rady poslechnout, vzdát se mediace.

Postup mediace

Strany, které chtějí urovnat svůj spor mediací, by o tom měly uzavřít smlouvu, v níž by stanovily základní pravidla pro mediaci. Zásadně by však neměla chybět ustanovení o tom, že jednání je důvěrné, že se bude konat bez přítomnosti třetích stran a že mediátor nebude povolán žádnou ze stran jako svědek v soudním řízení, které by se konalo v případě, že by mediace ztroskotala.

Kromě těchto ujednání odpovídá základní struktura takové smlouvy struktúře budoucího jednání. Strany by v ní měly výslovně prohlásit, že s řešením sporu tímto způsobem souhlasí, že se budou snažit dospět k dohodě, a že mediátor bude jen nestrannou třetí osobou, která jim pomůže nalézt řešení v jejich sporu, jehož podstatu si mezi sebou otevřeně a pravdivě vylíčí a nebudou ji během mediačního jednání rozšiřovat o nové požadavky. Ne nezajímavé je, že taková smlouva obsahuje někdy i pravidla vzájemného chování stran v průběhu mediace. Ve smlouvě bývají rovněž ustanovení o tom, že se stranám doporučuje, aby se podle své vůle radily se svými advokáty, aby byly přesně informovány o svém právním postavení, o povinnostech a právech. To pro ten případ, že by se takto nepodařilo spor urovnat a že by se nakonec strany se svými nároky obrátily o rozhodnutí k soudu.

Skončení mediace

Mediace skončí zpravidla písemnou dohodou, v níž se zachytí výsledky dosaženého narovnání. Předpokládá se, že ujednání bude splněno dobrovolně, protože k němu strany dospěly vzájemným porozuměním a z vlastní vůle. Zřejmě bývá, protože se o vynutitelnosti žádné prameny nevyskytují a dotazy v tomto směru byly akceptovány poněkud s údivem – jde přece o smlouvu.

Úloha advokáta

Je-li sám mediátorem, není zástupcem stran a platí pro něj vše, co bylo řečeno všeobecně shora. Nemohl by pochopitelně ani převzít zastoupení některé strany jako svého klienta.

Je-li poradcem, stojícím vně mediačního procesu, jsou jeho úkoly v zásadě stejné jako v každém jiném případě, ale přece jen se v některých aspektech liší. Jeho prvořadým úkolem je hájit zájmy svého klienta. To zahrnuje i poradů a promyšlení, zda věc je vhodná pro mediaci, protože každý případ je svým způsobem individuální. Jsou na základě zkušeností vytipovány některé věci, které mediaci nepřipouštějí, avšak literatura má za to, že ani v takových záležitostech, které na první pohled takový způsob řešení vylučují, např. kde je tvrzeno podvodné jednání, by mediace neměla být automaticky zavržena.

Dále by měl spolu se svým klientem zjistit, zda obě strany mají potřebné informace, které jim umožní rozhodnout spor a také motivaci a vůli k takovému řešení. Měl by znát svůj případ nejen pokud jde o jeho předmět, ale i pokud jde o to, jakou právní pomoc od něj klient bude v průběhu jednání potřebovat. Musí totiž v každém stadiu jednání klientovi vysvětlit jeho právní pozici, aby mediace měla skutečně ten efekt vyváženého kompromisu, který obě strany nezbytně musí udělat. Proto musí klienta na jednání připravit ze všech aspektů a dát mu k dispozici alternativy, které uspokojí jeho zájmy a vyjdou vstříc i zájmům jeho odpůrce. Musí také dbát na to, aby mu zachoval jeho právní pozici, kdyby se mediace nezdařila a případ přece jen skončil ve sporném řízení. Jsou sice určité bezpečnostní pojistky v přísné diskrétnosti mediace a v tom, že nebude zneužito toho, co v procesu mediace vyšlo najevo, resp. že mediátor nebude žádnou ze stran navržen jako svědek v následném řízení, ale opatrnost je obecně namístě vždy.

V neposlední řadě by měl uvážit spolu se svým klientem a právním zástupcem odpůrce, nejsou-li zde některé otázky, které by měly být vyřešeny předtím, než se strany dohodnou na mediaci, aby pak bylo volné pole pro jednání.

Mini-trial

Mediace je sice jeden způsob, kterým lze dohodou stran za přítomnosti neutrální třetí osoby odstranit spor mezi nimi, ale může u jednoho z nich nebo i obou přetrvávat představa, že věc by u soudu dopadla jinak. Jinými slovy, sporující se strany by rády znaly názor soudu na to, jaký by byl výsledek případného sporu. Zjištění takového výsledku slouží tzv. mini-trial.

V Calgary je mini-trial dobrovolné a na bázi důvěrnosti založené zkrácené a méně formální řízení, v němž sporné strany prostřednictvím svých advokátů předloží svá písemná tvrzení, důkazy a argumenty soudci, který po provedeném jednání vysloví svůj názor na věc, který je zásadně nezávazný. Řízení je pro všechny dobrovolné a všichni musí se svou účastí výslovně souhlasit. Účastníci sporu musí být zásadně přítomni při předkládání a sumarizaci důkazů, a někdy jsou vyzváni k tomu, aby podali vysvětlení.

Postavení a úkoly advokátů jsou obdobné jako při normálním řízení. Advokát musí shromáždit a sumarizovat důkazy, expertní posudky, prohlášení svědků,

atp., kterými zajistí postavení svého klienta. Uvede – protože se nacházíme v oblasti commonlaw – i odvolání na precedenční rozhodnutí a autoritativní mínění o příslušných právních otázkách. Musí také připravit svého klienta pro případ, že by ten byl k některému bodu dotazován tak, aby na položené otázky odpovídal přesně a jasně.

Před vyslovením svého právního názoru soudce zpravidla objasní stranám mj., jaké by bylo jejich postavení v řízení, jaké jsou normální náklady řízení, že předložení věci soudu nezaručuje úspěch, že soudce, který bude věc posuzovat, může dospět k jinému právnímu hodnocení a že rozhodnutí první instance může být zvráceno v odvolacím řízení. Zásadně platí, že soudce, který posuzoval věc v rámci mini-trialu, je vyloučen pro řízení v této věci při podání žaloby.

Sumární způsob provedení mini-trial předurčuje tuto formu pokusu o vyřízení sporu pro takové případy, kde jsou strany v podstatě zajedno o faktech a chtějí slyšet nezávislé, objektivní zhodnocení případy uznávanou autoritou, kterou reprezentuje soudce. Zpravidla se uskutečňuje tehdy, jestliže jedna ze stran je přesvědčena o tom, že by ve sporu zvítězila. V takovém případě zpravidla není příliš náchylná ke kompromisům a k porozumění pro problémy svého odpůrce, což je podstatou mediace, nicméně vyslechně-li názor soudce, může přehodnotit svůj názor i rizika spojená se zahájením sporu a přeci jen souhlasit se smírným vyřešením problémů. Je tomu tak zejména tehdy, jestliže před provedením mini-trialu strany spolu jednájí o narovnání. Po vyslechnutí názoru soudce mohou pak případně na tato předchozí jednání navázat.

V řízení nejsou stanoveny žádné náklady.

Závěrem

V této stručné informaci jsme se zabývali jen dvěma z uvedených způsobů řešení sporu bez formálního soudního řízení. Mediace, zdá se, by mohla být vhodnou formou, kterou by strany, které chtějí spolu i nadále spolupracovat, mohly překonat alespoň některé antagonismy, které se mezi nimi vytvořily, aniž by musely přitom „jít k soudu“ a čekat dlouho na rozhodnutí, které pro ně leckdy přestane v době svého vydání již být zajímavé. V našem kontinentálním systému by bylo zapotřebí právní úpravy, která by této formě otevřela dveře. Je třeba si však uvědomit jedno. Mediace končí smlouvou, ujednáním, které je – jak jsme viděli – dobrovolně plněno, protože k němu strany dospěly dobrovolně a dosud nezapomněly a ctí zásadu, že smlouvy je třeba plnit. U nás bychom se asi přimlouvali za to, aby právní úprava, která by mediaci umožnila, zavedla také vykonatelnost takového ujednání v ní dosaženého. Aby se totiž nestala jen dalším prostředkem k odsunutí řešení ad calendas graecas s nebezpečím promlčení nároků, o které ve sporu mezi stranami jde.

JUDr. J. Munková a JUDr. V. Papež, advokáti

Obsah Bulletinu slovenské advokacie č. 4/97

Úvodník je z pera člena představenstva JUDr. Pavla Erbena na námět „Na co je nám Slovenská advokátní komora?“ Je věnován základním úkolům Komory a vyvrací názory některých advokátů na nepotřebnost vlastní stavovské organizace.

Číslo informuje o zasedání předsednictva SAK 16. 5. 1997, zejména o návštěvě kolegů z Bamberžské advokátní komory (Německo). U příležitosti návštěvy se konalo mimořádné zasedání předsednictva obou komor. Na programu byly legislativní otázky související s novelizací advokátního tarifu a advokátního řádu. Hosté přislíbili pomoc vzhledem k vyšší úrovni legislativní úpravy uvedených předpisů v Německu. Předsednictvo SAK bylo pozváno na reciproční návštěvu v Bambergu.

Předsednictvo SAK uložilo předsedovi jednat o otázkách ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti SR při přípravě nového advokátního tarifu. O tom bude jednat předsesta Komory též s předsedou Komory komerčních právníků JUDr. Ing. J. Brdou.

Předsednictvo uložilo legislativní skupině pro advokátní předpisy připravit návrh zákona o advokacii.

Číslo obsahuje tyto odborné stati:

Peter Vojčík, Ján Mazák: O rekodifikaci občanského soudního řádu a občanského práva procesního

Ludovít Šoltýs: K synallagmatickým závazkům v civilním řízení

Jozef Vozár: Zákaz reklamy pro advokáty (druhá část)

Ján Hrubala: Mediace a možnosti jejího využití advokáty

Jozef Kokoš: Přestupky fotbalistů v zrcadle práva

V čísle jsou dále otištěny změny v seznamu advokátů a advokátních koncipentů za období od 4. 6. do 31. 7. 1997.

– V. M. –

„Nejlepší advokáti“

V německém časopise Anwaltsblatt, vydávaném Německým advokátním sdružením, byl v č. 6/1997 publikován článek zajímavého obsahu. Nazván je „500 nejlepších advokátů“. Německý časopis Focus publikoval v roce 1993 řadu

článků, ve kterých uvedl značný počet advokátů jmény, s jejich sídly a telefonními čísly a s uvedením jejich specializace. Označil tyto advokáty za nejlepší advokáty v Německu.

Podobné články tentýž časopis publikoval o lékařích, které rovněž nazval „500 nejlepších lékařů Německa“.

Obě stavovské komory v Bavorsku napadly tyto články jako nepřijatelnou reklamu a porušení pravidel o soutěži. Vrchní zemský soud v Mnichově vyhověl žalobě a vyslovil zákaz článků. První civilní senát Spolkového soudního dvora toto rozhodnutí mnichovského soudu potvrdil a zamítl odvolání časopisu Focus a jeho šéfredaktora.

V odůvodnění Spolkový soudní dvůr uvedl, že Focus porušuje právně nepřijatelným způsobem předpisy o soutěži tím, že uvedl jmenovitě advokáty a lékaře, které označil za nejlepší v zemi. Focus vypracoval listinu nejlepších advokátů podle vlastních kritérií, jako je „pověst mezi kolegy“ nebo „uznávání v odborných kruzích“, což nejsou měřítko objektivní a věcně přezkoumatelná, a nejsou proto důvodem k superlativnímu ohodnocení jmenovaných advokátů. Soud v tom viděl překročení pravidel o soutěži a reklamě ve prospěch jmenovaných advokátů a ke škodě advokátů nejmenovaných, kteří jsou možná lépe kvalifikovanými advokáty než advokáti uvedeni v časopisu.

Podobné redakční oznámení nesmí překročit hranice nutných informací a nesmí obsahovat propagaci advokátů, protože staví na klamných prvcích objektivního výběru a současně snižuje advokáty, kteří v listině nejlepších advokátů uvedeni nejsou.

(Dr. Václav Král)

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Světová asociace právníků a její 18. mezinárodní konference

V roce 1963 byla ve Washingtonu, D. C. v USA založena Světová asociace právníků (The World Jurist Association) jako nadnárodní organizace s individuálním členstvím, sdružující v současné době přes 20 000 členů z většiny států světa, a to členů z nejrůznějších právních profesí – advokáty, notáře, pedagogy v oboru práva, soudce, jakož i studenty právnických fakult a právnických škol. Za

období své existence si získala řady světových uznání, o čemž svědčí i fakt, že jí byl přiznán jako nevládní organizaci statut pozorovatele OSN, v současné době se též vyjadřuje k řadě mezinárodních iniciativ, prostřednictvím svých odborných výborů je účastna jako konzultant při přípravách multilaterálních konvencí v řadě oblastí. V této souvislosti poskytuje dle potřeby i odbornou pomoc dalším mezinárodním organizacím, jakož i státům, podílí se na zřizování regionálních a nadregionálních arbitrážních center pro řešení soukromoprávních sporů v souvislosti s mezinárodním obchodem apod. Světová asociace právníků si v žádném případě nečiní nárok jakkoliv konkurovat národním profesním svazům, zejména pak advokátním komorám a svazům advokátů a podobně, ba naopak, má zájem s nimi spolupracovat a doplňovat jejich činnost podporou a pomocí svým individuálním členům na nevýdělečné bázi. Tak například prostřednictvím svých národních a regionálních koordinátorů (což zajišťuje mj. její větší pružnost a umožňuje například též komunikovat svým členům s vedením asociace v jejich mateřském jazyce) je schopna zajistit kontakty s odborníky (obvykle svými členy) v nejrůznějších státech světa v řadě právních disciplín a profesí, pravidelně vydává aktualizovaný sborník, který je sumarizací nejdůležitějších informací o platných právních řádech zemí, v níž má své členy, ve svém bulletinu informuje o nejdůležitějších právnických akcích a iniciativách pořádaných po celém světě apod.

Ve dnech 21. – 26. září 1997 se na březích Perského zálivu, v Doze, hlavním městě státu Qatar konala již 18. celosvětová konference této asociace za přítomnosti více než 600 delegátů z 51 států, přičemž mezi nimi byla též řada významných osobností, především předsedů a náměstků nejvyšších soudů, zástupců ministerstev spravedlnosti ap. Konferenci pak písemnými pozdravy oslovilo více než 30 hlav států, včetně nejvyšších činitelů světových velmocí. Světová asociace právníků též obdržela písemný pozdrav při příležitosti této konference od předsedy Nejvyššího soudu ČR JUDr. Otakara Motejla. Po téměř jeden týden bylo jednáno v sekcích s nejrůznějším zaměřením, od lidských práv, přes právní úpravu takových oblastí, jako jsou média, kultura, sport, mezinárodní právo soukromé a procesní, alternativní způsoby řešení sporů a rozhodčí řízení ve sporech souvisejících s mezinárodním obchodem a podobně. Česká republika byla zastoupena jak na plenárních zasedáních, tak právě na posledně ze zmiňovaných sekcí příspěvkem o transformaci právních řádů, ochraně práv a oprávněných zájmů soukromoprávních subjektů a významu rozhodčího řízení v České republice a v zemích východní a střední Evropy.

Zájemci o další informace jak o uvedené poslední konferenci WJA, tak o činnosti této asociace vůbec se mohou obrátit na adresu – Alexander Bělohávek (národní prezident WJA), Jana Zajíce 32, 170 00 Praha 7.

Doc. Dr. et Mgr. Ing. Alexander Bělohávek
advokát

Dny slovinských advokátů

Ve dnech 6. a 7. června 1997 se konaly v Moravských Teplicích ve Slovinsku „Dny slovinských advokátů“

Dne 6. 7. 1997 přednesli referáty:

- a) ministr spravedlnosti Slovinska JUDr. Marušič
- b) soudce Ústavního soudu – JUDr. Šinkovec
- c) soudkyně Nejvyššího soudu JUDr. Alenka Pulkavecová
- d) profesor Právnické fakulty v Ljublani JUDr. Wedam Lukič
- e) státní zástupce v Ljublani JUDr. Ilc a v Mariboru JUDr. Jenčič
- f) advokát v Ljublani JUDr. Zakonšjek

Problémy advokátů se v diskusi soustředily zejména na procesní otázky občanského i trestního práva, zejména předkládání a uznávání důkazů. Diskutoválo se také o výkonu vazby a omezení občanských práv obviněných ve vazbě a rozsah jejich zastupování advokáty.

Dne 7. 7. 1997 se konala diskuse k přednáškám předchozího dne včetně snahy o propojení a zpřístupnění právních služeb v okolních státech, zejména v Itálii a v Rakousku.

Ve Slovinsku je zapsáno v Advokátní komoře celkem 840 advokátů, sídlo Advokátní komory je v Ljublani. Předsedou je JUDr. Mitja Stupan. Nemají žádné krajské ani oblastní sdružení. Konference se zúčastnili jako hosté advokáti mimo jiné z Rakouska, Německa a Francie. Za představenstvo ČAK byla přítomna autorka této informace.

JUDr. Zdeňka Juráková

Návštěva delegace české advokacie v Polsku

Na pozvání polské Hlavní advokátní rady navštívila delegace české advokacie ve dnech 9. – 10. října 1997 Varšavu. Delegaci vedl předseda ČAK JUDr. Karel **Čermák**, dalšími členy byli člen představenstva JUDr. PhDr. Stanislav **Balík** a vedoucí odboru pro věci advokacie ČAK JUDr. Václav **Mandák**. Šlo o reciproční návštěvu, zástupci polské advokacie navštívili Prahu v březnu t. r. Cílem byla vzájemná informace o aktuálních otázkách advokací sousedních zemí. Delegaci přijal předseda Hlavní advokátní rady Czeslaw **Jaworski** a člen prezidia pro zahraniční styky Marian **Anczyk**. Rozhovorům byli dále přítomni šéfredaktor

časopisu polské advokacie Palestra Stanislaw **Mikke** a spolupracovnice redakční rady Palestry varšavská advokátka Ewa **Stawicka**.

Delegace české advokacie byla především informována o novele zákona o advokacii a zákona o právních poradcích z května t. r. Novela byla výsledkem kompromisu mezi snahami vedení právních rádců o sjednocení s advokací a stanoviskem polské advokacie, která se tomuto sjednocení prozatím brání. K tomu je třeba uvést, že v Polsku je t. č. něco přes 5 000 advokátů, zatímco počet právních rádců přesahuje 20 000. Novela rozšířila oprávnění právních rádců tak, že s výjimkou zastupování před soudy v rodinněprávních věcech a trestních obhajob jsou nyní oprávnění poskytovat právní služby ve všech právních oborech. Vzhledem k časové perspektivě, která připouští jen dočasný výkon právních služeb poskytovaných právními rádcí v pracovním poměru, se očekává, že se počet právních rádců výrazně sníží. Za této nové situace lze předpokládat, že se postupně vytvoří podmínky pro sjednocení obou profesí, stejně jako k tomu došlo v roce 1996 v České republice.

Předmětem rozhovorů byla dále výměna zkušeností v oblasti zahraničních styků. Bylo dohodnuto, že delegáti obou advokací budou postupovat při prezentaci stanovisek v mezinárodních advokátních organizacích po předchozích konzultacích, aby tak bylo dosaženo co největší vzájemné shody a tím i co nejlepších podmínek pro prosazování společných zájmů.

Další výměna informací se týkala působení zahraničních advokátů v obou zemích. Dr. Čermák podal informaci o současné české úpravě, M. Anczyk pak referoval o stavu v Polsku. Zahraniční advokátní firmy mohou poskytovat právní služby i v oblasti polského práva za podmínek vzájemnosti, jestliže advokát složí v celém rozsahu advokátní zkoušku v polském jazyce.

Delegace si vyměnily též informace o odborné výchově advokátních koncipientů a advokátů, o bezplatné právní pomoci a o odměňování advokátů, zastupujících před soudy v trestních i občanskoprávních věcech *ex offio*.

Byla projednána další spolupráce mezi redakcemi časopisů obou advokací a dohodnuta konkrétní témata, která budou pro oba časopisy zpracována. Jde zejména o články z oblasti advokátního práva, stavovských předpisů a dějin advokacie.

Z podnětu polské strany bude uvažováno o opětovném navázání pracovních a společenských vztahů mezi advokáty z pohraničních regionů (např. Hradec Králové – Vratislav, Ostrava – Katovice apod.).

Porada byla ukončena vzájemným konstatováním užitečnosti pravidelných dvoustranných setkání, která přispívají k vyššímu vzájemnému poznání a jsou též inspirací pro řešení různých stavovských problémů.

Členové delegace měli též možnost zhlédnout prostory Muzea polské advokacie ve Varšavě, místnosti Výzkumného střediska polské advokacie a knihov-

Mezinárodní vztahy

ny Varšavské advokátní rady. Zároveň se seznámili blíže s prací redakce Pa-lestry.

Při příležitosti této návštěvy se konalo též **setkání se zástupci Zemské rady právních rádců ve Varšavě** na základě zvacího dopisu, zasláního České ad-vokátní komoře. Více než dvouhodinového jednání se za polské právní rádce zú-častnil prezident Zemské rady Andrzej **Kalwas**, tajemnice Zemské rady Elzbeta **Kwiatkowska-Falecká**, další čtyři členové prezidia a šéfredaktor časopisu Zem-ské rady Radca prawny Adam **Dobrowolski**. Polská strana informovala naši de-legaci mj. o současné legislativní úpravě postavení právních rádců v Polsku, o je-jich vztazích k polské advokacii a o perspektivách případného sloučení obou pro-fesí v budoucnosti. Hostitelé se zajímali mj. o podmínky, za nichž došlo ke slou-čení české advokacie s komerčními právníky, o vzdělávací systém v české ad-vokacii a o strukturu právních služeb poskytovaných českými advokáty. Naše de-legace obdržela zákonné texty upravující postavení právních rádců a advokacie v Polsku spolu s dalšími stavovskými předpisy.

JUDr. Václav Mandák

Stáž v Německu

Spoluorganizátorem stáže byla „Deutsche Stiftung für Internationale rechtli-che Zusammenarbeit, e. V.“ (dále jen „nadace“). Dalšími pořadateli byly Spolko-va advokátní komora SRN a Spolek německých advokátů.

K jednomu z hlavních úkolů zmíněné nadace patří spolupráce se státy střed-ní a východní Evropy v oblasti sblížení národního práva s právem Evropské unie. Za účelem dalšího vzdělávání pořádá nadace na území SRN pro zahranič-ní právníky semináře, symposia a praktika. Ročně takto nadace realizuje okolo 90 projektů, které slouží k zprostředkování znalostí německého a evropského práva, jakož i k mezinárodní výměně zkušeností.

Cílem projektu bylo umožnit účastníkům stáže (k účasti na stáži bylo pozváno 19 právníků z 9 zemí střední a východní Evropy) seznámit se se základy ně-meckého práva a práva Evropské unie a způsobem práce v moderní německé advokátní kanceláři.

Stáž byla rozdělena do tří částí. Prvá probíhala v době od 06. 04. 1997 do 17. 04. 1997 v příjemném prostředí vkusně zařízeného vzdělávacího střediska na pokraji Bonnu ve čtvrti Rottgen a přednášející převážně z řad advokátů v rám-ci této úvodní desetidenní části seznámili účastníky projektu se základy němec-

kého právního systému. Nezanedbatelný význam úvodní části spočíval i v tom, že se účastníci, vedle základní informace o systému a jednotlivých oblastech německého platného práva, seznámili s odbornou právnickou němčinou a připravili se tak na práci s odbornými texty a vedení odborné konverzace.

Po ukončení vzdělávací části se účastníci rozjeli individuálně do různých míst SRN k absolvování desetitýdenní praktické části stáže v určených advokátních kancelářích. Já jsem odcestoval do Frankfurtu nad Mohanem, kde jsem nastoupil u jedné z nejlepších advokátních firem v SRN – společnosti Hengeler, Mueller, Weitzel, Wirtz (dále jen „HMWW“). Společnost HMWW mi vytvořila ideální podmínky pro práci i studium (vlastní kancelář, telefon, PC, neomezený přístup do kanceláře i knihovny, ochota advokátů a neprávnických spolupracovníků odpovídat na dotazy).

Závěrečná část stáže, která probíhala opět v Bonnu, měla za cíl vyhodnocení celého projektu. Všichni hospitanti vysoce ocenili úroveň organizace stáže ze strany jejích pořadatelů, až na výjimky byla hospitanti pozitivně hodnocena i spolupráce s hostitelskými advokátními kancelářemi.

Do Bonnu jsem odjížděl s úkolem získat co nejvíce poznatků o způsobu práce německého advokáta, organizaci a řízení větší advokátní kanceláře. Základní informace k této problematice jsem získal z úvodních přednášek. Největší část poznatků jsem načerpal z odborné literatury z rozsáhlé knihovny společnosti HMWW. Za ochotu poskytnout informace zejména z oblasti vnitřních vztahů mezi společníky – advokáty, které jsem v literatuře nenašel, jsem vděčný panu Dr. Langovi, společníkovi HMWW. Za dobu mého pobytu v SRN se mi snad podařilo splnit i svůj osobní závazek prohloubit své znalosti zejména odborné (právníké) němčiny.

Nejprve přednášky v Bonnu, zejména však seznámení se s existující rozsáhlou judikaturou při pobytu v hostující kanceláři HMWW, mne přesvědčily o významu Evropské smlouvy, který pro české právníky ještě vzroste v okamžiku vstupu ČR do EU.

Význam podobných akcí pro právníky ze zemí střední a východní Evropy je nepochybný a spočívá zejména v možnosti seznámit se osobně s fungujícím právním řádem jednoho z nejvýznamnějších členů EU. Jsem přesvědčen, že každého z účastníků tento pobyt pozitivně dlouhodobě ovlivní a poznamená a dříve či později se pokusí některé nabyté vědomosti uplatnit ve své praxi.

JUDr. Milan Zápotočný, advokát, Jihlava

RECENZE, ANOTACE

Šámal/Král/Baxa/Púry:

Trestní řád – Komentář

Vydalo nakladatelství C. H. Beck/SEVT, Praha, druhé vydání 1997, 1640 stran, cena cca 1500,- Kč.

První vydání tohoto dosud nejobsáhlejšího Komentáře k trestnímu řádu, které vydalo nakladatelství C. H. Beck v roce 1995, je již rozebráno. Po dvou letech vychází druhé, výrazně doplněné vydání (prvé vydání bylo v rozsahu 1439 stran). Komentář zachycuje mj. legislativní změny, k nimž v mezidobí došlo (novelizace trestního řádu a prováděcích předpisů) a shrnuje též poznatky nejnovější judikatury i literatury. Jak autoři v předmluvě uvádějí, došlo k podstatnému doplnění a zčásti i přepracování jednotlivých částí Komentáře tak, aby v aktuální verzi sloužil i v budoucnu naší právnické veřejnosti. Judikatura zahrnuje nejen reprezentativní rozhodnutí publikovaná v oficiální Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ale i v prestižních časopisech (zejména Právní rozhledy, Soudní rozhledy). Zapracována jsou i rozhodnutí Ústavního soudu, uveřejňovaná ve Sbírce nálezů a usnesení (vydává rovněž nakladatelství C. H. Beck). Autoři nepominuli ani judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, z níž vybraná rozhodnutí jsou ve vysvětlivkách rovněž obsažena. Aktualizován je i výběr literatury, který čtenáři poskytne reprezentativní obraz všeho, co v této právní oblasti bylo v domácí literatuře do poslední doby publikováno.

Autoři reflektovali zejména vyvíjející se stanoviska v otázkách dokazování, v postupu před zahájením trestního stíhání, v zahájení trestního stíhání a v dalším postupu v něm a též ve vysvětlivkách, vztahujících se k podmíněnému zastavení trestního stíhání a narovnání, v kteréžto oblasti v mezidobí od prvního do druhého vydání byla publikována řada statí.

Přes poměrně vyšší cenu lze doporučit toto reprezentativní dílo domácí trestněprocesní literatury každému advokátovi, a to jak specialistovi pro trestní obhajobu, tak i tomu, který se obhajobou zabývá jen příležitostně. Oba ocení důkladnost a komplexnost tohoto díla předních autorů.

Václav Mandák

Pavel Vantuch:

Obhajoba obviněného

Vydává nakladatelství C. H. Beck Praha, 1997, 342 stran, prvé vydání, cena 450,- Kč

Předvánoční trh bude obohacen tímto titulem s významným tématem, jehož zpracování v posledních desetiletích u nás citelně chybělo. Autor – známý odborník v oblasti trestního řízení, zejména i obhajoby, působil delší dobu jako docent na katedře trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a t. č. je advokátem. Práce se člení na dvě části. Prvá se zaměřuje na současnou právní úpravu obhajoby obviněného, druhá na možnosti i na limitující faktory obhajoby. Účelem publikace – jak uvádí autor v úvodu – je ucelené zpracování možností obhajoby osoby, proti níž se vede trestní řízení, ať již se hájí sama, nebo je zastoupena obhájcem. Tato informace vhodně charakterizuje dílo, které je určeno sice též laické veřejnosti, ale především advokátům, a pochopitelně i širší odborné veřejnosti, zejména pracovníkům orgánů činných v trestním řízení. Autor spojuje fundované teoretické znalosti s bohatými poznatky praxe, což je patrné z celého textu, v němž jsou spojovány ve vhodných proporcích teoretické výklady s výklady aplikačními, to vše na základě dokonalé znalosti judikatury, literatury i praxe trestního řízení a činnosti obhájců.

Toto v domácí literatuře po dlouhé době vycházející komplexní zpracování otázek obhajoby patří do knihovny především každého advokáta, který v ní najde instruktivní návody pro své působení ve všech stadiích trestního stíhání, ale i každého právníka, který přichází do styku s trestním řízením. V některých z příštích čísel se k tomuto dílu vrátíme podrobnější recenzí.

Václav Mandák

Lubomír Grúň, Jozef Králik:

Základy finančního práva na Slovensku

MANZ, Bratislava 1997, 247 stran, cena 430,- Sk (pro studenty 340,- Sk)

Finanční právo v obou nástupnických státech Československa prodělává hektické změny v souladu s průběhem společenskopolitických a ekonomických přeměn. Tato skutečnost se plně odráží nejen v pozitivním právu, ale samozřejmě

těž v teorii finančního práva a finančním právu jako studijní disciplíně právnických a ekonomických fakult.

Od listopadu 1989 bratislavská právnická fakulta Univerzity Komenského vydává již druhou soubornou učebnici finančního práva. Tentokrát již plně reagující na podmínky samostatného Slovenska. (Prvá učebnice autorského kolektivu pod vedením profesora Slovinského pod názvem „Základy česko–slovenského finančního práva“ vyšla na sklonku federace v roce 1992.)

Autoři Lubomír Grúň a Jozef Králik pojali svou práci již v úvodních pasážích poněkud netradičně, kdy na místě klasického úvodu nastiňují plejádu osobností, které absolvovaly na bratislavské fakultě, podtrhující tak její úroveň. Rovněž zajímavé jsou i následující statě (kapitola prvá) věnované vývoji katedry a výuky finančního práva v Bratislavě, což svým způsobem dokresluje i samotný průběh evoluční emancipace finančního práva v právním řádu. Je až zajímavá poměrná shoda vývojových momentů bratislavské fakulty s fakultou brněnskou. Umístění tohoto interně historického pojednání v učebnici považují za velice vhodné, neboť tímto pracoviště vystoupilo z jakési anonymity, poodkrývá se rouška utváření takového vysokškolského studia a práce vysokoškolských pedagogů v různých časových momentech často názorově ovlivňované různorodými osobnostmi, které se na utváření stávající katedry různou měrou podílely.

Nástinu teorie finančního práva je věnována druhá kapitola učebnice nazvaná „Všeobecné otázky aneb co je třeba vědět na začátku“. Může být samozřejmě zarážející poněkud malý rozsah této kapitoly, pouze deset stran, avšak plně vystihuje problémy, s kterými se teorie finančního práva potýká s ohledem na předcházející období jejího přehlížení, ale též s ohledem na naprostou proměnu obsahu finančního práva. Samotní autoři v této kapitole hovoří pouze o konstrukci základů teorie finančního práva. Určitým teoretickým otázkám autoři věnovali pak prostor v pojednáních o jednotlivých subsystémech. Právně teoretickým problémům předchází stručná zmínka k otázce podstaty peněz a financí, kdy autoři v podstatě navazují na práci Anny Mihalikové a Ľubice Horniakové z oboru finance, který je též na bratislavské fakultě vyučován.

Další části učebnice vychází z autory přijaté systematizace finančního práva podle jednotlivých jej tvořících subodvětví.

Třetí kapitola pojednává o rozpočtovém právu. Zde je nejdříve objasněn pojem a funkce státního rozpočtu a rozpočtů obcí, samostatně se autoři věnují rozpočtovým zásadám, dále pak provádějí ucelenou charakteristiku rozpočtového práva jako takového. Samozřejmě se též zabývají rozpočtovou skladbou, soustavou a procesem.

Právní regulaci rozpočtových příjmů jsou věnovány samostatné kapitoly o daňovém právu, poplatkovém právu a o celním právu. V rámci daňového práva autoři provádějí též stručný a snad i postačující exkurs do daňové teorie a rovněž

navazují na obecně teoretická pojednání v druhé kapitole samostatnou statí o teoretických otázkách daňového práva, přičemž se zde prolínají otázky finančně vědní s otázkami teoreticko právními. Meritum kapitoly tvoří především objasnění stávající soustavy daní na Slovensku, přičemž autoři nezakrývají její společný československý základ. Součástí kapitoly jsou též problémy daňového poradenství. Autoři ponechávají záměrně stranou daňové řízení a správu daní jako materii buď správního práva nebo dalších navazujících předmětů.

Obdobná je i skladba kapitoly „Poplatkové právo“, tady autoři tradičně rozlišují státní poplatky (správní a soudní) a místní poplatky, přičemž věnují určitou pozornost též místním poplatkům jiným, než které vyplývají ze zákona o místních poplatcích (zákon č. 544/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Celní právo v šesté kapitole je pouze exkursem do této složité problematiky a zabývá se téměř výhradně clem a nikoliv celnictvím, celní správu a celními řízení, to je též ponecháno do sféry správního práva.

Obsahem následujících kapitol je v podstatě nefiskální část finančního práva, jež je též tradičně a pochopitelně zahájena kapitolou o měnovém právu. Historické pojednání je zajímavé především v části zaměřené na vznik slovenské měny po 1. 1. 1993, kdy celkový proces rozpadu měnové unie autoři popisují vysoce objektivně bez jakýchkoli emocí.

Součástí učebnice je též kapitola s bankovní právní problematikou, pro českého čtenáře zajímavá především pojednání o bankovním dohledu a zejména pak o nucené správě. Zvláštní pozornost autoři věnují spořitelním a produktům hypotekárního bankovníctví. Obdobně se též autoři zaměřili v další deváté kapitole na právní úpravu komerčního pojišťovnictví, přičemž podstatná část je věnována státnímu dohledu nad pojišťovny a tvorbě a užití pojistných fondů.

Nefiskální část završuje devizové právo v desáté kapitole. Jejím obsahem jsou otázky historie a současnosti devizového hospodářství a jeho právní regulace, přičemž autoři neopomínají též problematiku teoretickou, a to zvláště v případě charakteristiky devizové právních vztahů.

V jedenácté kapitole se autoři samostatně zabývají finanční kontrolou, jedná se však pouze o pojednání o principech finanční kontroly, zmínce o funkci Nejvyššího kontrolního úřadu a výčtu právní úpravy.

V podstatě závěrečná kapitola je globálním hodnocením slovenského finančního práva s nastíněním určitých vývojových trendů spojených s procesem aproximace slovenského finančního práva a celého právního řádu Slovenské republiky v rámci jejích snah o začlenění do evropských struktur.

Učebnici doplňuje soupis základních pramenů finančního práva v oblastech právní regulace.

Učebnice Základy finančního práva na Slovensku je nepochybně pomůckou

moderní, využitelnou zejména při komparaci práva. Pro právní praxi je vhodná zejména tím, že obsahuje základní konstrukční prvky a informace o dnes již poměrně odlišné slovenské úpravě finančního práva.

JUDr. Petr Mrkývka, Dr. ■

Jiří Přibáň:

Hranice práva a tolerance

Sociologické nakladatelství, Praha 1997, 79 s.

Sami na sobě, často a intenzivně zažíváme složitosti a komplikace provázející naše snahy o porozumění současnému světu označovanému jako postmoderní. Dosavadní jistoty vyplývající z dosud platných konstant ovládajících náš životní styl a vzorce chování se jakoby rozplývají do nenávratna a na jejich místo se dere neklid z neznámého daný mnohostí názorů, pravd, životních stylů, ideologií. Ty přinášejí rozvolnění dosud jedolité společnosti do sfér s často i antagonistickými vlastními cíli.

Útlá knížka J. Přibáně přichází na náš knižní trh v relativně krátké době po práci známého polského sociologa Zygmunda Baumana Úvahy o postmoderní době. Na rozdíl od tohoto autora, jenž se zabývá pojmem postmodernity v širším kontextu, stává se předmětem Přibánovy pozornosti ve smyslu podtitulu jeho knížky liberálnost a právní stát v postmoderní situaci. Autor čerpá z obecného názoru, že postmoderna nemusí nutně znamenat naprostou relativizaci hodnot a k určitému jejímu omezení přistupuje z hlediska tolerance a úcty k druhému. To umožňuje sledovat dění v oblasti pozitivního práva zorným úhlem spravedlnosti, tedy té, která čerpá z významu morálních norem pro právo.

Celek knihy je rozdělen do pěti kapitol uvozených vždy otázkou a konkretizovanou podtitulem:

1. Konec kultury, etiky a ideologie? (O pluralitě a multiideologičnosti postmoderní společnosti), 2. Existuje vztah mezi svobodou a úctou k druhému? (O „jiné“ artikulaci ideálů svobody a rovnosti), 3. Minimální stát nebo Leviathan? (O liberální ironii a svrchované moci), 4. Jsou zákony pouze technikou moci? (O vztahu mezi legitimitou a legalitou), 5. Je právní stát morální? (O toleranci, právu a spravedlnosti).

Práce se zabývá, jak již z uvedeného vyplývá, stále platnou, dnes však snad ještě platnější problematikou. Posuzuje ji ze zajímavých pohledů a v souvislos-

tech, které stojí za povšimnutí. Kriticky vnímá kult neosobnosti práva a klade důraz na roli etiky v současné společnosti.

Proto knížku doporučuji k přečtení a k zamyšlení.

JUDr. Alois Cihlář

Karel Marek

Smluvní typy druhé hlavy třetí části Obchodního zákoníku

Masarykova univerzita Brno uvádí na knižní trh užitečnou publikaci renomovaného autora pod shora uvedeným titulem.

Autor je advokátem, docentem na Právnické fakultě MU, působícím na katedře obchodního práva.

Odborná čtenářská obec měla možnost setkat se za 5 let účinnosti obchodního zákoníku (OBZ) s řadou publikací, vyšší či nižší úrovně, pojednávajících o obchodních smlouvách. Převážně šlo o práce – ať už knižní či v periodikách – v rámci širší tematiky, zahrnující OBZ jako celek. Veřejnost se setkala rovněž s poměrně četnými vzory smluv.

Vyskytly se, jako protipól, též přísně monotematické práce, např. o smlouvách ve výstavbě.

Recenzovaná práce představuje, jak název napovídá, střední cestu mezi oběma krajnostmi. Jejím objektem není ani OBZ jako celek, ani jen jediný typ smlouvy. V posledních zhruba třech letech, kdy autoři mohou čerpat již i z jisté zkušenosti s těmito smlouvami v praxi, z poznatků uveřejněných v literatuře, i z určité judikatury, vyšla snad jediná rozsáhlejší publikace zaměřená na obligační právo, totiž solidní práce K. Eliáše a kol. s titulem Kurs obchodního práva, s podtitulem Obchodní závazky, Cenné papíry. Šlo však o učebnici s jejími přednostmi z hlediska pedagogického i nezbytnými nedostatky z hlediska praktického.

Ačkoliv je recenzovaná práce vydávána univerzitou, nejde tentokrát o dílo určené studentům. Jde o publikaci určenou pro praxi. Autor zná právo nejen z „výše“ vysokoškolské katedry, ale také „z parteru“. K. Marek má dlouholeté zkušenosti z tuzemského právnického „terénu“, z praxe podnikové, v níž byl činný ještě před zahájením akademické kariéry. V recenzované práci tedy praktik oslovuje praktiky. Píše o závazkovém právu, jímž se po celý svůj právnický život zabývá, jež je jeho „parketou“ z pohledu teoretického i praktického. Autor díla se

v míře přiměřené době, jaká nás dělí od účinnosti hospodářského zákoníku (HZ), věnuje nejdříve srovnání úpravy dle HZ a OBZ. Ozřejmuje rozdíly mezi oběma úpravami.

Zvláštní místo pak věnuje ustanovením §§ 261–262 OBZ. Určení, čím se má tvorba smlouvy řídit, jaké je pořadí „faktorů“, kterými se právní vztahy regulují, působí v praxi mnohdy těžkosti dosud. Souhrnná pojednání o těchto problémech, které si uvědomuje obvykle jen ten, kdo o nich již něco ví (z „dálky“, při zběžném pohledu, bývá mnohdy vše jednoduché a jasné), jsou namnoze v naší komerциalistické literatuře postrádána.

Kapitoly věnované jednotlivým smluvním typům (§§ 409 až 719 OBZ) jsou i pro rutináře v řadě ohledů inspirující. Marek je však uvádí ve sledu odlišném od OBZ, „přeházeně“, což patrně neurychlí orientaci v knize tomu, kdo by bez nahlédnutí do obsahu předpokládal, že kniha stopuje zákon.

Zvláštním ustanovením zákona pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodu se autor nevěnuje, stejně jako cestovnímu šeku a slibu odškodnění.

Poměrně velmi podrobně se autor věnuje i frekventovanému, ale přesto inominátnímu kontraktu, jakým je v našich poměrech smlouva leasingová, o níž pojednává v souvislosti se smlouvou o koupi najaté věci. Jde o jeden z nemnoha zasvěcených pohledů na problematiku leasingu z pohledu právníka (tato sféra dosud bývala doménou zejména inženýrů z Ministerstva financí resp. ŠkoFinu, a. s., apod.). U leasingu tedy nejde o smluvní typ obchodního zákoníku. „Klamu“, spočívajícího v překročení rozsahu díla naznačeného jeho titulem, se Marek dopouští nejednou. Čtenář jistě rád promine.

Samostatnou kapitolu Marek věnuje doporučením pro praxi. Přínos knihy je zvyšován rejstříkem v jejím závěru.

Kdo by hledal v díle vzory obchodních smluv, ten by je tam nenalezl. Autor je si nepochybně vědom toho, že po vzorech je poptávka. Jestliže se jim přesto nevěnuje, pak patrně proto, že vzory dávají recept jen na konkrétní „diagnózu“, pro konkrétního „pacienta“. Nedávají možnost náležitě porozumět podstatě problematiky, většinou ani nesledují tento cíl. Vzory samy o sobě nedávají informace potřebné k zobecnění, tvůrčímu přístupu účastníka smlouvy. Ten může upadnout do bezradnosti, jestliže zjistí, že vzor není „šitý“ na jeho případ. Markova kniha naopak přispívá k rozvoji schopnosti řešit i nestandardní situace.

Lze říci, že v knize převládá pohled syntetický, nekomentářový. To je jistě cenné, jestliže bereme na zřetel, že úprava obligací je v OBZ dispozitivní, že četní účastníci smlouvy nereflektují na tuto podpůrnou úpravu zákona, že mnohým subjektům bude vyhovovat smluvní úprava od zákona odchylná, že mají zájem (řečeno s V. Knappem) o lex contractus. Situace ostatně při stručné zákonné úpravě a vzácném výskytu obchodních podmínek, zákonem předvídaných, po smluvní úpravě práv a povinností přímo volá. Autor je si toho velmi

dobře vědom. V knize proto dominují hlediska tvorby smluv, soukromého smluvního práva.

Publikace tedy není „kuchařkou“ pro laika, je pomůckou pro odborníka. Ten po ní rád a často sáhne. Pomůže mu zdokonalit se v „umění kontrahovat“. Umění uzavírat smlouvy na úrovni potřebné ne pouze pro bezkonfliktní okamžik uzavření smlouvy, kdy je vše „v pohodě“, ale i pro dobu, kdy se mohou vyskytnout těžkosti s realizací oprávnění z obchodního závazkového vztahu, který ze smlouvy vznikl.

Dílo není psáno tradičním právnickým jazykem zcela důsledně. To rovněž přispívá k tomu, že je lze označit za velmi čtivé.

Markova práce tak vyplňuje jistou mezeru v naší komercionalistické literatuře. Většina advokátů ji nepochybně uvítá.

Publikaci lze objednat na Právnické fakultě Brno, Veveří č. 70.

*JUDr. Jindřich Skácel
advokát, Brno*

■

Nabízíme inzerci v Bulletinu advokacie

Bulletin advokacie vychází v počtu 7 550 výtisků.

Časopis je zaslán všem advokátům, advokátním koncipientům a komerčním právníkům v ČR. Dále je rozepisován na řadu míst v ČR i v zahraničí (justiční orgány, ústřední orgány, knihovny, vybrané osobnosti).

Výhodou pro inzerynty je skutečnost, že okruh potenciálních zákazníků je relativně velmi vysoký, protože odběrateli časopisu jsou výhradně osoby, které mohou použít inzerované služby.

Cena celostránkového inzerátu je 7 500,- Kč (barevný 9 500,- Kč) + 22% DPH; cena inzerátu v menším rozsahu tvoří poměrnou část ceny inzerátu celostránkového.

Při opakování poskytujeme slevu.

Inzerci uchazečů o místo advokátního koncipienta otiskujeme bezplatně, slevu poskytujeme na ostatní inzerát „Hledám místo“ (kromě inzerátů advokátů).

V objednávce uveďte: – u organizací: název, adresa, bankovní spojení, kód banky, číslo účtu, DIČ, IČO, telefon, fax; – u fyzických osob ještě rodné číslo.

Údaje jsou potřebné pro vystavení faktury.

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Řazeno abecedně
Připravuje A. D.

DANĚ 1997, ročník 5, číslo 9

Kubátová K.: Daňové stimuly
Deutsch E.: Konkurzní řízení z pohledu správce konkurzní podstaty
Helešic F.: Kapitálová účast v eurodružstvech
Moravec J.: K novele celního zákona
Fleischmanová I.: Nad živnostenským zákonem a možnostmi jeho další úpravy
Jeníček J.: Finanční revize a daňová kontrola
Příloha: Daně a velká voda

JUSTIČNÁ REVUE 1997, ročník 49

Číslo 1

Viktoryová J.: Cudzinci verzus vyhostenie podľa Trestného zákona
Schronk R.: Revidovaná Európska sociálna charta
Nováčková D.: Pramene práva Európskej únie
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

Číslo 2

Vyparina S.: Niektoré zásady a rady pri uzavieraní licenčných zmluv a im obdobných zmlúv
Horňanský I.: Oprava chyby v katastri nehnuteľností a právna istota vlastníka
Ondrejkovič P.: Kriminalita mládeže a labeling approach
Hrebíková V.: Výklad a aplikácia § 148a odst. 2 Občianskeho zákonníka
Mazák J.: Vzdanie sa práva na pokračovanie v konaní o dedičstve
Lipšic D.: Referendum o zmene ústavy a priama voľba prezidenta
Brňák P.: Niekoľko otáznikov k téme referendum a Ústava Slovenskej republiky
Fico R.: Je možná zmena Ústavy Slovenskej republiky referendum?
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

Číslo 3

Problematika obchodných registrov v Slovenskej republike
Vozár J.: Úloha samoregulácie v reklame
Kohut S.: O súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti z iného pohľadu

Vyparina S.: Uzavieranie licenčných a im obdobných zmlúv
Fico R.: Je návrat k trestu smrti možný?
Šmrhola J.: Úvaha o treste smrti
Viktoryová J.: „Pravda“ v trestnom konaní
Mlynek M.: Podmienky začatia konania vo veciach prejednávaných v správnom súdnictve (§ 249 ods. 2 O. s. p.)
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

Číslo 4

Drgonec J., Drgoncová J.: Právne otázky reklamy (1. časť)
Košičiarová S.: Environmentálnoprávna zodpovednosť a trestné právo
Lisický C.: Bankové tajomstvo a oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin
Schronk R.: Postavenie žien v medzinárodnom a európskom pracovnom práve (1. časť)
Haťapka M.: Informácia o pristúpení Slovenskej republiky k niektorým medzinárodným dokumentom z oblasti trestného práva
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

Číslo 5

Uznesenie zo zasadnutia Rady sudcov Slovenskej republiky konaného 24. marca 1997 v Bratislave
Drgonec J., Drgoncová J.: Právne otázky reklamy (2. časť)
Košičiarová S.: Environmentálnoprávna zodpovednosť a občianske právo
Mazák J.: O vecnej príslušnosti krajského súdu na zvolanie valného zhromaždenia akciovej spoločnosti
Schronk R.: Postavenie žien v medzinárodnom a európskom pracovnom práve (2. časť)
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

Číslo 6–7

Informácia o problematike znaleckej a tlmočnickej činnosti
Drgonec J.: Medze interpretácie práva pri aplikácii ústavných noriem
Vyparina S.: Označenie pôvodu výrobku
Ficová S.: K dôvodu dovolania podľa § 237 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 241 odst. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku
Šteffek J.: Trestnoprávna zodpovednosť majiteľov technických obranných prostriedkov a zvierat určených na ochranu občana a jeho majetku
Krafský J.: Poznatky uplatňovania zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam
Vozár J.: Právne aspekty prezumpcie neviny

Z odborných časopisů

Chovancová J.: Problémy spravodlivosti 20. storočia
Poloncová J.: Elektronický dohľad nad výkonom trestu
Judikatura (Úst. súd, NS, Štrasburg)

KRIMINALISTIKA 1997, ročník 30, číslo 3

Osmančík O.: Několik poznámek k extrémismu
Souček J.: Kdo je pachatelem a kdo subjektem trestného činu?
Kylar M.: INSIDER TRADING z pohledu kriminalistiky

OBCHODNÍ PRÁVO 1997, ročník 6, číslo 9

Helešic F.: Tvorba družstevního práva Evropské unie – vývoj názorů (I. část)
Marek K.: Smluvní zabezpečení bankovních služeb
Horzinková E.: Právní úprava devizového režimu (dokončení)
Polák P.: Mnohostranné mezinárodní smlouvy v oblasti ochranných známek
Judikatura

PRÁVNÍ PRAXE 1997, ročník 45

Číslo 5

Budka I.: Právní úprava použití agenta a její praktická realizace
Cejp M.: Co se změnilo v organizovaném zločinu na území České republiky
Pekárek M.: Ke vztahu restitučního řízení podle § 8 zák. č. 229/1991 Sb. k restitučnímu řízení podle § 9 ve spojení s § 11/1 téhož zákona
Scheinost M.: Výzkum organizované kriminality v ČR v letech 1994–1996, hlavní zjištění a doporučení
Kopecký M.: Postavení obcí jako subjektů správního řízení
Sieglová Z., Loudová M., Brdička R.: Průkaz biologického otcovství včera a dnes
Judikatura (Štrasburg)

Číslo 6

Konference Evropských ministrů spravedlnosti (zejména vztahy mezi korupcí a organizovaným zločinem)
Novotný O.: O otázkách hospodářského trestního práva

PRÁVNÍ RÁDCE 1997, ročník 5

Číslo 9

Štraus J.: Odstoupení od smlouvy a věcná břemena

Mlejnková I., Modlitbová V.: Vývoj českého konkurzního práva za poslední dva roky v judikatuře soudů

Vajgant M.: Zástavní právo a možnosti jeho realizace

Pelikánová I.: Sporné body poslední novelizace obchodního zákoníku

Chalupa R.: Přehled osob zúčastněných na směnečném vztahu (I. část)

Běhounek P.: Zdanění příjmů z prodeje nemovitostí u fyzických osob

Jedlička S.: Akcie a zneužívání důvěrných informací

Pošivalová M.: Zastupování zaměstnanců v pracovněprávních vztazích

Péče o zdraví a ochrana spotřebitele (úplná znění zákonů č. 20/1966, 634/1992, 64/1986 a 63/1986)

Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces (11. část)

Jokl M. V., Kupilík V., Jokl M., Jokl D.: Profese odhadce

Pelikán M.: Náležitosti podání v občanském soudním řízení

Právní poradna

Číslo 10

Růžička K.: Rozhodování „vnitrostátních sporů“ v rozhodčím řízení v zahraničí

Šimíček V.: Ústavní soud a obecně závazné vyhlášky obcí

Dvořák J.: Právní úprava družstev a „time sharing“

Ondrůšek Č.: Smlouva o inkasu

Chalupa R.: Přehled osob zúčastněných na směnečném vztahu (2. část)

Čermohávek J.: Zavržení návrhu na vklad do katastru nemovitostí v souvislosti s podáním žalobního návrhu

Pelikán M.: Zaměstnávání cizinců a občanů Slovenské republiky

Zákon ČNR č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů (úplné znění)

Šámal P.: Trestněprávní ochrana některých cenných papírů proti padělání a pozměňování

Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces (12. část)

Jokl M. V., Kupilík V., Jokl M., Jokl D.: Profese odhadce

Právní poradna

PRÁVNÍ ROZHLEDY 1997, ročník 5, číslo 9

Winterová A.: Prikázání pohledávky – několik vybraných aktuálních problémů

Zoufalý V.: Zajišťovací převod práva

Mates P.: Nad tzv. jinými správními delikty fyzických osob

Chmelík M.: Daňové aspekty „tunelování“ podniků

Arnold R.: Analýza a hodnocení Amsterdamské smlouvy

Svobodová I.: K předběžným opatřením v obchodních věcech

Biolek V., Wildt P.: K rozlišování mezi smluvní pokoutou a úrokem z prodlení

Z odborných časopisů

Gregorová R., Tyrner M.: K praxi obchodních rejstříků („rejstříkových soudů“)
Kindl M.: Malá poznámka k zastavení správního řízení
David L.: Od § 61 ZPr k pracovním sporům
Mach V.: Krátce k článku „Nad jedním rozhodnutím o probaci“
Křetínský D.: Ještě k následkům odstoupení od smlouvy o prodeji podniku
Judikatura (soudy ČR, rakouský OGH)
Vřešťál J.: Právní informatika z pohledu uživatele i výrobce
Evropské právo v otázkách a odpovědích (příloha)

PRÁVNÍK 1997, ročník 136, číslo 9

Toakley A. R., Aroni S.: Výzva udržitelného rozvoje a úloha univerzit
Šturma P.: K problematice protipatření, sankcí a urovnávání sporů v mezinárodních ekonomických vztazích
Schuller W.: Úvahy nad právním státem
Mazur J.: Nový polský zákon o Nejvyšší kontrolní komoře
Hrubá D.: Abus de domination (Zneužití nadřazenosti podle francouzského sou-
těžního práva)
Pěcha F.: Několik poznámek k povolování vkladů do katastru nemovitostí
Adamová K., Křížkovský L.: Konsenzus a obecné dobré

PRÁVNÝ OBZOR 1997, ročník 80, číslo 3

Právní stát v postmodernej situácii (příspěvky z konference)

PRÁVO A PODNIKÁNÍ 1997, ročník 6, číslo 9

Plíva S.: Nová úprava právního postavení státního podniku
Fleischmanová I.: Změny v obsahu jednotlivých příloh zákona č. 455/1991 Sb.,
o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů
Čepek R.: Autorské smlouvy v softwarové praxi
Hušek J.: K některým otázkám dovolání
Marek K.: Smlouva o dílo
Judikatura

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ 1997, ročník 3, číslo 9

Břeská N.: Zvýšení částek životního minima
Brejcha A.: Uplatnění autoremedury v českém právním řádu obecně a v právních
vztazích důchodového pojištění zvlášť

Štangová V., Tröster P.: Aktuální problémy sociálního zabezpečení v České republice a ve Švýcarsku

Voříšek V.: K novelizaci předpisů v důchodové oblasti

Karásková K.: Povinnosti organizací v nemocenském pojištění

Špačková Z.: Povinnosti organizací v důchodovém pojištění

Judikatura

SPRÁVNÍ PRÁVO 1997, ročník 30, číslo 3–4

Seminář „Rozhodování v oblasti veřejné správy“

Filipek J.: Správní a soudněsprávní jurisdikce v polském zákonodárství

Mikule V.: Význam správního soudnictví pro všeobecnou právní kultivaci veřejné správy

Mazanec M.: Problémy českého správního soudnictví pohledem soudce

Skrzydło-Nižnik I.: Ochrana veřejných subjektivních práv občanů a Nejvyšší správní soud

Sieniawska K.: Zvláštní řízení před samosprávnými odvolacími kolegií

Šolín M.: České správní soudnictví v číslech

Dobosz P.: Problém nečinnosti veřejné správy v řízení správním a soudněsprávním v Polsku

Staša J.: Potřeba nového správního řádu a východiska jeho přípravy

Judikatura ve věcech správních

TRESTNÍ PRÁVO 1997, ročník 2, číslo 9

Mates P.: K věkové hranici deliktní způsobilosti ve správním právu

Martínková M.: Děti a mladiství jako oběti trestných činů v České republice

Žďárská Z.: K zahlazení odsouzení mladistvých

Štěpán J.: Trestněprávní aspekty – dobrovolná sterilizace

Flegl J.: Příkaz, opatření nebo usnesení?

Judikatura

VŠEHRD 1997, ročník 28, číslo 5

Urbancová M.: Sociální funkce práva

Lučan J.: Některé právní otázky spojené se zvyšováním základního jmění úpisem akcí

Smejkal P.: Náležitosti oznámení (pozvánky) o konání valné hromady

Benda V.: Problematika vyrovnávání se s minulostí

Připravuje JUDr. V. Mandák

I tentokrát jsme zaznamenali v posledních několika týdnech především zprávy o trestních a obchodněprávních věcech, v nichž se objevují jména a někdy i komentáře advokátů. Jako obvykle však o kazuistice v naší rubrice podrobněji nereferujeme, ale omezujeme se na obecnější informace o advokacii.

Honoráře. To je jedno z věčných mediálních témat o advokacii. Ani posledních týdnech tomu nebylo jinak. MF DNES 9. 10. 1997 nejprve pod nadpisem „**Soudní jednání nebývá příjemné a může se prodražit**“ podává informaci o obvyklé výši soudních poplatků, přičemž podotýká, že náklady narůstají, pokud se účastník sporu nechá zastupovat advokátem.

Na další více než polovině strany je otištěn článek autorů Lenky Vichnarové a Tomáše Skřivánka „**Na služby advokáta nemusí často stačit ani měsíční výplata**“.

Právní rada není zadarmo, uvádějí autoři – a tak se člověk musí připravit, že zaplatí často tučný honorář. Ten jen zřídka klesne pod 500,- Kč za hodinu, advokátská esa si často účtují i desetinásobek. Rozdíl mezi advokátem není pouze v jejich zkušenostech a schopnostech prosadit zájmy klienta, ale také v částkách, které za práci požadují. Je proto vhodné si zjistit předem, jakou cenu vyhládnutý právník za své služby požaduje – radí autoři. Následuje informace o smluvních a mimosmluvních odměnách podle advokátního tarifu. K ilustraci jsou uváděny některé konkrétní případy s výší smluvní i mimosmluvní odměny advokáta. Zajímavá je informace o pojištění proti výdajům za soudní řízení a právní zastoupení. Citujeme:

V případě hrozícího nebo už započatého soudního sporu se pojištěný nemusí starat o soudní náklady či výdaje za právní zástupce nebo soudní znalce. První s touto službou na český trh vstoupila před necelými třemi lety pojišťovna D. A. S., následovaná společností Generali. D. A. S. nabízí služby spojené s ochranou motorového vozidla a rodiny, nabídka Generali je zatím skromnější a nabízí pouze právní ochranu pro vlastníky a řidiče motorových vozidel.

Podmínky obou pojišťoven jsou u tohoto produktu podobné jako vejce vejci. Klient může využívat bezplatných právních rad odborníků pojišťoven, pomoci při mimosoudním řešení sporů, nebo se nechat zastupovat u soudu v občanském trestním nebo i přestupkovém řízení. Maximální výše plnění pojišťovny Generali je dvě stě tisíc korun, D. A. S. nabízí pomoc do částky o dvacet tisíc vyšší. Podle tvrzení znalců tato částka stačí na většinu běžných sporů, obě pojišťovny na-

víc nabízejí bezúročnou půjčku až sto tisíc korun na zaplacení kauce, aby klient nemusel na soud čekat v chládku vyšetřovací vazby.

Oba ústavy jsou schopny zastupovat klienty v soudních sporech po celé Evropě. Celoroční taxa za právní ochranu Škody Felicia a ostatních vozů, které mají srovnatelný výkon a rozměry, je u D. A. S. stanovena pro soukromé osoby na 1100 korun. Při pojištění právní ochrany většího automobilu musí zájemce sáhnout do kapsy o trochu hlouběji. U pojišťovny Generali stojí právní ochrana libovolného vozu 960 korun na rok. Pojištění lze sjednat samostatně, podle Marcely Slepánkové z Generali se však pojištění právní ochrany prodává nejčastěji spolu s havarijní pojistkou.

Právní ochrana rodiny zahrnující náhradu škody, trestní právo, smluvní spory či pojistné právo odlehčí peněžence ročně o 1200 korun. Pojištění lze navíc za příplatek rozšířit i na oblast nájemního, sousedského a vlastnického práva.

V zahraničí je podle Jana Kábrta z České asociace pojišťoven u většiny ústavů běžná nabídka právní ochrany i na ostatní případy občanskoprávních či pracovněprávních sporů. U nás zatím pojišťovny rozšíření svého působení na právní ochranu klienta teprve zvažují. D. A. S. již sice získal povolení k poskytování pojištění právní ochrany podnikatelů, podniků a pro případ úrazu. Termín, ke kterému D. A. S. nové služby nabídne, nebyl ještě stanoven. □

Na téže straně uvádí redakce malou anketu pod názvem „**Kolik jste utratili za advokáta?**“

Čtenář z Olomouce uvádí, že za rozvod již utratil přes pět tisíc Kč, a to není celá záležitost zdaleka ještě ukončena. Celkové náklady si raději ani netroufá odhadovat, tipuje možná až dvojnásobek.

Zdravotní sestra z Prahy: Myslím, že advokátovi jsme platili pouze jednou, a to 1 500,- Kč za sestavení závěti.

Projektant z Olomouce s ulehčením uvádí, že právníčku na restituční věc sehnal již před rokem 1992 a zaplatili pouhých 5 000,- korun za spor trvající tři roky. Podotýká, že dnes by jistě musel vydat několiknásobek.

Halina Pawlovská nezaplatila advokátovi dosud nic, protože – jak uvádí – její rodiče jsou advokáti a když se musela soudit, zařídili, že výlohy hradil někdo jiný.

Prodavačka z Mariánských Lázní: Nedávno byla po dvou letech konečně rozvedena a stálo to „skutečně hodně peněz, přes 12 000,- korun“. Ale s výsledkem práce advokátky byla spokojena.

Programátor ze Sokolova: Za sepsání kvalitní smlouvy o pronájmu domu firmě zaplatil 2 500,- korun.

Nejlépe je na tom dotazovaná důchodkyně z Prahy, která, ač je jí již přes 80 let, „bohudíky zatím advokáta nikdy v životě nepotřebovala“.

Článek je provázen karikaturou Vladimíra Jiráka, na níž je zobrazen pod tabulkou s označením advokátní kanceláře advokát, který klientovi za přítomnosti jeho manželky radí toto: „Mezi náma, bude to drahý. Nechcete ty peníze radši propít, jako obvykle?“ ■

Rovněž MF DNES 18. 10. pod nadpisem „**Výdaje na advokáta může zaplatit pojišťovna**“ uvádí informace o rozsahu pojištění a pojistných podmínkách pojišťovny D.A.S. ■

Velkou reakci v tisku vyvolalo propuštění z vazby a bezprostředně následující opětovné vzetí do vazby obž. Ivana Roubala, stíhaného pro čtyřnásobnou vraždu. LIDOVÉ NOVINY 2. 10. pod nadpisem „**Zatčením Roubala napravovala policie soudcovo pochybení, zlobí se advokáti**“ uvádějí, že pro mnohé advokáty je Roubalovo zatčení a následné obvinění z násilí proti skupině osob a jednotlivci pouze účelovou snahou napravit pochybení soudce. List cituje jednoho advokáta: „Připomíná mi to dobu, kdy propouštěli zatčené disidenty a pak je zase před branou věznice zatýkali.“ ■

MF DNES 2. 10. sděluje svým titulkem, že „**Soudům chybějí zkušené zapisovatelky**“.

Zájemce o práci soudního úředníka odrazuje nízký plat – na novinové inzeráty, že soud hledá zapisovatelky, se podle něj obvykle přihlásí devět nebo deset žen, které však nabídku odmítnou hned, když se dozvědí, že jejich nástupní plat by byl kolem čtyř až pěti tisíc korun.

„I ty, které u nás přesto pracovat začnou, brzy odejdou. Advokát jim nabídne o šest nebo sedm tisíc korun víc za práci velmi podobnou té, kterou se naučily u soudu,“ uvedl místopředseda Obvodního soudu pro Prahu 4 Luboš Vlasák. „Nedrží se tu lidé, kteří by tu byli dlouho a svou práci dobře uměli. Než se pořádně zapracují, tak utečou.“ ■

O tom, že trestní řád se sice výslovně nezmiňuje, že obviněný si může zvolit více než jednoho obhájce, že však judikatura takovou možnost připouští, svědčí i zpráva o trestním řízení proti čtyřem Romům, které viní obžaloba z toho, že se dopustili kuplířství. Čtyři Romy obhájuje pět advokátů, protože jeden z obžalovaných „si zaplatil na obhajobu advokáty dva“ (ÚSTECKÝ DENÍK 13. 9.). ■

„**Advokáti budou radit zadarmo**“ – tak zní titulek PLZEŇSKÉHO DENÍKU 20. 10. List čerpá informaci od regionální zmocněnkyně Komory pro plzeňský region JUDr. J. Šindelářové. Bezplatná advokátní poradna pro lidi sociálně slabé funguje od října. V Plzni je až cca 130 advokátů, bezplatná služba vyjde na advokáta v průměru jednou za rok. Podle zjištění redakce nejčastěji potřebují lidé právní pomoc v sousedských sporech, v dědických záležitostech, v důchodovém zabezpečení apod. Pokud bude o uvedenou službu zájem, uvažuje se v Plzni o jejím rozšíření. ■

Obdobnou zprávu přináší i REGION PLZEŇSKO (24. 9.). Bezplatné porady budou poskytovány v budově Krajského soudu v Plzni. Právní poradny budou každý týden poskytovat vždy dva advokáti. ■

Již v minulém čísle jsme informovali o tom, že v září t. r. započali advokáti s bezplatnými poradami v regionu České Budějovice. Zprávu o tom přináší též PRÁCE (5. 9.). Regionální zmocněnec Komory JUDr. F. Smejkal redakci uvedl, že poradna je určena pro poskytování drobných právních porad a konzultací pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Porady se konají každou středu od 15.00 – 17.00 hod. za účasti dvou českobudějovických advokátů. ■

Jedna zpráva z blízkého zahraničí: „**Slováci vybírali advokáty pečlivě**“ tvrdí LIDOVÉ NOVINY 26. 9. a uvádějí:

Slovensko zastupují před mezinárodním soudem v Haagu špičkoví světoví právníci. Advokáty Bratislavy jsou například profesor Alain Pellet, v současnosti neaktivnější francouzský advokát, či profesor Stephen McCaffrey z Kalifornie, bývalý člen komise Organizace spojených národů pro mezinárodní právo.

Dalšími členy slovenského týmu jsou cambridžský profesor Derek Bowett a britský advokát sir Arthur Watts. Právě Watts byl dříve hlavním právním poradcem britského ministerstva zahraničí a je spoluautorem slovníku mezinárodního práva.

Jde o zastoupení před haagským tribunálem ve sporu mezi Maďarskem a Slovenskem o dostavbu Gabčíkova. ■

Nedávno jsme informovali o fyzickém napadení olomouckého advokáta. Krátce nato zde máme další zprávu o fyzickém útoku – tentokrát proti ukrajinskému advokátovi. Nejobsáhleji referovaly LIDOVÉ NOVINY (8. 10.).

Devětadvacetiletého ukrajinského advokáta V. L. přepadla v sobotu ve čtyři hodiny ráno trojice rusky mluvících lupičů na odpočívadle dálnice D1 u obce Jabloňov na Žďársku. Jak včera potvrdila jihomoravská policejní mluvčí Dagmar Bartoníková, směřoval advokát se svou klientkou V. J. (1936) z Ukrajiny do Francie, kde mělo proběhnout dědické řízení. Jakmile Ukrajinec zastavil na odpočívadle, zaťukal jeden z pozdějších útočníků na okno a rusky žádal o zapůjčení mapy. Po stažení okénka dostal řidič pěstí do oka a všichni tři pachatelé donutili pod hrozbou použití nože posádku auta k vydání 250 dolarů a černého plastového kufříku s doklady. Potom rusky se mezi sebou domlouvající muži propíchlali u auta pneumatiky a ujeli. Ukradený kufřík našel týž den poštovní doručovatel poblíž obce Hodov na Třebíčsku. Advokátovo zranění pod okem si nevyžádalo hospitalizaci, žena vyvázla bez újmy na zdraví, uvedla mluvčí.

Podle kriminalistů by mohlo být sobotní loupežné přepadení další akcí ruskočeské skupiny, která na dálnici D1 přepadává předem vytipované motoristy. Vzhledem k tomu, že advokátův vůz byl přepaden právě krátce po ukončení rozsáhlé preventivní policejní akce na dálnici, nelze vyloučit ani únik informací. ■

Rovněž obsírně o této události informuje VEČERNÍK-PRAHA (8. 10.), který blíže konkretizuje podezření, naznačené ve zprávě LIDOVÝCH NOVIN. List uvádí:

Policisté, kteří se řaděním rusky mluvících pirátů na českých dálnicích zabývají, často tvrdí, že ne všechny případy jim poškození nahlásí včas. Mezi řečí ovšem připouštějí, že tato dobře organizovaná skupina musí mít na odpovědných místech své informátory. Nejedná totiž vůbec náhodně a mnohdy se zdá, že své tipy dostává již na některých českých hraničních přechodech. ■

Ještě jednou Ukrajinec, tentokrát obžalovaný. Podle zprávy SLOVA (9. 10.) ukrajinský občan, obžalovaný pro trojnásobný pokus vraždy, u Krajského soudu v Plzni slovně zaútočil před vynesením rozsudku na svého obhájce proto, že prý dal tisku zkreslující informace. Podle předsedkyně senátu obhájce nakonec sám požádal o zproštění obhajoby a byl proto ustanoven jiný obhájce, který teprve musí prostudovat spis. List uvádí, že se podle znalců duševní schopnosti obžalovaného pohybuje na úrovni třináctiletého dítěte. ■

I tentokrát se nám podařilo na závěr ulovit jednu perličku. Týdeník KVĚTY 5. 9. uvádí z publikace **Nevysvětlitelné záhady** toto:

Nepřiměřeně vysoké telefonní účty přičítal rosenheimský advokát doktor Adam pochybení spojů. Situace se vyhrotila natolik, že hovory měřili technici přímo v kanceláři. K údivu všech zaznamenaly přístroje před očima svědků probíhající hovor, přestože sluchátka telefonů byla položena!

Tímto záhadným úkazem se roku 1967 zabývali nejen technici, ale i přední vědci. Podivné bylo i to, že neznámý volal tak často za sebou, že nebylo v lidských silách tolik hovorů za minutu uskutečnit.

A nezůstalo jen u telefonátů. V místnosti praskaly zářivky, občas se sám od sebe pohnul lustr či vychýlil obraz. Časem se zdálo podezřelé, že k těmto jevům dochází jen v době, kdy je v kanceláři úřednice Annemarie Schneiderová, která sebou vždy divně trhla. Dostala výpověď a od té doby měl doktor Adam klid.

Následná vyšetření označila za pravděpodobnou příčinu psychokinetickou energii, kterou nervózní a frustrovaná žena, jež se bála svého šéfa, vydávala ze stresu. ■

RŮZNÉ

Možnost pojištění advokátů – správců konkurzní podstaty

Moravskoslezská Kooperativa, družstevní pojišťovna, a. s., zastává stanovisko, že rámcová pojistná smlouva č. 100 526 445 uzavřená mezi touto pojišťovnou a Českou advokátní komorou dne 5. 12. 1996, o odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie, nepokrývá činnost advokáta jako správce konkurzní podstaty.

Z těchto důvodů nabízí možnost „pojištění advokáta za škodu – odpovědnost z činnosti správce konkurzní podstaty“.

Tento produkt lze sjednat samostatnou pojistnou smlouvou, prostřednictvím pojišťovací makléřské kanceláře WI-ASS ČR, s. r. o., Kateřinská 9, 772 00 Olomouc, tel. 068/522 7792, 523 0256, telefax 523 0271. Kontaktními osobami jsou p. Jiří Havelka a p. Ing. Marta Hrabalová.

Sportovní hry advokacie

Jednou z vlaštovek obnovy společenského a sportovního života advokacie bylo uspořádání Sportovních her advokacie, které se uskutečnily ve dnech 19. až 21. září 1997 ve Sportovním areálu v Nymburce.

Pořadatelé je nazvaly „nultým ročníkem“, poněvadž neměli představu, zda o takovou akci bude mezi advokáty zájem a na jaké sportovní odvětví je vhodné se orientovat. Šlo tedy především o určitou sondáž zájmů a zálib současné advokacie.

S potěšením lze konstatovat, že již nultý ročník vzbudil dosti velký zájem advokátní veřejnosti o sportovní dění. Na akci se přihlásilo na 130 advokátů, advokátek a advokátních koncipientů, někteří i s rodinnými příslušníky. Některé odradilo předcházející nepříznivé počasí a na poslední chvíli svou účast odřekli. V průběhu samotných her však počasí přálo, i když i pro případ nepříznivého počasí byly zajištěny prostorné haly pro jednotlivé soutěže a vnitřní vybavení areálu je tak rozsáhlé a na špičkové úrovni, že zabezpečovalo všestranné využití všech účastníků i za nepříznivého počasí.

Účastníci podle svých zájmů vytvořili 3 skupiny.

První skupinu tvořili zájemci, kteří se chtěli aktivně zúčastnit soutěží v odbíjené, košíkové a kopané, jako družstva reprezentující jednotlivé kraje.

Druhou skupinu tvořili zájemci o individuální sporty jako tenis, stolní tenis, (s možností vypůjčení raket a balonů na místě samém), plavání, posilovna (zde byl připraven organizační pracovník areálu, který seznámil zájemce s obsluhou jednotlivých zařízení), minigolf, kuželky apod.

Ve třetí skupině pak byli ti, kteří akci pojali víceméně společensky s možností využití plaveckého bazénu, sauny, solária a relaxačního centra.

Největší zájem se soustředil na sportovní soutěž v odbíjené a košíkové. Nepodařilo se vytvořit družstva pro kopanou, i když zájemci si kopanou rovněž zahráli.

Poněvadž šlo o nultý ročník, nebylo vítězů ani poražených. Podstatné bylo, že si všichni zahráli a měli příležitost se seznámit a navázat společenské kontakty.

Po sportovní sobotě následoval společenský večer s živou hudbou a tancem. Reakce všech účastníků byla velice pozitivní, všichni byli spokojeni jak s ubytováním (1–3 lůžkové pokoje s vlastním sociálním zařízením), tak se stravováním a celkovým prostředím sportovního areálu, který jinak slouží našim i zahraničním špičkovým sportovcům.

V této souvislosti je žádoucí poděkovat především JUDr. Bohuslavu Sedlatému, který se o realizaci této akce především zasloužil.

Úspěšnost akce a spokojenost dala podnět ke každoročnímu opakování sportovních her s tím, že pro příští ročníky bude vhodné zabezpečit prostřednictvím

regionálních zmocněnců účast regionálních družstev pro soutěže v odbíjené, košíkové a kopané a samozřejmě ponechána možnost dalším účastníkům zapojení do individuálních sportů.

JUDr. Jiří Klouza

II. turnaj ve squashu advokátů a advokátních koncipientů

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

dovolujeme si Vás tímto pozvat na II. turnaj ve squashu advokátů a advokátních koncipientů v Praze. Při jeho organizování vycházíme ze započaté tradice I. turnaje ve squashu, který se uskutečnil v roce 1996 a přinesl nezapomenutelné sportovní zážitky a především potvrdil zájem našich kolegů o tento druh sportu.

Druhý squashový turnaj advokátů a advokátních koncipientů se uskuteční **dne 17. ledna 1998 na squashových kurtech v areálu SQUASHCENTRA Strahov, společnosti ESQUO, s. r. o., Praha 6 - Strahov**. Turnaj je pořádán opět pro dvě kategorie, a to advokátů a advokátních koncipientů a advokátek a advokátních koncipientek.

Prezentace účastníků turnaje se uskuteční dne 16. ledna 1998, tj. v pátek v 18.00 hodin v restauraci „U Mašínů“, Staroměstské nám. 5, Praha 1. Po zaplacení účastnického poplatku ve výši 700,- Kč na jednu osobu bude následovat společenský večer s občerstvením, které bude zajištěno ze sponzorského příspěvku (firma Budějovický Budvar, n. p. obchodně zastoupen společností ODIST, s. r. o. Praha), zakončený rozlosováním jednotlivých kategorií.

Vlastní squashový turnaj bude zahájen dne 17. ledna 1998 v 8.30 hodin v areálu SQUASHCENTRA Strahov (nové kurty) Praha 6 - Strahov. Herní systém bude jednotlivým účastníkům sdělen při rozlosování dne 16. ledna 1998 s tím, že organizátoři nejsou schopni k dnešnímu dni odhadnout počet jednotlivých účastníků. Turnaj bude zakončen dne 17. ledna 1998 v 18.00 hodin v restauraci „U Mašínů“, Staroměstské nám. 5, Praha 1, kde po večeri a společenském programu dojde k slavnostnímu vyhlášení výsledků turnaje a předání putovních pohárů pro vítěze. Účastnický poplatek 700,- Kč zahrnuje menu na dva společenské večery, pronájem kurtů a ceny pro vítěze. Účastníci si zajišťují na vlastní náklady ubytování v Praze.

Žádáme Vás, abyste své závazné přihlášky s uvedením jména, data narození, bydliště a sídla Vaší advokátní kanceláře nebo zaměstnavatele za-

Různé

slali nejpozději do 31. 12. 1997 na adresu: JUDr. Petr Meduna, Praha 1, Štěpánská 16, tel./fax. 26 24 66, 26 42 66 nebo na adresu JUDr. Marek Bánský, Praha 1, Senovážné nám. 15, tel./fax 24 22 46 85, 24 22 46 85. Na přihlášky došlé po 31. 12. 1997 nebude brán zřetel.

Na Vaši účast na II. turnaji ve squashi advokátů a advokátních koncipientů se za organizační výbor těší

JUDr. Petr Meduna
viceprezident

JUDr. Marek Bánský
viceprezident

Nové zahraniční časopisy v knihovně ČAK

Informace o tom, které časopisy odebírá knihovna ČAK, byly otištěny v BA, ročník 1997, číslo 2, str. 79 (české časopisy) a číslo 4, str. 97 (zahraniční časopisy).

Do seznamu zahraničních časopisů patří nově také významný časopis **Neue juristische Wochenschrift**. Doobjednali jsme celý ročník 1997 a budeme v odběru pokračovat. Dále bude naše knihovna odbírat slovenský časopis **Duševné vlastníctvo** a ve Švýcarsku vydávaný dvojjazyčný časopis o mezinárodní železniční dopravě (německy–francouzsky).

A. D.

Zajímavý pokus o spojení teorie s praxí

Innsbrucká advokátní kancelář Greiter, Pegger, Kofler a partneři slavila počátkem října tohoto roku 100. výročí svého vzniku. Při této příležitosti byla vyhlášena nadační cena Dr. Josefa Greitera, zakladatele této advokátní kanceláře. Jedná se o soutěž vypsanou pro studenty vysokých škol, kteří mají vypracovat práci v některém z následujících oborů:

- vyjednávací technika pro advokáty,
- advokátní strategie v civilním procesu,
- advokátní strategie v trestním procesu,
- advokátní strategie ve správním procesu,
- advokát jako rozhodce,

- péče o klienta,
- advokátní soutěžní právo,
- význam závěrečné řeči pro rozhodování soudce,
- organizace kanceláře,
- advokátní společnosti,
- smírné vyřešení věcí prostřednictvím advokátů jako prostředek ke snižování sporů.

Vypsání soutěže je dotováno částkou 80 000 ATS z prostředků advokátní kanceláře. Porotou budou vybrány maximálně 3 nejlepší práce, jejichž zpracovatelé obdrží každý po 10 000 ATS. Z těchto 3 prací bude určena nejlepší, jejíž zpracovatel obdrží zbytek nadační ceny.

Soutěž je vyhlášena společně s Univerzitou v Innsbrucku, přičemž práce mají být na této univerzitě odevzdány do 28. 2. 1998. Vyhlášení takové soutěže soukromou advokátní kanceláří je pozoruhodný pokus o sepětí teorie s praxí a podle mého názoru hodný následování i u nás.

JUDr. Vladimír Papež
advokát

Máte-li zájem o některá čísla ročníků 1995 a 1996, můžete si o ně napsat na adresu firmy REGO. Čísla budeme rozesílat do vyčerpání zásob podle pořadí objednávek.

Milan HORÁK
firma REGO
P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6